

**STANOVISKO
NAJVYŠŠIEHO KONTROLNÉHO ÚRADU SR K NÁVRHU
ŠTÁTNEHO ZÁVEREČNÉHO ÚČTU SR ZA ROK 2022**

Máj 2023

Obsah

ZHRNUTIE.....	4
1 EKONOMICKÝ RÁMEC ROZPOČTOVÉHO HOSPODÁRENIA SR	6
2 HOSPODÁRENIE VEREJNEJ SPRÁVY V METODIKE ESA 2010	8
2.1 SALDO VEREJNEJ SPRÁVY	8
2.2 PRÍJMY VEREJNEJ SPRÁVY.....	8
2.3 VÝDAVKY VEREJNEJ SPRÁVY	10
2.4 DLH VEREJNEJ SPRÁVY.....	11
3 HOSPODÁRENIE ŠTÁTNEHO ROZPOČTU NA HOTOVOSTNEJ BÁZE	13
3.1 ZÁKLADNÉ ROZPOČTOVÉ UKAZOVATELE	13
3.2 PRÍJMY ŠTÁTNEHO ROZPOČTU	14
3.3 VÝDAVKY ŠTÁTNEHO ROZPOČTU	16
3.3.1 Rozpočtové opatrenia	17
3.3.2 Investície.....	18
3.3.3 Programové rozpočtovanie	20
3.4 Finančné aktíva	21
4 STANOVISKO K VYBRANÝM VEREJNÝM POLITIKÁM ŠR	25
4.1 ZDRAVOTNÍCTVO	25
4.1.1 Výsledky vynakladania zdrojov na zdravotníctvo	26
4.1.2 Výdavky v súvislosti s ochorením COVID-19.....	27
4.1.3 Plnenie úsporných opatrení v liekovej politike	28
4.1.4 Zadĺženosť zdravotníckych zariadení.....	29
4.2 VZDELÁVANIE, VEDA A VÝSKUM	31
4.2.1 Plnenie revízných opatrení v oblasti vysokého školstva	32
4.3 SOCIÁLNE POLITIKY	34
4.3.1 Výdavky na COVID-19 a Ukrajinu	35
4.3.2 Podpora udržiavania zamestnanosti – projekt Prvá pomoc	36
4.4 OBRANA A BEZPEČNOSŤ	37
4.4.1 Výdavky na Ukrajinu.....	38
4.4.2 Darovanie majetku Ukrajinu	39
5 VZŤAH ŠTÁTNEHO ROZPOČTU K EÚ	40
5.1 PO 2014 – 2020	40
5.2 PO 2021 – 2027 A PLÁN OBNOVY ODOLNOSTI	44
6 HOSPODÁRENIE ÚZEMNEJ SAMOSPRÁVY	47
6.1 HOSPODÁRENIE OBCÍ.....	47
6.2 HOSPODÁRENIE VÚC	49
TABUĽKOVÁ PRÍLOHA.....	50

Zoznam skratiek

CKS	Centrum pre klasifikačný systém	NP	národný program
COVID-19	infekčné ochorenie vyvolané koronavírusom SARS-CoV-2	NR	novelizovaný rozpočet
CVTI	Centrum vedecko-technických informácií	NR SR	Národná rada Slovenskej republiky
ČR	Česká republika	OP	operačný program
DPFO	daň z príjmov fyzických osôb	PO	programové obdobie
DPPO	daň z príjmov právnických osôb	POO	Plán obnovy a odolnosti
DPH	daň z pridanej hodnoty	R	rozpočet
DRG	Diagnoses Related Groups (Skupiny súvisiacich diagnóz)	RIS	Rozpočtový informačný systém
ECB	Európska centrálna banka	RO	rozpočtové opatrenie
EDA	Európsky dvor auditorov	S	skutočnosť
EFSS	Európsky nástroj finančnej stability	SP	Sociálna poisťovňa
EK	Európska komisia	SR	Slovenská republika
EP	Európsky parlament	SZČO	samostatne zárobkovo činná osoba
EŠIF	Európske štrukturálne a investičné fondy	S2	indikátor dlhodobej udržateľnosti
EÚ	Európska únia	ŠFA	štátne finančné aktíva
FNM	Fond národného majetku	ŠFRB	Štátny fond rozvoja bývania
FR SR	Finančné riaditeľstvo Slovenskej republiky	ŠR	štátny rozpočet
FS	Finančná správa	ŠÚ SR	Štatistický úrad Slovenskej republiky
HDP	hrubý domáci produkt	ŠZÚ	štátny záverečný účet
IROP	Integrovaný regionálny operačný program	ÚHP	Útvár hodnoty za peniaze
ISSZ	Informačný systém služieb zamestnanosti	ÚPV SR	Úrad priemyselného vlastníctva Slovenskej republiky
KZVS	kolektívna zmluva vyššieho stupňa	ÚVO	Úrad pre verejné obstarávanie
MDV SR	Ministerstvo dopravy a výstavby Slovenskej republiky	ÚV SR	Úrad vlády Slovenskej republiky
MF SR	Ministerstvo financií Slovenskej republiky	VO	verejné obstarávanie
MH SR	Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky	VpDP	Výbor pre daňové prognózy
MIRRI SR	Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie Slovenskej republiky	VpMP	Výbor pre makroekonomické prognózy
MK SR	Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky	VPS	Všeobecná pokladničná správa
MO SR	Ministerstvo obrany Slovenskej republiky	VS	verejná správa
MPRV SR	Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky	VšZP	Všeobecná zdravotná poisťovňa, a. s.
MPSVR SR	Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky	VÚC	vyšší územný celok
MS SR	Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky	VVŠ	verejné vysoké školy
MŠVVaŠ SR	Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky	VZP	verejné zdravotné poistenie
MV SR	Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky	V4	Vyšehradská skupina
MZ SR	Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky	ŽZP	ťažké zdravotné postihnutie
MZVEZ SR	Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky	ZP	zdravotná poisťovňa
MŽP SR	Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky	ZÚK	záverečný účet kapitoly
NCZI	Národné centrum zdravotníckych informácií	ZZ	zdravotnícke zariadenia
NDS, a. s.	Národná diaľničná spoločnosť, a. s.		
NIKA	Národná implementačná a koordinačná autorita		

Zhrnutie

Stanovisko NKÚ SR k návrhu ŠZÚ SR za rok 2022 je vypracované v súlade s ustanovením § 5 ods. 1 zákona o NKÚ SR a vychádza z kontrol a analýz vykonaných NKÚ SR v rokoch 2022 a 2023 v kapitolách ŠR a v ostatných subjektoch VS. Pri príprave stanoviska boli NKÚ SR predložené pracovné verzie návrhov ZÚK za rok 2022 v kapitolách MZ SR, MŠVVaŠ SR, MPSVR SR a MO SR z dôvodu, že termín na spracovanie návrhov ZÚK bol stanovený do 31. 5. 2023.

Rok 2022 bol rokom zmien a neočakávaných udalostí, na ktoré musel reagovať aj ŠR a ktoré sú popísané v ŠZÚ a v stanovisku NKÚ SR k nemu. NKÚ SR sa v stanovisku pozrel aj na to, ako sa hospodárenie štátu vysporiadalo s rizikami, na ktoré NKÚ SR upozornil v stanovisku k návrhu ŠR na rok 2022. **Pod informáciami za rozpočet v tomto stanovisku uvádzame údaje z pôvodne schváleného rozpočtu na konci roka 2021. Údaje vyplývajúce z novely rozpočtu z novembra 2022 uvádzame ako novelizovaný rozpočet.**

Pri príprave rozpočtu sa vytvorili rezervy spojené s pandémiou COVID-19, ktoré však nebolo potrebné čerpať, keďže vývoj pandémie bol miernejší, než sa predpokladalo. **Geopolitická situácia však bola horšia a od februára 2022 čelí aj SR dopadom konfliktu na Ukrajine.** Tieto dve udalosti ovplyvnili aj rozpočtové hospodárenie a preto sa súvisiacim rizikám venujeme v tomto stanovisku podrobnejšie.

Makroekonomický rámec bol na jednej strane ovplyvnený ekonomickým oživením po pandémii a na druhej strane tlmený vysokými cenami vstupov a energií. Spotrebiteľská inflácia dosiahla ku koncu roka maximum 15,4 %. Vysoká inflácia sa prejavila aj vo vyššom výbere daní do ŠR. Inflácia a vyššie ceny vstupov sa premietli do vyššej ceny produktov a tým aj do spotreby domácností a tvorby HDP. Príjmy rozpočtu boli teda vyššie aj vďaka vyšším príjmom od obyvateľov.

Inflácia, vyššie príjmy a nižšie skutočné výdavky oproti rozpočtu zlepšili výsledkové ukazovatele tak oproti rozpočtu, ako aj oproti roku 2021. Maastrichtský dlh VS klesol o 3,4 p. b. na 57,8 % HDP a schodok dosiahol 2,04 % HDP oproti 5,4 % v roku 2021 a 4,9 % plánovaných v rozpočte na rok 2022.

Neočakávané udalosti sa premietli aj do zákona o ŠR, ktorý bol v novembri 2022 novelizovaný. Zmena sa týkala nárastu celkových daňových príjmov o 1,5 mld. eur a rovnako vysokého rastu celkových výdavkov, čiže bez vplyvu na hotovostný schodok ŠR. **Novelizácia rozpočtu sa najviac dotkla ministerstiev práce a hospodárstva a VPS, v ktorých sa navýšovali výdavky najmä z dôvodu zmiernenia sociálno-ekonomických dopadov nerozpočtovaných udalostí.** Najväčšou výzvou boli mimoriadne okolnosti pre rezorty práce, zdravotníctva a obrany. Cez tieto tri rozpočtové kapitoly sa rozpúšťal fiškálny vankúš pôvodne zameraný na boj s pandémiou a neskôr využívaný na zmiernenie dopadov konfliktu na Ukrajine, vysokých cien energií či inflácie.

Celkové výdavky kapitoly ministerstva práce v súvislosti s COVID-19 dosiahli 407 mil. eur (najmä na projekt Prvá pomoc) a v súvislosti s Ukrajinou 14 mil. eur. Celkové vyššie výdavky však boli spojené aj so zmiernením vplyvov vysokej inflácie a nadväzujúcich dôsledkov. Prostredníctvom Sociálnej poisťovne boli vyplatené tzv. 13. a 14. dôchodky a ďalšie opatrenia v sociálnej oblasti.

V roku 2022 bolo na zdravotníctvo vynaložených z verejných zdrojov 7,1 mld. eur, z toho 2,2 mld. eur z MZ SR, vrátane 1,3 mld. eur ako poistné za poistencov štátu. Táto suma bola v priebehu roka oproti rozpočtu navýšená o 186 mil. eur, no ani potom nedosiahla výšku z roku 2021, čo v kontexte vysokej inflácie znamenalo jej reálne zníženie. **Počas roka 2022 bolo v rámci rozpočtu MZ SR vynaložených 418,1 mil. eur v súvislosti s COVID-19, a to najmä na vakcíny, ktorých bolo ku koncu roka 2022 na sklade vyše 6,1 mil. dávok.** Nutnosť odoberania vakcín súvisí so zmluvnými podmienkami, ktoré s

výrobcami vakcín vyrokovala za členské štáty EK. Keďže ide o európsky problém, **NKÚ SR sa obráti na EDA s podnetom na audit zmlúv uzatvorených na úrovni EÚ za účelom nákupu vakcín.** Aj v roku 2022 pokračovalo zadlžovanie zdravotníckych zariadení a neplatenie odvodov do Sociálnej poisťovne. Zadlžovanie podporovalo aj neplnenie úsporných opatrení v liekovej politike. Aj napriek oddĺženiu v roku 2022 v celkovej sume 317 mil. eur, záväzky stále vznikajú, len voči Sociálnej poisťovni o 12,6 mil. eur mesačne. **Úhrady záväzkov zdravotníckych zariadení po lehote splatnosti kvalifikuje EK ako nesprávne uplatňovanie smernice o oneskorených platbách, pričom v apríli 2023 bol prípad posunutý Súdnemu dvoru EÚ.**

Rozpočet MO SR mal výrazne vyššie čerpanie (1,96 mld. eur) **než bol schválený rozpočet** (1,3 mld. eur). Navýšenie však nebolo pre mimoriadne okolnosti, ale pre presun prostriedkov, ktoré boli alokované vo VPS na nákup špeciálnych automobilov. Celkové prostriedky ŠR týkajúce sa dopadov konfliktu na Ukrajinu boli čerpané vo výške 194,5 mil. eur (101,5 mil. eur z MV SR, 20,7 mil. eur z MO SR a 14 mil. eur z MPSVR SR). Na darovanie vojenského materiálu išlo najviac prostriedkov, podľa celkových kvantifikovateľných výdavkov v zmysle uznesení vlády SR, z MO SR, a to 118,2 mil. eur.

Okrem kapitálových výdavkov v rezorte obrany sa v roku 2022 investovalo najviac v rezorte dopravy (855,7 mil. eur). **Rozpočet kapitálových výdavkov vybraných kapitol ŠR bol pôvodne schválený vo výške 2,7 mld. eur, z čoho sa reálne alokovalo 1,6 mld. eur.** Rozpočtové opatrenia v priebehu roka sa netýkali len kapitálových výdavkov, ale napríklad aj kompenzácií z dôvodu zvýšených cien energií (980 mil. eur). **NKÚ SR upozorňuje, že počet rozpočtových opatrení sa naďalej zvyšuje a výrazne ovplyvňujú schválený rozpočet.**

NKÚ SR poukázal už v stanovisku k návrhu ŠR na rok 2022 na nedostatočné fungovanie programového rozpočtovania, čo sa potvrdilo aj pri hodnotení dosahovania cieľov, kde NKÚ SR konštatuje, že stále chýba jasné určenie zodpovednosti za komplexné hodnotenie dosahovania cieľov stanovených v rozpočte. Toto hodnotenie nenájde ani v predloženom návrhu ŠZÚ za rok 2022. **Z návrhu ŠZÚ nie je možné v mnohých prípadoch vyhodnotiť, aká bola efektívnosť, účinnosť a hospodárnosť vynaložených finančných prostriedkov na jednotlivé významné programy.**

V stanovisku k návrhu ŠR upozornil NKÚ SR aj na riziko nedočerpania prostriedkov fondov EÚ z PO 2014 – 2020. V roku 2022 sa nezopakovalo vysoké dočerpávanie fondov EÚ z minulého PO, keď bolo ku koncu roka vyčerpaných len 64,8 % z celkovej alokácie. Nezrovnalosti stúpili na 391 mil. eur a dekomitment na 1,65 mil. eur pri problematickom OP Rybné hospodárstvo. Skutočné čerpanie z aktuálneho PO 2021 – 2027 bolo nulové. Výdavky z POO sa rozpočtujú v čase vyhlasovania, preto môžu pôsobiť nadhodnotene a čerpanie nedostatočne. Z POO obnovy bolo čerpaných 49 mil. eur (3,76 % rozpočtu), z čoho boli kapitálové výdavky 2,3 mil. eur, zvyšok boli bežné výdavky. **Na odmeny zamestnancov išlo 920 tis. eur oproti rozpočtovaným 175 tis. eur.** Školstvo je jednou z troch oblastí, do ktorých mal smerovať najväčší objem prostriedkov. **Na dobudovanie kapacít materských škôl malo ísť 71,9 mil. eur, ale k 31. 12. 2022 bolo na tento účel vyčerpaných len 1,3 %.** Vo vysokom školstve malo 30,7 mil. eur slúžiť na kapitálové investície, ale tieto prostriedky sa vôbec nečerpali.

Mimoriadne udalosti zastihli aj samosprávu, vrátane množstva legislatívnych zmien (napríklad dopadu na rozpočet z nárokov na finančné prostriedky v rámci preneseného výkonu štátnej správy). Napriek povinnosti mať vyrovnané hospodárenie, rástli výdavky samosprávy rýchlejšie ako príjmy aj v roku 2022. Celkový schodok územnej samosprávy (obce a VÚC) bol 420 mil. eur, čo bolo o 238,5 mil. eur viac oproti rozpočtu. **Aj napriek vyšším výdavkom sa územná samospráva podieľala na celkovom dlhu VS len 3,8 %.** Rok 2022 bol pre samosprávy volebným a aj tentokrát sa potvrdilo, že to znamená vyššie kapitálové výdavky oproti iným rokom.

HOSPODÁRENIE SR V ČÍSLACH

FINANCIE

15,4 %

inflácia ku koncu roka 2022

2,0 % HDP

deficit verejnej správy

57,8 % HDP

dlh verejnej správy

EÚ ZDROJE

2,15
mld. eur

v štátnom rozpočte
v roku 2022
zo zdrojov EÚ

64,8 %

vyčerpaná alokácia
z PO 2014 – 2020
ku koncu roka 2022

0 %

vyčerpaná alokácia
z PO 2021 – 2027

3,8 %

čerpanie Plánu
obnovy v roku 2022

2022

4 mil. eur

úspora v liekovej
politike z plánovaných
92 mil. eur

1,5 %

čerpanie
prostriedkov Plánu
obnovy na MZ SR

ODDLŽOVANIE NEMOCNÍC

317
mil. eur

celková výška
oddlženia v roku 2022

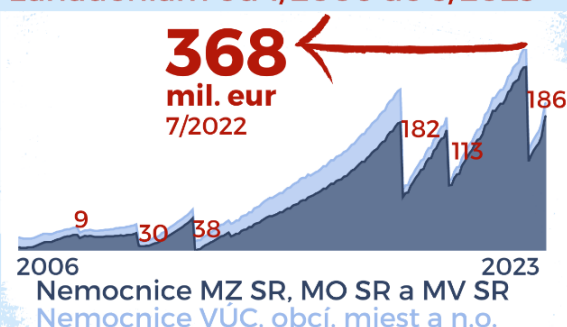
199
mil. eur

úhrady záväzkov
zdravotníckych
zariadení voči Sociálnej
poistovni

118
mil. eur

úhrady dodávateľom

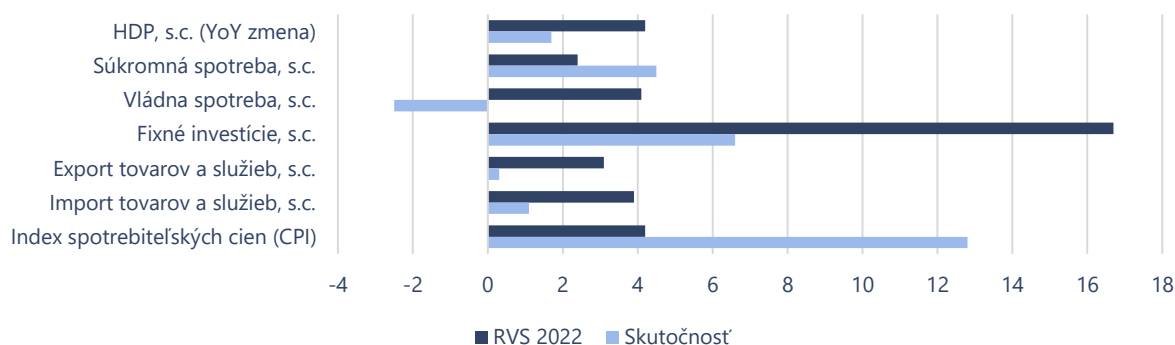
Vývoj pohľadávok Sociálnej
poistovne voči zdravotníckym
zariadeniam od 1/2006 do 3/2023

1 Ekonomický rámec rozpočtového hospodárenia SR

Slovenská ekonomika vzrástla v minulom roku o 1,7 %, čo bolo menej ako očakával pôvodný rozpočet (reálny HDP dosiahol 92,4 mld. eur). Pôvodne schválený rozpočet na rok 2022 počítal s rastom HDP o 4,2 % (graf 1). Dosiahnutý rast podporila najmä spotreba domácností, ktorá rástla v porovnaní s prognózou rýchlejšie o 2,1 p. b. Na druhej strane, vládna spotreba a investície boli oproti pôvodne schválenému rozpočtu výrazne nižšie. K spomaleniu rastu v roku 2022 oproti prognóze došlo aj v dôsledku viacerých externých šokov, najmä vojny na Ukrajine, energetickej krízy a vysokej inflácie.

Graf 1: Porovnanie prognózy VpMP a skutočnosti za rok 2022 (medziročná zmena v %)

Zdroj: Návrh RVS 2022 – 2024 – prognóza VpMP zo septembra 2021, Návrh ŠZÚ 2022, MF SR, ŠÚ SR.

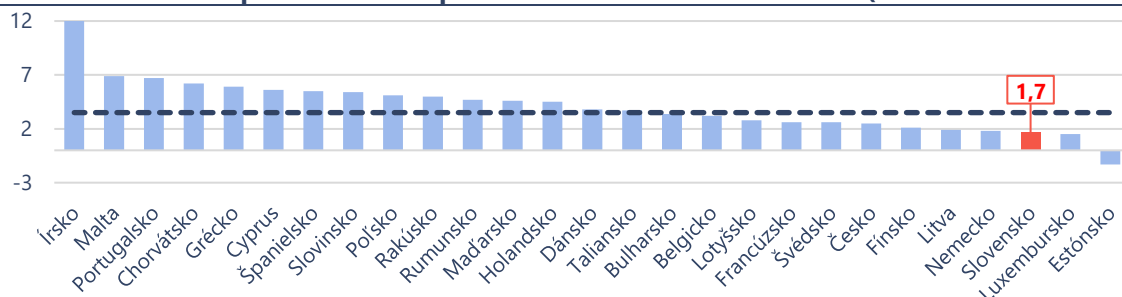
Vysoké ceny energetických a poľnohospodárskych komodít na svetových trhoch boli hlavným faktorom nárastu cenovej hladiny na Slovensku. Premietli sa do rastu cien potravín, regulovaných cien energií ako aj nákladov na bývanie. Inflácia na Slovensku narástla ku koncu roka 2022 až na 15,4 %. Priemerná harmonizovaná miera inflácie¹ predstavovala za rok 12,1 %, čo bolo nad priemerom EÚ, ktorý sa pohyboval na úrovni 9,2 %.

Trh práce bol aj napriek tomu stabilný a k zvýšeniu zamestnanosti prispeli všetky sektory ekonomiky. K tvorbe pracovných miest prispel tretinou historický najvyšší počet pracujúcich cudzincov (88 tisíc) a medziročne sa tento počet navýšil o takmer 20 tisíc.

Deficit obchodnej bilancie v roku 2022 sa prudko prehĺbil a spadol na úroveň -8,2 % HDP. Bolo to najmä dôsledkom rastu cien dovážaných energetických komodít (najmä ropy a plynu), čo malo za následok prevýšenie importu nad exportom.

V rámci medzinárodného porovnania temp rastu reálneho HDP v roku 2022 bola slovenská ekonomika pod priemerom EÚ (graf 2). Najväčší medziročný pokles rastu HDP zaznamenalo Estónsko.

Graf 2: Medzinárodné porovnanie temp rastu reálneho HDP v roku 2022 (medziročná zmena v %)

Zdroj: Eurostat.

¹ HICP – index spotrebiteľských cien harmonizovaný v rámci krajín EÚ za účelom medzinárodného porovnania. Zdroj: Eurostat.

2 Hospodárenie verejnej správy v metodike ESA 2010

V stanovisku k návrhu ŠZÚ hodnotil NKÚ SR hospodárenie VS na základe predbežných výsledkov, ktoré v čase tvorby tohto stanoviska boli k dispozícii.² Pre definitívne výsledky hospodárenia VS za predchádzajúci rok bude však rozhodujúce stanovisko a notifikácia Eurostatu k výsledkom predloženým do 1. októbra 2023. Hospodárenie VS bolo ovplyvnené aj novelou zákona o ŠR na rok 2022, ktorý schválila NR SR 18. októbra 2022 a nadobudol účinnosť 4. novembra 2022.

2.1 Saldo verejnej správy

Štát v minulom roku hospodáril s nižším deficitom ako sa pôvodne očakávalo, keď schodok verejných financií dosiahol 2,04 % HDP (graf 3). Celkový deficit VS v roku 2022 dosiahol 2,23 mld. eur a medziročne sa znížil o viac ako polovicu. Prispeli k tomu najmä vyššie daňovo-odvodové príjmy (aj z dôvodu vysokej inflácie) ako aj nižšie náklady na proti-pandemické opatrenia, ktoré boli oproti roku 2021 približne tretinové. Významne k nižšiemu schodku prispelo aj nižšie spolufinancovanie zo ŠR, než sa pri čerpaní eurofondov očakávalo v rozpočte (viac v kapitole 5).

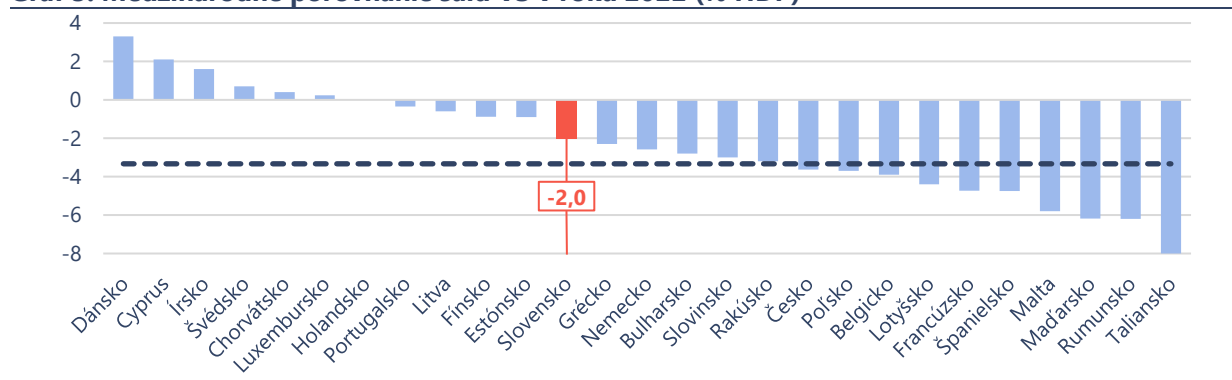
Tabuľka 1: Vývoj schodku VS na aktuálnej báze v rokoch 2021 a 2022

Ukazovateľ	2021 S	2022 R	2022 NR	2022 S	2022 S - 2022 R
Príjmy spolu (v mil. eur)	42 372,2	43 409,4	44 611,3	47 182,4	3 773,0
Výdavky spolu (v mil. eur)	47 820,3	48 622,8	50 278,0	49 416,1	793,3
Schodok podľa ESA 2010 (v mil. eur)	-5 448,1	-5 213,5	-5 666,7	-2 233,8	2 979,7
Schodok podľa ESA 2010 (% HDP)	-5,4	-4,9	-5,2	-2,0	2,9

Zdroj: Návrh ŠZÚ 2022, MF SR.

Z hľadiska medzinárodného porovnania hospodárenia VS bolo Slovensko v lepšej polovici rebríčka (graf 3). 11 krajín EÚ malo lepšie saldo ako SR, pričom šesť krajín hospodárilo s prebytkom. Najvyšší deficit zaznamenalo Taliansko (-8 %) a Maďarsko spolu s Rumunskom (-6,2 %).

Graf 3: Medzinárodné porovnanie sáld VS v roku 2022 (% HDP)

Zdroj: Eurostat.

2.2 Príjmy verejnej správy

Príjmy VS boli oproti pôvodne schválenému rozpočtu vyššie o 3,8 mld. eur, a to vďaka nárastu daňovo-odvodových aj nedaňových príjmov (tabuľka 2). K vyšším daňovo-odvodovým príjmom eur prispel aj

² T. j. na základe výsledkov, ktoré sa v metodike ESA 2010 za predchádzajúci rok predkladajú Eurostatu do 1. apríla bežného roka. Dôvodom je nevyhnutnosť vykonania auditov finančných výkazov a získanie definitívnych údajov o časovom rozlíšení daní a poistných odvodov predovšetkým zo strany FR SR, Sociálnej poisťovne a zdravotných poisťovní.

solidárny príspevok³ sumou 258,1 mil. eur či vyššie príjmy DPH z dôvodu rastu cien potravín, pohonných látok a energií, ktoré boli oproti rozpočtu vyššie o 495,6 mil. eur (graf 4). Výnos DPH však nenaplnil návrh novely rozpočtu, na čo mala vplyv najmä nižšia úspešnosť výberu DPH, nižšia vládna spotreba či nižšie čerpanie fondov EÚ. Podľa IFP to mohlo byť spôsobené aj znovuo tvorením sektorov, kde prevažujú hotovostné platby.⁴ Pre vyššie úniky pri DPH preto chcelo MF SR opätovne zaviesť obmedzenia na platby v hotovosti⁵, čo sa v roku 2022 napokon nepodarilo (návrh novely neprešiel do 2. čítania).

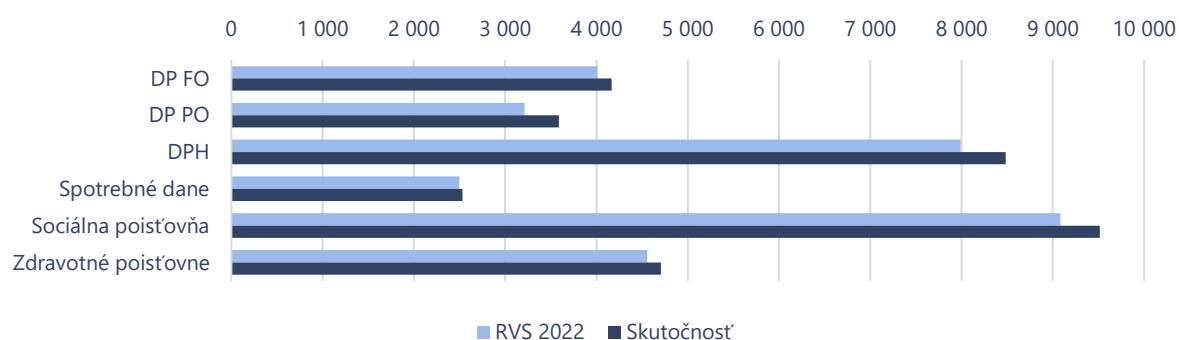
Tabuľka 2: Vývoj príjmov VS na aktuálnej báze v rokoch 2021 a 2022 (v mil. eur)

Ukazovateľ	2021 S	2022 R	2022 NR	2022 S	2022 S - 2022 R
Príjmy spolu	42 372,2	43 409,4	44 611,3	47 182,4	3 773,0
Daňové a poisťné príjmy	34 920,8	35 519,8	36 721,7	37 801,1	2 281,3
Nedaňové príjmy	5 768,4	5 283,1	5 283,1	6 877,1	1 594,0
Granty a transfery	1 683,0	2 606,5	2 606,5	2 504,2	-102,3

Zdroj: Návrh ŠZÚ 2022, MF SR.

Nedaňové príjmy VS boli v roku 2022 oproti rozpočtu vyššie vplyvom vyšších hotovostných nedaňových príjmov o 940 mil. eur a vyšších úprav v súlade s metodikou ESA 2010 o 654 mil. eur. Príjmy boli pozitívne ovplyvnené aj nárastom administratívnych a iných poplatkov o 419,8 mil. eur (najviac u zdravotníckych zariadení o 132,8 mil. eur a Environmentálneho fondu o 83,2 mil. eur).

Graf 4: Porovnanie prognózy VpDP a očakávanej skutočnosti za rok 2022 (v mil. eur)

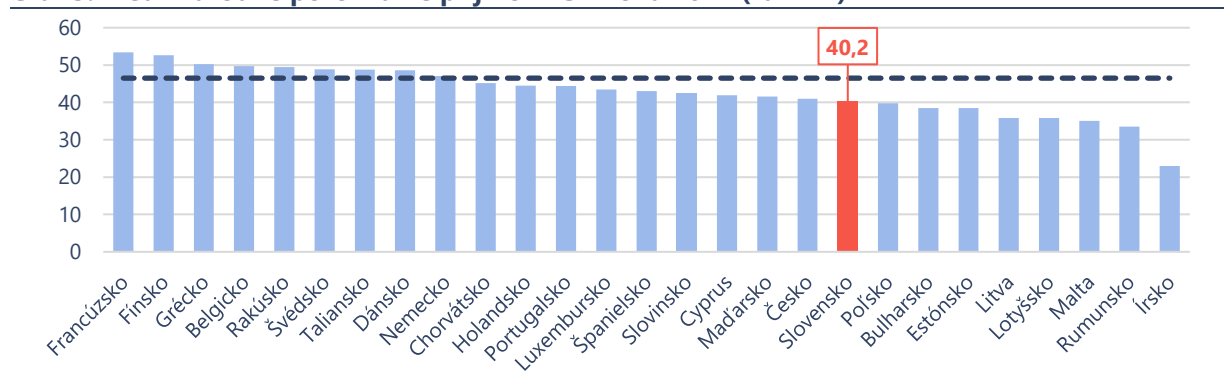
Zdroj: Návrh RVS 2022 – 2024, Návrh ŠZÚ 2022, MF SR.

V medzinárodnom porovnaní veľkosti príjmov VS v roku 2022 bolo Slovensko spolu s krajinami V4 pod priemerom EÚ (graf 5). Slovensku medziročne poklesli príjmy o 0,5 p. b. a dosiahli tak úroveň 40,2 % HDP. Najväčší medziročný pokles príjmov zaznamenalo Dánsko, a to o 4,7 p. b. na 48,6 % HDP.

³ Solidárny príspevok z činností v odvetviach ropy, zemného plynu, uhlia a rafinérií je nová položka v rámci daňovo-odvodových príjmov. Vznikol implementáciou nariadenia Rady EÚ 2022/1854 zo 6. októbra 2022.

⁴ IFP. Aktuálna prognóza vybraných príjmov a výdavkov na roky 2022 – 2026. [online].

⁵ Na platby v hotovosti sa podľa platnej legislatívy nevzťahuje zákaz v čase krízovej situácie, vojny, vojnového stavu, výnimočného stavu, núdzového stavu a mimoriadnej situácie. [online]. Mimoriadna situácia, ktorá bola vyhlásená v marci 2020 z dôvodu pandémie COVID-19 na území SR, trvala aj v roku 2022.

Graf 5: Medzinárodné porovnanie príjmov VS v roku 2022 (% HDP)

Zdroj: Eurostat.

2.3 Výdavky verejnej správy

Bežné výdavky boli oproti schválenému rozpočtu vyššie o 1,9 mld. eur, na čom mali značný podiel výdavky na mzdy (oproti rozpočtu boli vyššie o 807,5 mil. eur). Pri výdavkoch na mzdy zaznamenali najväčší nárast obce o 214,6 mil. eur, zdravotnícke zariadenia o 178,6 mil. eur a príspevkové organizácie VÚC o 64,8 mil. eur. Najväčšiu zásluhu na náraste mala 500 eurová odmena pre zamestnancov VS.⁶

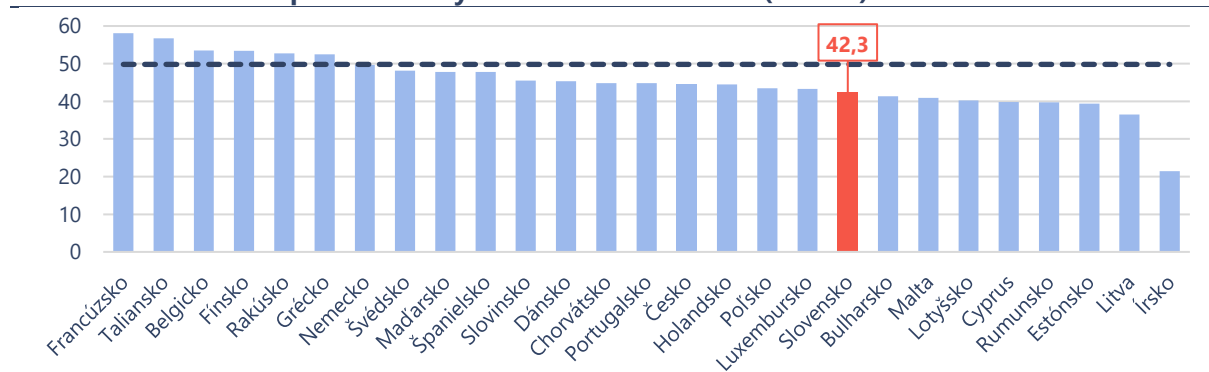
Kapitálové výdavky klesli oproti pôvodne schválenému rozpočtu o 1,1 mld. eur, pričom najvýraznejší pokles dosiahli štátne rozpočtové organizácie. Výnimkou bol nárast kapitálových výdavkov obcí o 191 mil. eur, Železníc SR o 151,8 mil. eur či verejných vysokých škôl o 45,6 mil. eur (z čoho tvorili výdavky VVŠ na rekonštrukciu a modernizáciu 25,6 mil. eur).

Tabuľka 3: Vývoj výdavkov VS na aktuálnej báze v rokoch 2021 a 2022 (v mil. eur)

Ukazovateľ	2021 S	2022 R	2022 NR	2022 S	2022 S - 2022 R
Výdavky spolu	47 820,3	48 622,8	50 278,0	49 416,1	793,3
Bežné výdavky	44 893,6	44 071,8	45 727,9	45 955,8	1 884,0
Kapitálové výdavky	2 926,7	4 551,1	4 550,1	3 460,4	-1 090,7

Zdroj: Návrh ŠZÚ 2022, MF SR

Aj v rámci medzinárodného porovnania objemu výdavkov VS v roku 2022 bola SR spolu s krajinami V4 pod priemerom EÚ (graf 6). Medziročne poklesli SR výdavky o 4,5 p. b. a dosiahli tak úroveň 42,3 % HDP. Najväčší medziročný pokles výdavkov malo Dánsko, a to o 5,7 p. b. na 45,3 % HDP.

Graf 6: Medzinárodné porovnanie výdavkov VS v roku 2022 (% HDP)

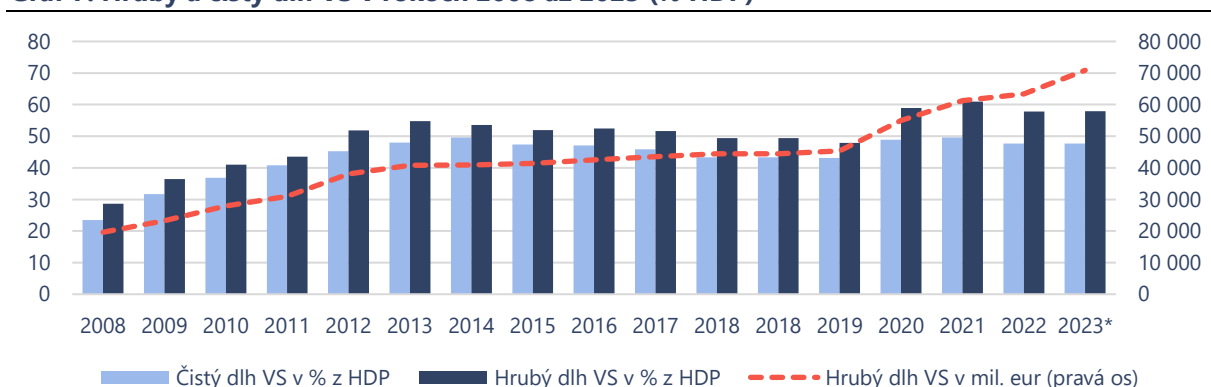
Zdroj: Eurostat.

⁶ Dodatok č. 1 ku KZVS pre zamestnávateľov, ktorí pri odmeňovaní postupujú podľa zákona č. 553/2003 Z. z. o odmeňovaní niektorých zamestnancov pri výkone práce vo verejnom záujme na rok 2022. [\[online\]](#).

2.4 Dlh verejnej správy

Dlh VS v roku 2022 dosiahol 63,38 mld. eur, čo predstavuje 57,8 % HDP. Hrubý dlh v pomere k HDP sa medziročne znížil o 3,2 p. b., avšak v nominálnom vyjadrení vzrástol o 2,1 mld. eur (graf 7). Prognóza na rok 2022 pôvodne predpokladala naďalej dlh nad úrovňou 60 % HDP. Pokles podielu dlhu v porovnaní s pôvodnou prognózou bol ovplyvnený najmä nižším deficitom VS, ktorý bol na úrovni 2,04 % HDP.

Graf 7: Hrubý a čistý dlh VS v rokoch 2008 až 2023 (% HDP)

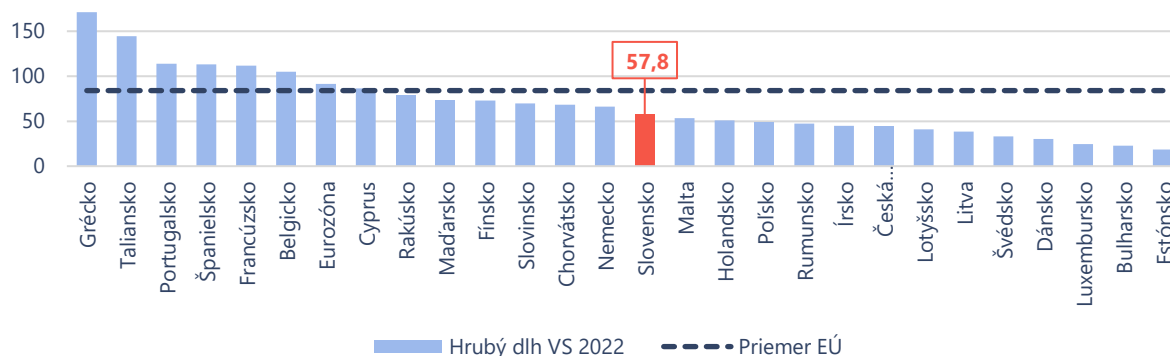
Zdroj: ŠÚ SR, Program stability na roky 2023 až 2026; *Odhad MF SR

Výrazný pokles podielu dlhu na HDP v minulom roku ovplyvnila najmä vysoká inflácia a nižší schodok VS. Nižší deficit VS bol zapríčinený pozitívnym vývojom daňových a odvodových príjmov z dôvodu vysokej inflácie. Pokles schodku ovplyvnili aj nižšie skutočné výdavky štátneho rozpočtu. Napriek zníženiu vkladov subjektov mimo VS v Štátnej pokladnici z 1,9 mld. eur (3 %) v roku 2021 na súčasnú úroveň 197 mil. eur (0,3 %), celkový stav likvidity VS pozitívne neprispel k poklesu dlhu. Skutočné využitie naakumulovanej hotovosti na účtoch VS bolo v oveľa menšej miere ako plánované. Na náraste maastrichtského dlhu oproti roku 2021 sa podieľal najmä hotovostný schodok ŠR vo výške 4,5 mld. eur. Maastrichtský dlh VS bol financovaný hlavne štátnymi dlhopismi v súhrnnej menovitej hodnote 54,8 mld. eur (86,5 %).

Aj napriek zníženiu podielu dlhu na HDP od roku 2020 zaznamenávame výrazné zhoršenie dlhodobej udržateľnosti verejných financií SR. Podľa najnovších údajov Eurostatu indikátor dlhodobej udržateľnosti S2 je v pásme vysokého rizika a za rok 2022 dosahuje úroveň 11,3 % HDP. Priemer EÚ je na úrovni 2,7 %. Podľa výsledkov správy EK o udržateľnosti dlhu sa Slovensko nachádza na poslednom mieste z krajín EÚ.⁷

SR dosiahla v porovnaní s priemerom krajín EÚ aj eurozóny lepšie hodnoty deficitu a dlhu. Vysoká inflácia v minulom roku mala za následok zníženie hrubého dlhu takmer vo všetkých krajinách EÚ. Napriek tomu šesť krajín v roku 2022 zaznamenalo zadlženosť nad 100 % HDP (graf 8). Najvyšší dlh VS v roku 2022 malo Grécko (171,3 % HDP), najnižší dlh vykázalo Estónsko (18,4 % HDP). Priemerný schodok EÚ27 bol 3,4 % HDP a priemerný dlh VS 84 % HDP.

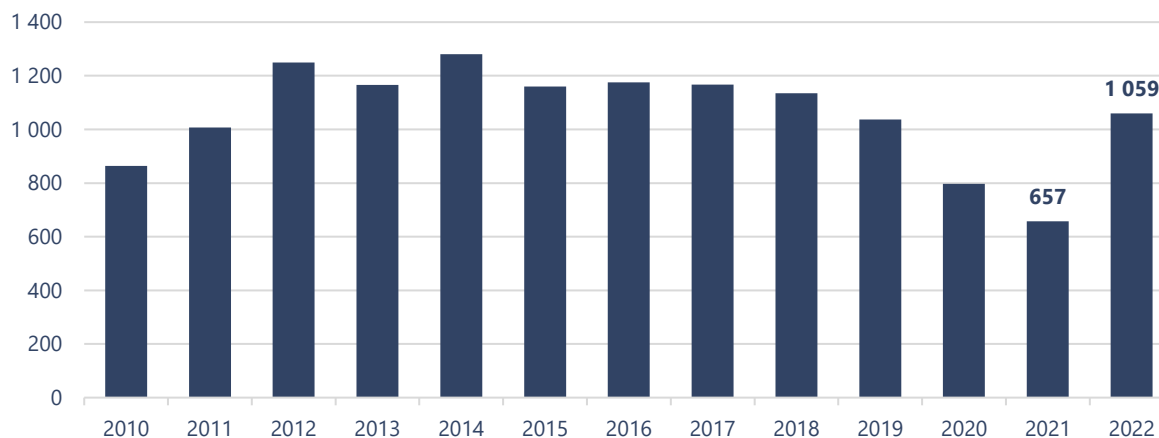
⁷ Debt Sustainability Monitor 2022. [online].

Graf 8: Medzinárodné porovnanie dlhu VS za rok 2022 (% HDP)

Zdroj: Eurostat.

Štátny dlh, ktorý je v správe MF SR, dosiahol v menovitej hodnote ku koncu roka 2022 výšku 61 mld. eur. V porovnaní s predchádzajúcim rokom vzrástol o 3,3 %. Zvýšenie štátneho dlhu súviselo najmä s emisiou štátnych dlhopisov v súhrnnej hodnote 5,2 mld. eur a čerpaním štvrtej tranže úveru od Európskej investičnej banky vo výške 100 mil. eur. Štátny dlh je tvorený prevažne záväzkami z emisie štátnych dlhopisov (89,6 %), ale aj prijatými bankovými úvermi, záväzkami vyplývajúcimi z vkladov v Štátnej pokladnici, záväzkami z nástroja EFSF a zábezpekami.

V roku 2022 predstavoval štátny dlh 96,6 % celkového dlhu VS a dlh ostatných subjektov VS 3,4 %. Rozpočet výdavkov na obsluhu štátneho dlhu (domáceho aj zahraničného) na rok 2022 v celkovej sume 1,1 mld. eur bol v priebehu roka takmer vyčerpaný (graf 9).

Graf 9: Výdavky spojené so správou štátneho dlhu v rokoch 2010 až 2022 (v mil. eur)

Zdroj: MF SR.

3 Hospodárenie štátneho rozpočtu na hotovostnej báze

Návrh ŠZÚ SR za rok 2022⁸ obsahuje aj údaje o príjmoch, výdavkoch a výsledku rozpočtového hospodárenia ŠR na hotovostnom princípe. Rozpočet VS na roky 2022 až 2024 bol pripravovaný v podmienkach pokračujúcej pandémie ochorenia COVID-19 a neistoty ohľadom jej budúceho vývoja. Rozpočet bol zostavený so zreteľom na prihlásenie sa Slovenska do klubu ôsmich krajín EÚ, ktoré presadzujú, aby členské štáty v prvom rade mysleli na zdravie svojich verejných financií a znižovali verejný dlh, ktorý vznikol počas koronakrízy. Zároveň mal vytvárať priestor na štrukturálne opatrenia a plnenie cieľov, ku ktorým sa vláda zaviazala vo svojom programovom vyhlásení. Zahŕňal aj zdroje pre rozvoj ekonomiky formou investícií najmä v oblasti štrukturálnych fondov EÚ a zdrojov POO na historicky najvyššej úrovni takmer 6 mld. eur. Ďalšou výzvou pre hospodárenie rozpočtu v roku 2022 bol konflikt na Ukrajine, s ktorým sa pri jeho zostavovaní nepočítalo, avšak ovplyvnil jeho plnenie aj čerpanie.

3.1 Základné rozpočtové ukazovatele

Rozpočtové hospodárenie SR bolo v roku 2022 ovplyvnené najmä schválením novely zákona o ŠR na rok 2022. Účelom novely bolo zohľadniť rast daňových príjmov v septembrovej prognóze VpDP vo výške 1,5 mld. eur a zvýšiť celkové výdavky ŠR o túto sumu v reakcii na prudký nárast cien energií, výrazný nárast inflácie, vojenský konflikt na Ukrajine, ako aj kvôli zabezpečeniu zvýšených finančných nákladov súvisiacich s výrazným rastom cien tovarov a služieb pre poberateľov dôchodkových dávok.

Hlavnou príčinou zvyšovania štátneho dlhu VS v roku 2022 bol, rovnako ako v roku 2021, hotovostný schodok ŠR, aj napriek tomu, že bol medziročne nižší. Schodok ŠR dosiahol v roku 2022 výšku 4,5 mld. eur a medziročne bol nižší o 2,5 mld. eur (35,5 %). K zníženiu schodku ŠR prispeli najmä príjmy ŠR, ktoré boli medziročne vyššie o 1,8 mld. eur, ale aj nižšie výdavky (tabuľka 4).

Tabuľka 4: Základné rozpočtové ukazovatele (v tis. eur)

Ukazovateľ	2021 S	2022 R	2022 NR	2022 UR	2022 S	22S - 22NR	YoY
Celkové príjmy	17 197 298	19 974 242	21 471 899	19 209 111	19 029 702	-179 409	110,7
Daňové príjmy	13 546 038	14 348 197	15 845 854	15 845 854	15 517 036	-328 818	114,6
Nedaňové príjmy	1 338 320	1 134 818	1 134 818	1 134 344	1 285 089	150 745	96,0
Granty a transfery	2 312 939	4 491 227	4 491 227	2 228 913	2 227 577	-1 336	96,3
Celkové výdavky	24 211 425	25 447 760	26 945 417	23 995 099	23 554 555	-440 544	97,3
Bežné výdavky	21 771 263	21 333 956	22 831 612	21 188 724	20 847 550	-341 174	95,8
Kapitálové výdavky	2 440 161	4 113 804	4 113 805	2 806 375	2 707 005	-99 370	110,9
Schodok ŠR	-7 014 127	-5 473 518	-5 473 518	-4 785 988	-4 524 853	261 135	64,5

Zdroj: Návrh ŠZÚ 2022.

S – skutočnosť, R – rozpočet, NR – novelizovaný rozpočet, UR – upravený rozpočet, YoY – medziročná zmena

Zámery vo vybraných výdavkových položkách sa v predchádzajúcom roku podarilo naplniť, s výnimkou výdavkov súvisiacich s čerpaním zdrojov z EÚ (tabuľka 5). Nepodarilo sa naplniť očakávaní pri POO, fondoch EÚ a spolufinancovaní zo ŠR. Prostriedky POO boli oproti rozpočtu nižšie o 1,3 mld. eur, fondov EÚ o 945 mil. eur a spolufinancovanie zo ŠR o 199 mil. eur. Výdavky na obsluhu štátneho dlhu síce medziročne vzrástli o 401,8 mil. eur (61,1 %), ale oproti návrhu rozpočtu na rok 2022 sa podarilo ušetriť 30,6 mil. eur. Pozitívny vplyv mali nákupy slovenských štátnych dlhopisov zo strany ECB, najmä dlhopisov s väčšími kupónmi, v porovnaní s výnosmi do splatnosti. Pozitívne vplýval aj systém štátnej pokladnice, ktorý zabezpečil, že SR mala k dispozícii stabilné a lacné zdroje financovania, ktoré slúžili hlavne ako hotovostná rezerva v prípade horšej situácie na finančných trhoch (vypuknutie

⁸ V súlade s ustanovením § 29 ods. 2 písm. c) zákona o rozpočtových pravidlách VS.

vojny na Ukrajine). Transfer pre Sociálnu poisťovňu bol nižší o 297 mil. eur, a to z dôvodu postúpenia pohľadávok SP voči ZZ vo výške 199 mil. eur.

Tabuľka 5: Čerpanie vybraných výdavkov ŠR (v tis. eur)

Ukazovateľ	2021 S	2022 R	2022 S	22S - 22R	YoY
Výdavky ŠR spolu	24 211 424	26 945 417	23 554 555	-3 390 862	97,3
Výdavky na obsluhu štátneho dlhu	657 488	1 089 976	1 059 331	-30 645	161,1
POO - výdavky	6 072	1 301 972	48 973	-1 252 999	806,5
POO - výdavky na DPH	28	197 861	2 948	-194 913	10 528,6
EÚ výdavky	2 358 196	3 148 001	2 203 315	-944 686	93,4
Spolufinancovanie	378 319	603 870	404 819	-199 051	107,0
Odvod do rozpočtu EÚ	966 750	1 026 568	940 226	-86 342	97,3
Transfer Sociálnej poisťovni	840 000	400 000	103 488	-296 512	12,3

Zdroj: RVS 2022 – 2024, Návrh SZÚ 2022.

S – skutočnosť, R – rozpočet, YoY – medziročná zmena

3.2 Príjmy štátneho rozpočtu

Skutočne dosiahnuté príjmy ŠR v roku 2022 medziročne vzrástli o 1,8 mld. eur a oproti novelizovanému rozpočtu boli nižšie o 0,9 %. Zákomom o ŠR na rok 2022 boli celkové príjmy ŠR schválené pôvodne vo výške 20 mld. eur. Novelou zákona o ŠR boli zvýšené o 1,5 mld. eur, ale cez RO boli napokon znížené o 2,3 mld. eur. Daňové príjmy tvorili 81,5 % celkových príjmov ŠR, nedaňové príjmy sa na celkových príjmov ŠR podieľali 6,8 % a zvyšok tvorili granty a transfery (tabuľka 4).

Medziročne vzrástli celkové daňové príjmy o 14,6 % (takmer 2 mld. eur). Na rok 2022 boli novelizáciou rozpočtované vo výške 14,4 mld. eur, ale v skutočnosti boli nižšie o 2,1 % (tabuľka 4 v prílohe). Výpadok oproti novelizovanému rozpočtu bol zaznamenaný pri príjmoch z DPH o 211,6 mil. eur, pri DPPO o 115,7 mil. eur, pri DPFO o 25,8 a pri dani z príjmov vyberanej zrážkou 5,6 mil. eur. Na druhej strane rast zaznamenali spotrebné dane (12,5 mil. eur) a dane z medzinárodného obchodu a transakcií (2,8 mil. eur).

NKÚ SR venoval v roku 2022 pozornosť aj daňovým nástrojom na zvýšenie výberu daní do ŠR, a to elektronickej fakturácii (box 1) a možným riešeniam problematiky fiktívnych živnostníkov (box 2).

BOX 1: Elektronická fakturácia

Počas roku 2022 pokračovala príprava a zavádzanie systému zaručenej elektronickej fakturácie, tzv. eFaktúra. Táto sa vo svojej podstate podobá na systém eKasa, keďže v oboch prípadoch sú zapojené servery FR SR. V prípade eKasy je to pri vydávaní pokladničných dokladov z elektronických registračných pokladníc a pri eFaktúre pri vystavovaní faktúr. Samotné faktúry môžu byť vystavované v on-line prostredí alebo pomocou účtovných softvérov po ich aktualizácii. Formát elektronickej faktúry by mal byť štandardizovaný nielen na Slovensku, ale aj v rámci celej EÚ. Právny rámec vychádza zo smernice EP a Rady o elektronickej fakturácii vo verejnom obstarávaní, nadväzných vykonávacích rozhodnutí, transponujúcich zákonov a technických noriem. Štúdia uskutočniteľnosti uvádzala tri prínosy. Dva sa vzťahovali k znižovaniu medzier výberu DPH o 1,4 p. b. a výberu DPPO o 1,3 p. b. Tretí prínos predpokladal úsporu času pri evidovaní a zverejňovaní faktúr, ktorá bola vyčíslená na 4,5 mil. eur ročne. Zároveň sa predpokladalo zasielanie zaručených elektronických faktúr nielen medzi inštitúciami štátnej / verejnej správy (G2G – Government-Government) a inštitúciami štátnej / verejnej správy a podnikateľmi (B2G – Business-Government), ale aj v súkromnom sektore medzi podnikateľmi a medzi podnikateľmi a zákazníkmi (B2B – Business-Business a B2C – Business-Customer).

Z pôvodného zámeru ostala kostra s obmedzeným prínosom pre zníženie medzery DPH/DPPO a obmedzeniu legalizácie príjmov z nelegálnej činnosti. Súčasná úroveň implementácie sa približuje tzv.

minimalistickému riešeniu, ktoré bolo v štúdiu uskutočniteľnosti najhoršie hodnotené. Podľa vyjadrenia MF SR sa toto riešenie prijalo s ohľadom na fakt, že ešte stále nemáme platnú legislatívu, ktorá by ustanovovala povinnosť zasielať zaručené elektronické faktúry pre B2B oblasť. Rozpočet na IS EFA bol na rok 2022 schválený v celkovej výške 2 mil. eur, z ktorých bolo vyčerpaných 6 tis. eur na cloudové prostredie. Zvyšné náklady na vývojový tím sa riešili z interných zdrojov. V nadväznosti na iniciatívu EK DPH v digitálnom veku sa očakáva rozvoj systému na národnej úrovni, pričom e-fakturácie by mali byť podľa návrhu EK povinné do roku 2028.

BOX 2: Fiktívni živnostníci

Podľa analýzy NKÚ SR na základe údajov zo ŠÚ SR mala zmena legislatívy, znižujúca daňové zaťaženie živnostníkov od roku 2017, za následok nárast počtu domácich fiktívnych živnostníkov (fiktívny živnostník je človek, ktorý má namiesto pracovnej zmluvy živnosť, ale v práci sa správa ako zamestnanec, nie ako slobodne rozhodujúci dodávateľ služieb). Keďže fiktívni živnostníci môžu byť vyslaní za prácou aj do zahraničia, analyzovali sme, aký vplyv mala táto zmena legislatívy na vyslaných fiktívnych živnostníkov. Tí vďaka výnimke môžu platiť dane a odvody na Slovensku, a preto z pohľadu príjmov VS ide o relevantnú skupinu osôb.

Z dát Sociálnej poisťovne je možné vyhodnotiť, že fiktívni živnostníci tvorili značnú časť nárastu podielu SZČO na celkovom počte vyslaných osôb, aj keď s určitým oneskorením. Pozorovaný rast tohto podielu počas prvých troch rokov od zmeny legislatívy bol ťahaný najmä vývojom v sektore stavebníctva, priemyslu a iných služieb. Zmena trendu v čase nadobudnutia účinnosti zákona (január 2017) však nastala iba v prípade stavebníctva, čo možno pripísať vplyvu zmeny legislatívy. V roku 2021 tak bolo v stavebníctve približne 2 tisíc fiktívnych živnostníkov nad rámec tých, ktorí boli fiktívni už pred zmenou legislatívy. **Stratu na daňových a odvodových príjmoch tak možno v roku 2021 odhadovať približne na úrovni 9,8 až 14,6 mil. eur.**

Skutočné plnenie nedaňových príjmov dosiahlo 113,2 % rozpočtovanej hodnoty (tabuľka 6). Medziročne bolo nižšie o 4 % (150,7 mil. eur), a to najmä z dôvodu nižších príjmov z dividend o 223,4 mil. eur (posun splatnosti výplaty dividend SPP, a. s. v sume 220 mil. eur za rok 2022 na 31. 3. 2023). Lepšie ako očakávané boli najmä príjmy z iných nedaňových príjmov o 328 mil. eur a úrokov z tuzemských a zahraničných pôžičiek, návratných finančných výpomocí, vkladov a ážia o 40,8 mil. eur. **NKÚ SR pozitívne hodnotí rozpočtovanie kapitálových príjmov, ktoré boli oproti rozpočtu vyššie o 3,9 mil. eur a v roku 2022 neboli nadhodnotené.**

Tabuľka 6: Prehľad o plnení nedaňových príjmov ŠR (v tis. eur)

Ukazovateľ	2021 S	2022 R	2022 S	22S - 22R	YoY
Nedaňové príjmy spolu	1 338 320	1 134 818	1 285 089	150 271	96,0
Príjmy z podnikania a z vlastníctva majetku	486 010	389 780	168 025	-221 755	34,6
– dividendy	480 226	383 955	160 519	-223 436	33,4
Administratívne poplatky a iné poplatky a platby	354 592	364 111	400 937	36 826	113,1
Kapitálové príjmy	13 703	7 513	11 459	3 946	83,6
Úroky z tuz. a zahr. úverov, pôžičiek, návratných finančných výpomocí, vkladov a ážio	368 295	371 624	412 396	40 772	112,0
Iné nedaňové príjmy	476 960	366 652	694 671	328 019	145,6

Zdroj: Návrh ŠZÚ 2022.

S – skutočnosť, R – rozpočet, NR – novelizovaný rozpočet, YoY – medziročná zmena

Skutočné príjmy ŠR z grantov a transferov dosiahli sumu 2,2 mld. eur, čo je v porovnaní so schváleným rozpočtom na rok 2022 o 2,3 mld. eur menej, najmä z dôvodu nižšieho než očakávaného čerpania zdrojov z EÚ (bližšie v kapitole 5). Medziročne sa znížili o 3,7 % (tabuľka 7).

Tabuľka 7: Prehľad o plnení grantov a transferov (v tis. eur)

Ukazovateľ	2021 S	2022 R	2022 NR	2022 S	22S - 22NR	YoY
Granty a transfery spolu	2 312 939	4 491 227	2 228 913	2 227 577	-1 336	96,3
Tuzemské granty a transfery	38 947	41 254	41 211	39 875	-1 336	102,4
Zahraničné granty a transfery	2 273 992	4 449 973	2 187 702	2 187 702	0	96,2
z toho:						
prostriedky z rozpočtu EÚ	2 273 989	4 449 973	2 187 702	2 187 702	0	96,2

Zdroj: Návrh ŠZÚ 2022.

S – skutočnosť, R – rozpočet, NR – novelizovaný rozpočet, YoY – medziročná zmena

3.3 Výdavky štátneho rozpočtu

Celkové výdavky ŠR v roku 2022 medziročne klesli o 4,2 %, a to najmä z dôvodu nižšieho čerpania prostriedkov z POO a fondov EÚ a s tým súvisiaceho nižšieho spolufinancovania zo ŠR (tabuľka 8). V porovnaní s upraveným rozpočtom klesli výdavky o 1,6 %. Podiel bežných výdavkov na celkových predstavoval 88,5 % a zvyšných 11,5 % pripadalo na kapitálové výdavky.

Tabuľka 8: Štruktúra čerpania výdavkov ŠR na hotovostnej báze (v tis. eur)

Ukazovateľ	2021 S	2022 NR	2022 UR	2022 S	22S - 22R	YoY
Bežné výdavky	21 771 263	22 831 612	21 188 724	20 847 550	-1 984 062	95,8
Mzdy, platy, služobné príjmy a ostatné osobné výdavky	2 624 189	2 632 891	2 713 906	2 701 444	68 553	102,9
Poistné a príspevok do poisťovní	953 726	930 997	983 231	984 500	53 503	103,2
Tovary a služby	2 358 055	5 899 865	2 433 419	2 338 207	-3 561 658	99,2
Bežné transfery	15 835 023	13 367 589	15 057 898	14 823 129	1 455 540	93,6
Splácanie úrokov a ostatné platby súvisiace s úvermi	270	270	270	270	0	100,0
Kapitálové výdavky	2 440 161	4 113 805	2 806 375	2 707 005	-1 406 800	110,9
Obstarávanie kapitál. aktív	1 025 607	2 258 374	1 263 514	1 183 009	-1 075 365	115,3
Kapitálové transfery	1 414 554	1 855 431	1 542 861	1 523 996	-331 435	107,7
Výdavky spolu	24 211 424	26 945 417	23 995 099	23 554 555	-3 390 862	97,3

Zdroj: Návrh ŠZÚ 2022.

S – skutočnosť, NR – novelizovaný rozpočet, UR – upravený rozpočet, YoY – medziročná zmena

Skutočné bežné výdavky dosiahli 20,8 mld. eur, čo bolo oproti rozpočtu nižšie o 2 mld. eur. Rozdiel bol najmä v kategórii tovarov a služieb, kde sa rozpočtovali mimoriadne výdavky na boj s pandemiou, ktorej „koniec“ sa ešte záverom roka 2021 predpokladal až za horizontom roka 2022.

V súvislosti s čerpaním výdavkov na mzdy naďalej pretrváva trend, že sa v jednotlivých rokoch stanovené limity zamestnancov nenapĺňajú, pričom mzdové prostriedky sa vyčerpávajú. Limit počtu zamestnancov pre rozpočtové organizácie kapitol ŠR bol schválený na rok 2022 na 127 536 osôb a počas roka sa cez RO ešte zvýšil (o 3 067 osôb). V skutočnosti však dosiahol 122 982 osôb, čo je medziročne o 1 279 osôb menej a v porovnaní s upraveným limitom je to menej o 7 621 osôb.

Rozpočet kapitálových výdavkov bol schválený vo výške 4,1 mld. eur, no v priebehu roka bol prostredníctvom RO znížený na 2,8 mld. eur.⁹ Dosiahnutá skutočnosť bola nižšia o 99,4 mil. eur. V roku 2022 sa podľa § 8 zákona o rozpočtových pravidlách VS viazali výdavky z POO v sume 1,4 mld. eur.

⁹ Podstatné zmeny v upravenom rozpočte vznikli v dôsledku realizácie § 8 zákona o rozpočtových pravidlách. V zmysle uvedeného paragrafu môže MF SR na konci bežného rozpočtového roka viazať výdavky. O sumu viazaných prostriedkov môže MF SR povoliť prekročenie limitu výdavkov v nasledujúcom rozpočtovom roku. V roku 2022 sa podľa § 8 zákona o rozpočtových pravidlách zaviazali výdavky z POO v sume 1,4 mld. eur.

Najväčší podiel v rámci obstarania kapitálových aktív tvoril nákup dopravných prostriedkov (49,1 %). V rezorte MV SR bolo použitých 18,8 mil. eur na nákup vrtníka a osobných automobilov.

Z kapitálových transferov mali najvyšší podiel transfery v rámci VS (81,1 %). Z toho MDV SR poskytlo 765,7 mil. eur, a to najmä NDS, a. s. (441,1 mil. eur), Železničiam SR (190,5 mil. eur) a Železničnej spoločnosti Slovensko, a. s. (87,2 mil. eur). **V dôsledku nízkeho čerpania zdrojov EÚ, aj napriek medziročnému rastu kapitálových výdavkov o 266,8 mil. eur, NKÚ SR konštatuje, že ich výška dlhodobo neumožňuje znížiť modernizačný dlh. Rekonštrukcie, modernizácie a nákupy objektov a ich realizácia sa tak budú musieť znova presunúť na ďalšie roky.**

Na krytie nepredvídaných výdavkov nevyhnutných na zabezpečenie rozpočtového hospodárenia alebo na krytie zníženia rozpočtovaných príjmov sa vytvárajú v ŠR rozpočtové rezervy.¹⁰

Tabuľka 9: Záonné rezervy uvoľnené platobným príkazom (v tis. eur)

Ukazovateľ	2021 S	2022 R	2022 UR	2022 S	Uvoľnené k 31.12.2022	Nevyčerpané k 31.12.2022
Rezerva na negatívne vplyvy pandémie ochorenia COVID -19	3 324 722	717 441	717 441	717 441	717 441	0
Rezerva na prostriedky EÚ a odvody do EÚ	373 322	483 190	557 622	536 679	536 679	20 943
Rezerva na mzdy a poistné	145 011	175 029	275 658	265 103	265 103	10 555
Rezerva na výdavky v zdravotníctve	0	220 000	220 000	220 000	220 000	0
Rezerva na riešenie vplyvov legislatívnych zmien	77 748	130 634	130 634	130 634	130 634	0
Rezerva na riešenie krízových situácií mimo času vojny a vojnového stavu a vykonávanie povodňových prác	8 200	11 000	11 000	6 656	6 656	4 344
Rezerva predsedu vlády SR	4 086	1 500	2 003	1 942	1 942	61
Rezerva na realizáciu súdnych a exekučných rozhodnutí	1 200	10 000	10 000	10 000	10 000	0
Rezerva vlády SR	242	5 000	5 000	1 100	1 100	3 900
Spolu	3 934 531	1 753 794	1 929 358	1 889 555	1 889 555	39 803

Zdroj: MF SR, ÚV SR.

*Upravený rozpočet predstavuje celkový disponibilný zdroj prostriedkov jednotlivých rezerv v roku 2022.

NKÚ SR konštatuje, že rozpočtové pravidlá VS dávajú ministrovi financií značné právomoci pri rozhodovaní o ich použití a to bez súhlasu NR SR. Vláda SR rozhoduje len o rezerve vlády na základe návrhu ministra financií a o rezerve predsedu vlády rozhoduje jej predseda. Kontrolou hospodárenia s rozpočtovými rezervami boli zistené ich presuny v rámci kapitoly VPS na iné výdavkové tituly rozpočtované a aj nerozpočtované (tabuľka 9). Súčasne boli zistené aj presuny nevyčerpaných prostriedkov do iných rozpočtových kapitol (napr. kapitole MH SR na kompenzáciu zvýšených cien energií). **Pre vyššiu transparentnosť, aj s ohľadom na ich výšku, NKÚ SR na základe kontrol a analýz navrhuje legislatívne upraviť ich tvorbu, použitie na konkrétne účely, rušenie a možnosť/nemožnosť presúvania na iné výdavkové tituly. NKÚ SR dlhodobo upozorňuje, že nevyčerpané rezervy by prioritne mali byť použité na znižovanie deficitu verejných financií.**

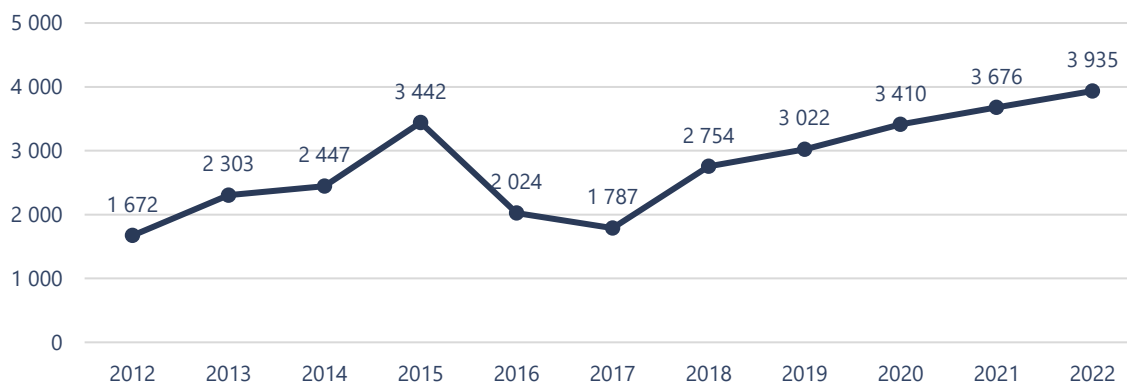
3.3.1 Rozpočtové opatrenia

Celkové výdavky ŠR boli pôvodne schválené vo výške 25,4 mld. eur a novelou zákona o ŠR boli v novembri zvýšené na 26,9 mld. eur. Rozpočtovými opatreniami (RO) však boli znížené na 24 mld. eur a skutočné výdavky boli vo výške 23 554,6 mil. eur.

¹⁰ Výšku rozpočtových rezerv na rok 2022 schválila NR SR zákonom č. 534/2021 Z. z. o ŠR na rok 2022 v znení zákona č. 357/2022 Z. z.

Napriek medziročnému poklesu výdavkov ŠR, počet a celková suma RO sa zvýšili, počet RO rastie už od roku 2018 (graf 10). Najvýznamnejšie RO za rok 2022 bolo z prostriedkov VPS učené pre kapitolu MH SR na kompenzáciu nákladov z dôvodu zvýšených cien energií v sume 980 mil. eur.

Graf 10: Vývoj počtu rozpočtových opatrení za obdobie 2012 – 2022

Zdroj: *rozpocet.sk*.

Analýzou kapitoly VPS bolo potvrdené, že v roku 2022 bolo uvoľnených celkovo 4,3 mld. eur do ďalších kapitol. Z týchto výdavkov bolo presunutých 48,2 % (2,07 mld. eur) práve do kapitol MŠVVAŠ SR, MZ SR, MPSVR SR a MO SR, na ktoré sa bližšie zameriavame v tomto stanovisku v kapitole 4. Najväčšie RO v týchto kapitolách boli:

- prekročenie limitu výdavkov v kapitole **MO SR o 234,5 mil. eur.** (prostriedky z kapitoly VPS) – na úhradu DPH k zálohovej platbe za bojové obrnené vozidlá 8x8 a na zálohovú platbu za pásové bojové obrnené vozidlá a pásové obrnené vozidlá v súlade s uznesením č. 436/2022,
- prekročenie limitu výdavkov v kapitole **MZ SR o 200 mil. eur** na stabilizačný príspevok podľa UZN č. 762/2022 a o **100 mil. eur** – na poistné za poistencov štátu (prostriedky z kapitoly VPS),
- prekročenie limitu výdavkov v kapitole **MPSVR SR o 86,5 mil. eur** (prostriedky z kapitoly VPS) na financovanie projektu „Prvá pomoc“ na podporu udržania zamestnanosti. Nakoniec sa nevyčerпали všetky finančné prostriedky a späť do kapitoly VPS smerovalo 30 mil. eur.

Navyše začiatkom roka 2022 sa v rámci kapitol opäť presúvali nevyčerpané prostriedky z fondov EÚ, celkovo bolo z roku 2021 presunutých 2,2 mld. eur. NKÚ SR dlhodobo upozorňuje na problém s čerpaním a na vysoké sumy presúvaných finančných prostriedkov. Na presune v roku 2022 sa najviac podieľali rezorty pôdohospodárstva (956,5 mil. eur) a dopravy (388,7 mil. eur).

3.3.2 Investície

Rozpočet kapitálových výdavkov vybraných kapitol ŠR¹¹ bol pôvodne schválený vo výške 2,7 mld. eur, z toho sa v roku 2022 reálne alokovalo 1,6 mld. eur. Aj v roku 2022, tak ako prvýkrát v roku 2021, boli investičné výdavky alokované v kapitole VPS a nie do rozpočtov jednotlivých kapitol – tzv. nulový štartovací rozpočet. Čerpanie bolo počas roka založené na investičných plánoch jednotlivých kapitol. Hlavným prínosom bolo realizovať iba najlepšie projekty z pohľadu hodnoty za peniaze. Kapitálové výdavky boli rozpočtované v kapitole VPS a až po ich posúdení¹² mohli byť čerpané. Zavedenie tohto princípu ovplyvnilo rozdiel medzi rozpočtovanými a skutočnými výdavkami. Pri schválenom rozpočte sú výdavky na projekty v nulovej výške a postupne sú navyšované prostredníctvom RO.

¹¹ MDV SR, MF SR, MH SR, MIRRI SR, MK SR, MO SR, MPRV SR, MPSVR SR, MS SR, MŠVVAŠ SR, MV SR, MZV SR, MŽP SR.

¹² Kapitoly môžu realizovať investície a projekty investičného charakteru s predpokladanými celkovými výdavkami vyššími ako 1 mil. eur s DPH až po ekonomickom hodnotení ÚHP MF SR.

V rámci tzv. nulového štartovacieho rozpočtu nastala počas minulého roka zmena, finančné prostriedky na prebiehajúce projekty sú od roku 2023 rozpočtované v kapitolách a tým sa zabezpečí kontinuita vo financovaní jednotlivých projektov. Avšak niektoré investície, ktoré majú prierezový charakter, a ktoré nie je možné rozpočtovať v iných kapitolách alebo majú neisté časové vymedzenie či výšku použitia sú naďalej rozpočtované vo VPS. Tým sa výrazne navýši skutočné čerpanie výdavkov niektorých kapitol oproti schválenému rozpočtu. Najväčšie investície, až 60 % z celkových výdavkov, sú opakovane realizované v rezortoch dopravy a obrany.

Najväčší podiel investícií v rámci ŠR v roku 2022 tvorila kapitola MDV SR v celkovej výške 855,7 mil. eur. Ku koncu roka bolo čerpanie výdavkov na úrovni 78 % zo schváleného rozpočtu. Nealokované finančné prostriedky tak predstavovali celkovú sumu 266,5 mil. eur. Najväčšie dopravné investície tvorili projekty výstavby nových cestných komunikácií: R2 Kriváň – Lovinobaňa (88 mil. eur), D1 Hubová – Ivachnová (71 mil. eur) a úsek diaľnice D1 Lietavská Lúčka – Dubná Skala s tunelom Višňové (68 mil. eur). V minulom roku sme zaznamenali problém s čerpaním na výstavbu diaľnic a rýchlostných ciest NDS. V tejto oblasti k 30. 6. 2022 neboli čerpané finančné prostriedky, a ani vyčlenené v rámci upraveného rozpočtu. Napriek tomu ku koncu roka boli vyčerpané všetky alokované výdavky.

Druhý najväčší podiel kapitálových výdavkov v rámci ŠR tvorila kapitola MO SR vo výške 776,5 mil. eur. V rámci nákupu dopravných prostriedkov, hlavne bojových obrnených vozidiel 8x8 (BOV) a pásových bojových obrnených vozidiel (PBOV), vyčerpala v roku 2022 viac ako polovicu objemu finančných prostriedkov ŠR určených na obstarávanie kapitálových aktív (552,7 mil. eur). Nárast skutočnosti oproti schválenému rozpočtu (o 535,6 mil. eur) súvisel najmä s uvoľnením prostriedkov alokovaných v kapitole VPS pre MO SR. Pri takýchto významných obranných obstarávaníach je vo väčšine krajín uplatňovaný princíp kompenzácií často ukotvený v národných legislatívach (box 3).¹³

BOX 3: Kompenzácie pri obranných nákupoch

NKÚ SR v júni 2021 v analytickom komentári zameranom na opodstatnenosť a efektívnosť nákupu stíhacích lietadiel F-16¹⁴ upozornil aj na to, že keby sa pri nákupe požadovali kompenzačné programy¹⁵, ekonomika SR mohla byť podporená sumou až do výšky obstarávacej ceny lietadiel, t. j. 1,9 mld. eur. V roku 2022 MO SR podpísalo medzivládnu zmluvu (G2G) s Fínskom na nákup BOV (404 mil. eur s DPH)¹⁶ a Švédskom na nákup PBOV (1 689 mil. eur s DPH)¹⁷. Pri týchto obstarávaníach MO SR v rámci kompenzácií zvolilo jediné kritérium – „program priamej priemyselnej spolupráce s účasťou slovenského priemyslu v hodnote najmenej 40 % z celkovej obstarávacej ceny“.¹⁸ Zverejnená zmluva na nákup BOV neobsahovala žiadnu formu dohody o kompenzačných programoch, ktorá má byť súčasťou takejto zmluvy. Zmluva na nákup PBOV takúto dohodu obsahuje, avšak nebola zverejnená.

Rozpočet kapitoly MO SR významne rastie a vybudovanie potrebných kapacít a spôsobilostí rezortu MO SR si do roku 2035 vyžiada 38 mld. eur (priemerne 2,92 mld. eur ročne).¹⁹ Významná časť týchto prostriedkov bude využitá

¹³ Ako príklad úspešného riešenia má NKÚ SR na základe komunikácie s MO Nórska a OS Nórska (Norwegian Defence Materiel Agency) k dispozícii regulačný predpis Nórskeho kráľovstva. Regulačný predpis Českej republiky je dostupný na webovej stránke Ministerstva priemyslu a obchodu. [\[online\]](#).

¹⁴ NKÚ SR – Nákup lietadiel F-16. Jún 2021. [\[online\]](#).

¹⁵ Kompenzačné programy sú programy priemyselnej spolupráce, ktorými vláda ako obstarávateľ vojenskej techniky a služieb získava kompenzáciu za vynaložené peniaze. Podrobnejší popis v analytickom komentári NKÚ SR k nákupu F-16. [\[online\]](#).

¹⁶ Dňa 30. 8. 2022 podpísaná G2G zmluva s Fínskom na 76 ks BOV Patria AMVXP 8x8 v celkovej hodnote 404 mil. eur s DPH. [\[online\]](#).

¹⁷ Dňa 12. 12. 2022 podpísaná G2G zmluva so Švédskom na 152 ks PBOV CV90 v celkovej hodnote 1 689 mil. eur s DPH. [\[online\]](#).

¹⁸ MO SR na základe vyžiadania NKÚ SR potvrdilo, že slovenský legislatívny regulačný rámec (zákony, predpisy, vyhlášky, opatrenia, smernice a pod.) pre kompenzačné programy v súčasnosti neexistuje. Preto NKÚ SR v súčasnosti nemôže metodicky na základe platnej legislatívy a dostupných údajov kvantifikovať a overovať výšku kompenzačných programov.

¹⁹ Schválený Dlhodobý plán rozvoja rezortu MO SR s výhľadom do roku 2035. [\[online\]](#).

na obranné akvizíčné projekty. Využívanie všetkých dostupných možností kompenzačných programov pri takýchto akvizíciách je nevyhnutné pre podporu domácej ekonomiky.

Pred realizáciou ďalších obranných akvizícií je potrebné analyticky vyhodnotiť všetky relevantné možnosti, ako dosiahnuť možné ciele kompenzačných programov, ktoré sú používané v zahraničí, a v prípade potreby predložiť vláde návrh legislatívneho zámeru na ich zavedenie.

3.3.3 Programové rozpočtovanie

Nástroj na dosiahnutie lepšej efektívnosti výdavkov ŠR, tzv. programové rozpočtovanie ani po 20 rokoch od zavedenia neprináša želané výsledky. Už v stanovisku k návrhu ŠR na rok 2022²⁰ upozorňoval NKÚ SR na riziká súvisiace s problematikou programového rozpočtovania a v roku 2022 upozornil na jeho nefungovanie prostredníctvom samostatnej kontroly nastavenia systému na MF SR a jeho implementácie na MPSVR SR a ÚPV SR²¹. Programové rozpočtovanie funguje ako cyklus vychádzajúci zo stanovených zámerov a cieľov, na ktoré sa rozpočtujú prostriedky. Rozpočtované prostriedky sa minú, vykáže sa, na čo sa minuli a cyklus pokračuje. Najväčšie rezervy NKÚ SR identifikoval pri vykazovaní, monitorovaní a hodnotení dosahovania stanovených zámerov a cieľov. ŠR aj RVS stanovujú zámary a ciele, vrátane ukazovateľov, avšak komplexné hodnotenie v ŠZÚ alebo inom hodnotiacom dokumente chýba a sledovanie plnenia zámerov a cieľov je schované v prílohe ZÚK.

Prijaté opatrenia ako reakcia na kontrolu NKÚ SR nie sú dostatočné na komplexné riešenie fungovania programového rozpočtovania. Výbor NR SR pre financie a rozpočet sa s odporúčaniami NKÚ SR nestotožnil, keď prijal uznesenie bez odporúčaní NKÚ SR. MF SR pri odporúčaní k prvým dvom zisteniam nepredložilo návrh opatrení, z podľa ich názoru nadrezortného kompetenčného charakteru odporúčania. Samotné odporúčanie sa týkalo pracovnej skupiny pre sfunkčnenie programového rozpočtovania, ktorá fungovala na MF SR ako neformálne zoskupenie a NKÚ SR odporučil jej zmenu na reálne fungujúce zoskupenie so zapojením zainteresovaných strán mimo MF SR (ďalšie kapitoly, analytické jednotky,...). MF SR pri treťom odporúčaní prijalo opatrenie, kde uviedlo, že spolu s rozpočtom bude zverejňovať strojovo čitateľné datasety programových rozpočtov kapitol. NKÚ SR to považuje za nedostatočné, keďže neuviedli, že budú zverejňovať rovnako strojovo čitateľné datasety plnenia týchto programových rozpočtov kapitolami. MPSVR SR nevypracovávalo monitorovaciu správu programovej štruktúry v termíne a spôsobom určeným v metodike programového rozpočtovania a v opatrení uviedlo, že monitorovaciu správu budú spracovávať v RISe do 28. 2. príslušného roka. Monitorovanie cieľov za MPSVR SR bolo pre rok 2022 ukončené v RISe dňa 10. 5. 2023, čím nebola dodržaná metodika ani vlastné opatrenie MPSVR SR. ÚPV SR prijal opatrenia zamerané na zapojenie širšieho vedenia úradu, nastavenie merateľných ukazovateľov, ktorých plnenie vie svojou činnosťou ovplyvniť, či spracovávanie monitorovacej správy v termíne.

Programové rozpočtovanie je málo využívanou súčasťou rozpočtového cyklu a nie zamýšľaným účinným nástrojom výkonnostného riadenia verejných financií. V programovom rozpočtovaní kapitol prevláda formalizmus a robia ho skôr zo zotrvačnosti a z nutnosti, nepoužívajú ho ako vlastný a systematický nástroj riadenia plnenia stanovených zámerov a cieľov. Ukončením ročného cyklu programového rozpočtovania je monitorovanie a hodnotenie sledovaných zámerov a cieľov v povinnej prílohe ZÚK spracovávané v monitorovacej správe programovej štruktúry. Pri hodnotení vybraných verejných politik v kapitole 4 vychádzame z hodnotenia programovej štruktúry a monitorovacích správ.

²⁰ NKÚ SR. Stanovisko NKÚ SR k návrhu štátneho rozpočtu SR na rok 2022. [\[online\]](#)

²¹ NKÚ SR. Správa o výsledku kontroly 2022. Systém programového rozpočtovania v štátnej správe. [\[online\]](#).

Na základe hodnotenia monitoringu programovej štruktúry piatich vybraných kapitol NKÚ SR konštatuje, že ho vypracúvajú zodpovedne s väčším dôrazom na komentár a menším na používané ukazovatele (box 8 v prílohe). Táto činnosť však nie je ďalej využívaná na systematické hodnotenie dosahovania zámerov a cieľov na nadrezortnej úrovni. Všetky hodnotené kapitoly (MF SR, MPSVR SR, MO SR, MZ SR a MŠVVaŠ SR) kvalitne vypracúvali komentáre k programovej štruktúre, tieto boli stručné, jasné a výstižné s dostatkom informácií o plnení sledovaných zámerov a cieľov. Slabšie to však bolo pri ukazovateľoch, kde sme zaznamenali nadmerné využívanie logických (áno/nie) ukazovateľov, aj keď majú číselný ekvivalent, viackrát priamo uvedený v textovom komentári. Širšie používanie výsledkových (dopadových) ukazovateľov a prepojenie na hlavné výsledkové ukazovatele kapitol chýbalo, pričom má potenciál ďalej zlepšiť monitorovacie správy a celé programové rozpočtovanie. Dve z piatich kapitol dodržali termín na ukončenie monitorovania v RIsSe podľa metodiky a tri ho ukončili po termíne. Programová štruktúra na kapitolách bola stabilná a tie nereagovali na meniace sa podmienky (Covid-19, Ukrajina) – namiesto úpravy programovej štruktúry zaradovali výdavky do existujúcej štruktúry, čo znižovalo jej prehľadnosť.

3.4 Finančné aktíva

Štátne finančné aktíva (ŠFA) sú súčasťou návrhu ŠR/RVS, no finančné operácie so ŠFA nie sú súčasťou príjmov alebo výdavkov ŠR. V súlade so zákonom o rozpočtových pravidlách vykonáva MF SR správu ŠFA. Najväčšie pohyby na vybraných účtoch ŠFA nastali pri prostriedkoch z FNM/MH Manažmentu a návratných finančných výpomocí (tabuľka 10).

Tabuľka 10: Pohyby na vybraných účtoch ŠFA (v tis. eur)

Štátne finančné aktíva (tis. eur)	2020 S	2021 S	2022 S	22S-21S
Stav k 1.1.	2 122 602	3 354 465	3 419 084	64 619
<i>Príjmy - zvýšenie ŠFA</i>	<i>2 143 859</i>	<i>302 072</i>	<i>1 056 782</i>	<i>754 710</i>
účelové prostriedky z FNM/MH Manažment, a. s.	1 126 303	321	414 925	414 604
návratné finančné výpomoci	517 173	189 665	550 112	360 447
osobitný odvod finančných inštitúcií	148 950	0	0	0
osobitný odvod z podnikania v regulovaných odvetviach	210 535	111 384	91 465	-19 919
ostatné	140 898	702	279	-423
<i>Výdavky - zníženie ŠFA</i>	<i>911 996</i>	<i>237 453</i>	<i>1 278 933</i>	<i>1 041 480</i>
účelové prostriedky z FNM/ MH Manažment, a. s.	41 244	16 464	506 322	489 858
návratné finančné výpomoci	645 299	220 837	643 786	422 949
osobitný odvod finančných inštitúcií	0	1	128 733	128 732
osobitný odvod z podnikania v regulovaných odvetviach	90 936	0	0	0
ostatné	134 517	151	92	-59
Stav k 31.12.	3 354 465	3 419 084	3 196 933	-222 151
Účet FNM/MH Manažment,a. s.	1 126 704	1 110 562	1 019 165	-91 397
Účet návratných finančných výpomocí	183 162	151 989	58 315	-93 674
Účet osobitného odvodu finančných inštitúcií	1 251 519	1 251 518	1 122 786	-128 732
Účet osobitného odvodu z podnikania v regulovaných odvetviach	716 955	828 339	919 804	91 465
Ostatné	76 125	76 676	76 863	187

Zdroj: Návrh ŠZÚ 2022, MF SR.

Medzi najvýznamnejšie pohyby možno zaradiť vklad do kapitálových fondov SPP vo výške 500 mil. eur a zvýšenie základného imania VŠZP o 160 mil. eur. V roku 2022 pokračovala aj finančná stabilizácia zdravotníckych zariadení (ZZ) prostredníctvom 575 mil. eur vyčlenených zo ŠFA v roku 2020

podrobne popísaná z pohľadu SP pod tabuľkou 10 a z pohľadu ZZ v samostatnej časti v rámci kapitoly 4.1 venovanej zdravotníctvu. Jedným z deklarovaných dôvodov na finančnú stabilizáciu ZZ je aj zlepšenie v dodržiavaní smernice o oneskorených platbách²², pričom pre jej nesprávne uplatňovanie EK predložila prípad Súdnemu dvoru EÚ.

Sociálna poisťovňa je dlhodobo najväčším veriteľom zdravotníckych zariadení. ZZ v správe MZ SR, rezortné nemocnice MO SR a MV SR a vybrané ZZ po prevode na VÚC, obce, mestá a ako neziskové organizácie v rámci svojho hospodárenia neplatia všetky svoje záväzky včas a v plnej výške. Záväzky po lehote splatnosti vznikajú okrem SP aj voči dodávateľom špeciálnych zdravotníckych materiálov, liekov, energií, Národnej transfúznej služby a ďalším. Záväzky voči daňovým úradom (FS) a ZP sú oproti SP zanedbateľné, keďže neplatenie odvodov zamestnávateľom v systéme sociálneho poistenia v SR neovplyvňuje nároky poistenca na výplatu dávok. Aj keď zamestnávateľ neplatí odvody, zamestnanec má nárok na dávky (dôchodok), pričom nezaplatené odvody/poistné vymáha SP od zamestnávateľa. Toto predstavuje na jednej strane prvok ochrany zamestnancov, no na druhej strane pokúšenie na neplatenie odvodov či úpravy vymeriavacieho základu.

Z dočasného vylúčenia pohľadávok voči ZZ z exekúcií sa na konci roku 2020 stalo trvalé. NKÚ SR ukončil v roku 2020 kontrolu správy poistného v SP, pričom jedno zo zistení sa týkalo práve pohľadávok SP voči ZZ. SP v správe o prijatých opatreniach SP uviedla, že bude vymáhať pohľadávky po odpadnutí zákonných prekážok, po uplynutí platnosti príslušného ustanovenia, čiže od 1. 1. 2021. Uvedené bolo v súlade s uznesením Vlády SR z 26. 8. 2020, ktorá odporučila GR SP začať vymáhať pohľadávky z úradnej moci voči ZZ. Napriek tomu bola 25. 11. 2020 schválená novela, ktorá vylúčila ZZ z exekúcií bez časového obmedzenia.

SP dostala v roku 2022 zo ŠFA za svoje pohľadávky voči ZZ 199 mil. eur. Koncom roka 2020 bolo schválené použitie 575 mil. eur zo ŠFA na oddĺženie a finančnú stabilizáciu ZZ, z čoho sa v roku 2022 podarilo zadministrovať vo vzťahu k dodávateľom ZZ 118 mil. eur (bližšie popísané v kapitole 4.1) a k SP 199 mil. eur. Podľa zákona o sociálnom poistení môžu byť pohľadávky postúpené len právnickej osobe so 100 % majetkovou účasťou štátu, v tomto prípade Debitum, a. s. SP takto postúpila 363 pohľadávok, ktoré boli k 30. 11. 2020 po lehote splatnosti, vo výške istiny 202 mil. eur za odplatu 199 mil. eur a penále vo výške 101 mil. eur za odplatu 0,72 eur.

Ďalšie oddĺženie sa už chystá, keď z celkovej alokácie 575 mil. eur po oddľžovaní v roku 2022 zostalo 258 mil. eur (box 4). Vláda SR aj NR SR odsúhlasili v decembri 2022 použitie týchto prostriedkov zo ŠFA na následnú finančnú stabilizáciu ZZ. Ďalšie kolo oddľžovania predpokladá odlišný prístup oproti predchádzajúcim postupom, čo môže v súvislosti s administratívou klásť zvýšené požiadavky na verejné zdroje, v tomto prípade vyčlenené ŠFA.

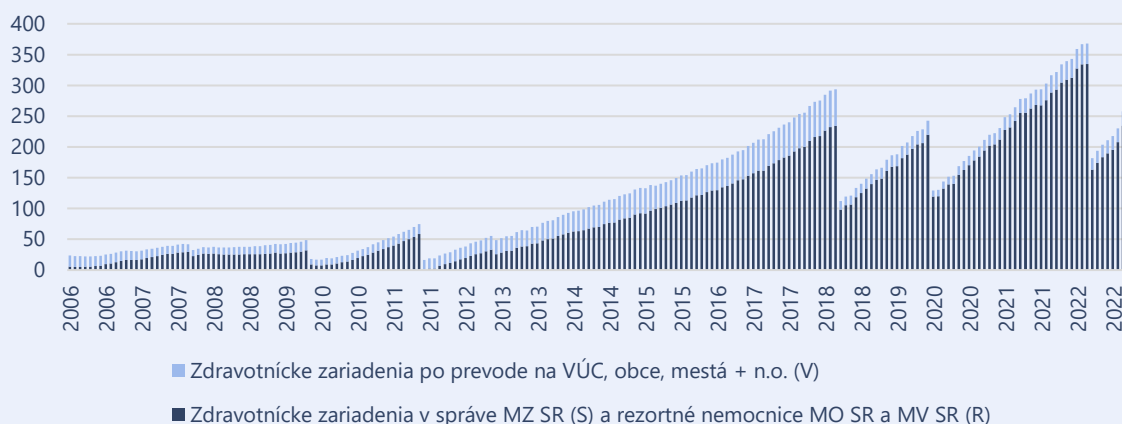
BOX 4: Systematické neplatenie odvodov a pravidelné oddľžovanie ako súčasť viacročného finančného plánovania vybraných zdravotníckych zariadení

Zdravotnícke zariadenia sú priebežne oddľžované posledných 20 rokov. Prvé dve vlny oddľžovania boli spojené s transformáciou a následnou finančnou stabilizáciou ZZ a v prípade SP postupovaním pohľadávok na spoločnosť Veriteľ, a. s. (pred 2005). Tretie oddľženie bolo v prípade SP spojené s generálnym pardonom v roku 2008. Ďalšie vlny oddľžovania vychádzali z uznesení vlády zameraných na oddľženie ZZ, riešenie finančnej situácie nemocníc a následnú finančnú stabilizáciu ZZ. Graf 11 ilustruje vývoj pohľadávok SP voči ZZ od januára 2006 do

²² Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2011/7/EÚ zo 16. 2. 2011 o boji proti oneskoreným platbám v obchodných transakciách.

marca 2023, pričom jednotlivé skoky sa prekrývajú s oddĺžovaním ZZ, postúpením pohľadávok SP v rokoch 2008, 2009, 2011, 2018, 2020 a 2022.

Graf 11: Stav pohľadávok SP voči ZZ ku koncu januára 2006 až marca 2023 (v mil. eur)

Zdroj: SP; spracovanie NKÚ SR.

Samotné oddĺžovanie síce skracuje priemernú dobu oneskorenia platieb ZZ a čiastočne znižuje s tým spojené náklady, nerieši však príčiny zadĺžovania. Pohľadávky SP voči ZZ rastú stále rýchlejšie aj napriek siedmim kolám oddĺžovania. Začarovaný kruh neplatenia záväzkov, v prípade použitých odvodov do SP, sa stále nepodarilo preseknuť, čo potvrdzuje ďalší rast pohľadávok SP od ich posledného postúpenia a tiež pripravované ôsme kolo oddĺžovania. ZZ tak nemajú motiváciu na efektívne fungovanie a môžu pokojne tvoriť ďalšie nedoplatky (uvedené sa netýka všetkých ZZ). SP evidovala pohľadávky ku koncu februára 2023 voči 20 ZZ (tabuľka 11). Kumulatívne pohľadávky vo výške 258 mil. eur stúpli od posledného oddĺžovania v auguste 2022 o 76 mil. eur, čiže o 12,6 mil. eur mesačne.

Tabuľka 11: Výška pohľadávok SP na poisťom voči ZZ k 28. 2. 2023

Názov zdravotníckeho zariadenia, sídlo	Pohľadávka na poisťom k 28. februáru 2023
Univerzitná nemocnica Bratislava	75 900 118
Univerzitná nemocnica L. Pasteura Košice	36 492 872
Univerzitná nemocnica Martin	29 091 259
Fakultná nemocnica s poliklinikou F. D. Roosevelta Banská Bystrica	23 727 237
Národný ústav detských chorôb Bratislava	17 984 616
Ústredná vojenská nemocnica SNP Ružomberok	15 300 466
Fakultná nemocnica Trnava	12 025 984
Nemocnica s poliklinikou Prievidza so sídlom v Bojniciach	11 346 986
Nemocnica s poliklinikou v Považskej Bystrici	9 170 217
Národná transfúzna služba SR, Bratislava	8 942 108
Fakultná nemocnica s poliklinikou Žilina	6 144 774
Fakultná nemocnica J. A. Reimana Prešov	3 566 379
Nemocnica s poliklinikou Nové Mesto nad Váhom, n.o.	2 501 142
Fakultná nemocnica s poliklinikou Nové Zámky	1 975 525
Záchranná zdravotná služba Bratislava	1 580 998
Fakultná nemocnica Nitra	817 487
Detská fakultná nemocnica Košice	665 966
Nemocnica s poliklinikou Ilava, n.o.	465 222
Nemocnica s poliklinikou Myjava	109 593
Liečebňa pre dlhodobo chorých Štiavica	53 938
SPOLU	257 862 885

Zdroj: SP.

NKÚ SR identifikoval riziko pre ŠFA aj v nadväznosti na konflikt na Ukrajine spojený s členstvom Slovenska v dvoch medzinárodných bankách. **SR v priebehu roka 2022 začala s krokmi, ktorých**

cieľom bolo ukončenie členstva v Medzinárodnej investičnej banke (MIB) a Medzinárodnej banke hospodárskej spolupráce (MBHS). MIB bola založená v roku 1970 a v roku 2022 boli členskými štátmi Bulharsko, Česká republika, Kuba, Maďarsko, Mongolsko, Rumunsko, Ruská federácia, Slovensko a Vietnam. MBHS bola založená 22. októbra 1963 a v roku 2022 patrili medzi členské krajiny Bulharsko, Česká republika, Mongolsko, Poľsko, Rumunsko, Ruská federácia, Slovensko a Vietnam. Počas rokov 2022 a 2023 koordinujú prostredníctvom svojich ministerstiev financií ukončenie svojho pôsobenia Bulharsko, Česko, Poľsko, Rumunsko a Slovensko.

Ukončenie členstva SR v oboch bankách, vzhľadom na aktuálnu situáciu, zakladá riziko pre vznik nedobytných pohľadávok vo výške celkového podielu na splatenom kapitále vo výške 37,8 mil. eur. Podiel SR na základnom imaní MIB je vo výške 62,8 mil. eur, pričom splatený kapitál je vo výške 28,9 mil. eur, vrátane splátky splatnej v roku 2022 vo výške 4,4 mil. eur. Podiel SR na základnom imaní MBHS je vo výške 26,7 mil. eur, pričom splatený kapitál je vo výške 13,3 mil. eur.

4 Stanovisko k vybraným verejným politikám ŠR

Celkové príjmy kapitol sa v roku 2022 zvýšili medziročne o 9,6 % na 19 mld. eur. Viac príjmov smerovalo do kapitoly VPS, medziročne viac o 1,9 mld. eur a na MDV SR (o 297 mil. eur). Naopak menej príjmov v medziročnom porovnaní získalo MPSVR SR (o 236 mil. eur) a MPRV SR (o 124 mil. eur). Prehľad príjmov jednotlivých kapitol v roku 2022 na hotovostnej báze obsahuje tabuľka 5 v prílohe.

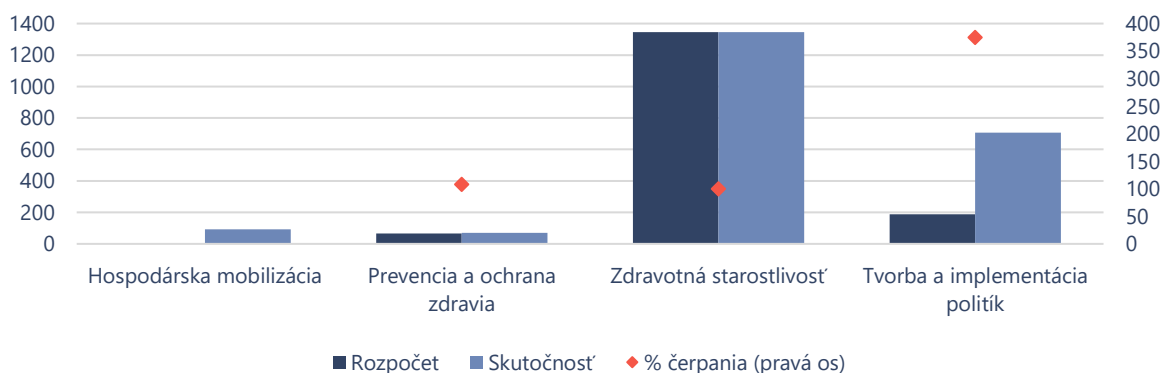
Celkové výdavky kapitol v roku 2022 klesli medziročne o 2,7 % na 23,6 mld. eur. Dôvodom nižších výdavkov kapitol bolo najmä nižšie spolufinancovanie pri čerpaní finančných prostriedkov z EÚ a nižšie výdavky v súvislosti s pandemiou. V roku 2022 malo najvyšší medziročný rast výdavkov MŠVVaŠ SR (o 1,8 mld. eur), MO SR (o 237 mil. eur) a VPS (o 210 mil. eur). Najviac klesli výdavky medziročne na MV SR (o 1,6 mld. eur) a MPSVR SR (o 914 mil. eur). Prehľad hotovostných výdavkov kapitol v roku 2022 obsahuje tabuľka 6 v prílohe.

V nasledujúcich podkapitolách hodnotíme a analyzujeme rozpočtové hospodárenie a napĺňanie cieľov rozpočtu v štyroch oblastiach verejných politík, v **zdravotníctve, vzdelávaní, výskume a vývoji, sociálnych politikách a v oblasti obrany a bezpečnosti**. Práve tieto oblasti verejných politík patrili aj medzi priority činnosti NKÚ SR v roku 2022. Nasledujúce podkapitoly sumarizujú aj niektoré výsledky kontrolnej a analytickej činnosti v týchto oblastiach, a to najmä so zameraním na plnenie programových rozpočtov jednotlivých kapitol a plnenie úsporných opatrení identifikovaných v revíziách výdavkov. Analyzovali sme aj to, ako sa pri hospodárení vyrovnali niektoré kapitoly so zvýšenými nákladmi v súvislosti s mimoriadnou situáciou (Ukrajina).

4.1 Zdravotníctvo

Zdroje do zdravotníctva plynú cez rozpočet kapitoly MZ SR, systém VZP a cez prostriedky EÚ. NKÚ SR sa zameriaval na využitie týchto zdrojov, ktoré bolo poznamenané končiacou pandemiou, na šetrenie zdrojov v rámci plnenia úsporných opatrení a na dostatok zdrojov v zdravotníckych zariadeniach (ZZ).

Graf 12: Výdavky kapitoly MZ SR na vybrané programy v roku 2022 (v mil. eur)

Zdroj: RIS; výpočty a spracovanie NKÚ SR.

Z hľadiska objemu výdavkov sú v programovej štruktúre rozpočtu MZ SR najdôležitejšie dva programy, cez ktoré bolo v roku 2022 vyčerpaných 92 % rozpočtu tejto kapitoly (graf 12)²³. Najviac prostriedkov sa čerpalo na zdravotnú starostlivosť, a to najmä na poistné za poistencov štátu. Objem tejto platby bol v roku 2022 vo výške takmer 1,3 mld. eur. Táto suma bola v priebehu roka oproti rozpočtu navýšená o 186 mil. eur, no ani potom nedosiahla výšku z roku 2021, čo v kontexte vysokej inflácie znamenalo

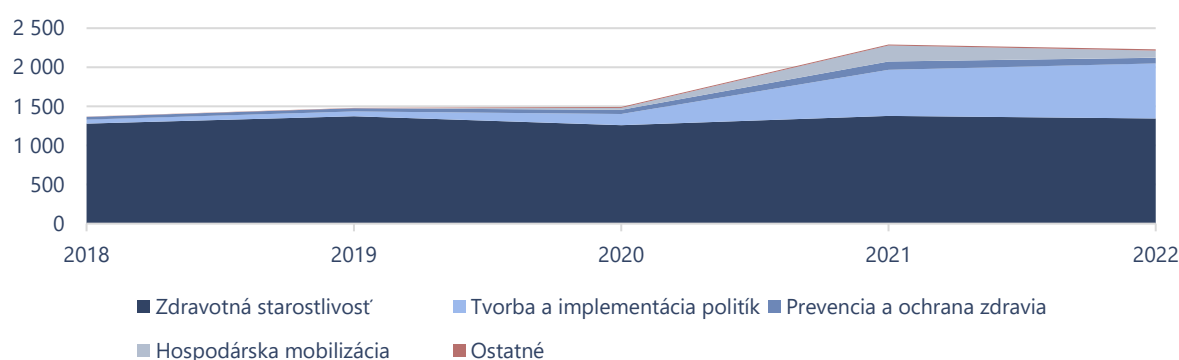
²³ Štyri najväčšie programy pokrývajú necelých 99 % a v ostatných programoch sa vyčerpano súhrnne 1 % celkových výdavkov.

reálne zníženie týchto zdrojov. V rámci zdravotnej starostlivosti boli pre rok 2022 rozpočtované aj prostriedky z POO, a to vo výške takmer 220 mil. eur. V skutočnosti však z toho boli vyčerpané 3 mil. eur.

Úspešnosť MZ SR pri čerpaní prostriedkov z POO bola v roku 2022 na úrovni 1,5 %.

Na tvorbu a implementáciu politik sa v roku 2022 vyčerpalo 705,8 mil. eur, pričom išlo predovšetkým o podporné aktivity v zdravotníctve. Kým v období pred pandémiou bol podiel tejto oblasti na celkových výdavkoch kapitoly na úrovni okolo 4 %, v roku 2022 predstavoval takmer 32 % výdavkov (graf 13). Tento nárast bol spojený so zdrojmi použitými na boj s pandémiou, ale premietol sa v ňom aj stabilizačný príspevok pre zdravotníckych pracovníkov vo výške 200 mil. eur.

Graf 13: Vývoj programovej štruktúry rozpočtu MZ SR (v mil. eur)

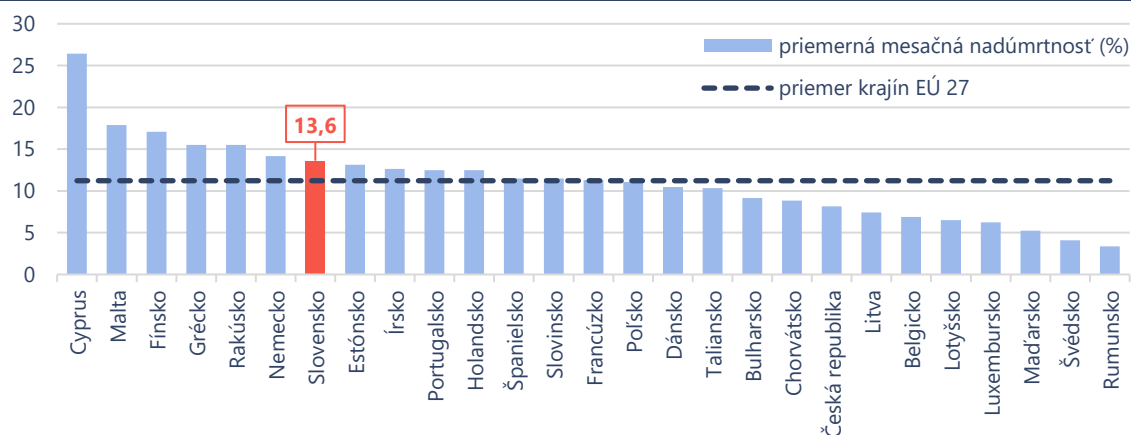

Zdroj: RIS; spracovanie NKÚ SR.

4.1.1 Výsledky vynakladania zdrojov na zdravotníctvo

Rozpočet kapitoly MZ SR tvorí menšiu časť verejných výdavkov na zdravotníctvo. Podstatný objem prostriedkov preteká cez systém VZP, ktorého skutočné výdavky boli v roku 2022 na úrovni 6,2 mld. eur. Spolu bolo v roku 2022 na zdravotníctvo vynaložených z verejných zdrojov 7,1 mld. eur²⁴, čo je po sociálnej oblasti druhá najväčšia položka RVS.

Graf 14: Priemerná mesačná nadúmrtnosť za rok 2022 v krajinách EÚ (%)

Zdroj: Eurostat; databáza: DEMO_MEXRT; spracovanie NKÚ SR.

O účinnosti a efektívnosti vynakladania týchto zdrojov vypovedajú výsledkové ukazovatele za zdravotníctvo. Tie sú však spravidla vykazované s väčším časovým odstupom, preto dostupnosť ich

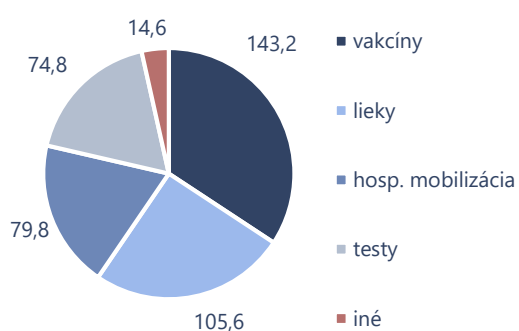
²⁴ Súčet výdavkov kapitoly MZ SR a výdavkov VZP po odpočítaní sumy poistného za poistencov štátu, ktorá je výdavkom kapitoly, no zároveň príjmom VZP.

hodnôt za rok 2022 je výrazne limitovaná. Dostupný je napríklad ukazovateľ nadúmrtnosti²⁵, čo má ako výsledkový ukazovateľ značnú výpovednú schopnosť o výkone zdravotníctva. Podľa tohto ukazovateľa bol na Slovensku počet úmrtí vyšší ako očakávaná hodnota vo všetkých mesiacoch roka 2022. Najvyššia nadúmrtnosť bola zaznamenaná v marci (24,8 %) a v decembri (21,2 %), pričom priemerná hodnota za všetkých 12 mesiacov minulého roka bola na Slovensku na úrovni 13,6 %. V porovnaní s ostatnými krajinami EÚ dosahovalo Slovensko nadpriemerne vysoké hodnoty (graf 14).

4.1.2 Výdavky v súvislosti s ochorením COVID-19

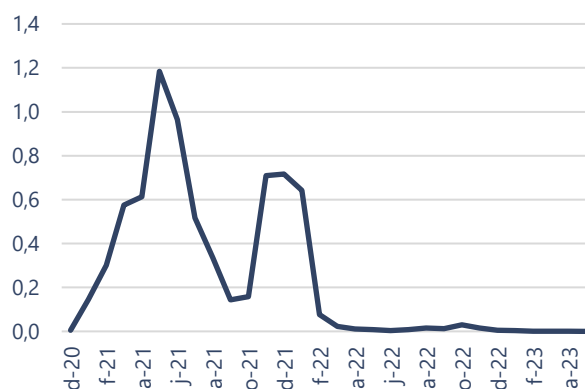
Aj keď pandémia odznela už na jar 2022, významné výdavky v priamej súvislosti s ňou boli vynakladané počas celého roka. Celkovo bolo v 2022 cez RO súvisiace priamo s COVID-19, uvoľnených 418,1 mil. eur, z toho najväčšia časť na nákup vakcín (graf 15).

Graf 15: Objem RO kapitoly MZ SR na covid výdavky v roku 2022 (v mil. eur)

Zdroj: Návrh ZÚ MZ SR za rok 2022; spracovanie NKÚ SR.

Graf 16: Vývoj počtu podaných dávok vakcín proti COVID-19 (mil. dávok)

Zdroj: NCZI; spracovanie NKÚ SR.

V období od decembra 2020 do februára 2023 bolo do SR dodaných takmer 14,7 mil. dávok vakcín proti ochoreniu COVID-19 (tabuľka 12). Celkové náklady na obstaranie vakcín za toto obdobie dosiahli 264 mil. eur. Podaných bola približne polovica z dodaných dávok. Milióny dávok boli darované²⁶ a veľká časť zostáva uskladnených. Reálna potreba vakcín od jari 2022 však bola minimálna (graf 16). Napriek tomu smerovali na Slovensko ďalšie dodávky. Na nákup vakcín bolo v druhom polroku 2022 – teda po odznení pandémie – uvoľnených takmer 57 mil. eur²⁷. Podľa dát MZ SR bolo na sklade k začiatku roka 2022 vyše 1,1 mil. dávok vakcín a za celý rok bolo podaných 0,9 mil. vakcín. Teda **aj keď Slovensko v roku 2022 reálne nepotrebovalo nakúpiť ani jednu dávku vakcíny, v skutočnosti mu bolo dodaných ďalších 5,8 mil. dávok** a na obstaranie nepotrebných vakcín pre rok 2022 bolo z verejných zdrojov vynaložených 151 mil. eur²⁸. Jedným z indikátorov neúčinnosti takéhoto vynakladania rozpočtových prostriedkov je skutočnosť, že **ku koncu roku 2022 malo Slovensko na sklade viac ako 6,1 mil. dávok vakcín**. Nutnosť odoberania vakcín súvisí so zmluvnými podmienkami, ktoré s výrobcami vakcín vykovala za členské štáty EK. V júni 2022 skupina členských štátov žiadala EK o renegociáciu týchto nevýhodných

²⁵ Ukazovateľ mesačnej nadúmrtnosti (monthly excess mortality indicator) vyjadruje v percentách, koľko úmrtí bolo v danom mesiaci v danej krajine zaznamenaných nad očakávaný počet, k referenčnému obdobiu 2016 – 2019.

²⁶ Prevažná väčšina z nich bola darovaná cez mechanizmus COVAX, teda priamo od výrobcu krajine. Tieto dávky nevstupujú do počtu dávok dodaných do SR, čo je hlavný dôvod, prečo v tabuľke 12 nesedí počet dodaných dávok so súčtom podaných, darovaných uskladnených a inak využitých.

²⁷ Podobná situácia je aj v niektorých ďalších výdavkoch, napríklad v 9/2022 bolo uvoľnených vyše 25 mil. eur na liek Lagevrio.

²⁸ Niektoré z nich boli obstarané ešte v roku 2021, preto táto suma je mierne vyššia ako v grafe 16, ktorý uvádza len RO v 2022.

podmienok.²⁹ **Keďže ide o európsky problém, NKÚ SR sa v tejto súvislosti obráti na EDA s podnetom na audit zmlúv uzatvorených na úrovni EÚ za účelom nákupu vakcín.**

Tabuľka 12: Vybrané ukazovatele o hospodárení s vakcínami proti COVID-19

Ukazovateľ	spolu dec 20 – feb 23	2020	2021	2022	jan – feb 2023
Počet dávok vakcín uskladnených k začiatku obdobia	-	0	0	1 121 405	6 118 787
Počet dodaných dávok vakcín do SR	14 683 390	9 750	8 631 860	5 837 780	204 000
Počet podaných dávok vakcín	7 221 601	4 544	6 359 116	852 081	5 860
Počet dávok predaných inej krajine	360 070	0	160 000	200 070	0
Počet dávok darovaných inej krajine	5 340 880	0	2 235 100	1 057 800	2 047 980
Počet inak využitých dávok vakcín (popíšte ako)	1 341	0	1 341	0	0
Počet zlikvidovaných dávok vakcín	36 340	0	36 340	0	0
Počet dávok vakcín uskladnených ku koncu obdobia		0	1 121 405	6 118 787	5 994 099
Celkové náklady na obstaranie vakcín dodaných v danom období (eur)	263 978 446	128 700	110 099 612	151 003 919	2 746 215
Celkové náklady na likvidáciu vakcín (eur)	381	0	381	0	0
Celkové náklady na uskladnenie vakcín (eur)	3 452 099	0	1 862 696	529 355	60 048

Zdroj: MZ SR.

4.1.3 Plnenie úsporných opatrení v liekovej politike

Úsporné opatrenia sa zameriavajú na oblasti zdravotníctva, v ktorých dochádza k neefektívnemu využívaniu zdrojov. **Podľa návrhu RVS na roky 2022 až 2024 mali byť vo výdavkoch VZP v roku 2022 oproti roku 2021 realizované úsporné opatrenia vo výške 249 mil. eur.** Dominantná časť úspor (129 mil. eur, takmer 52 %) sa mala ušetriť v liekovej politike.

NKÚ SR sa zameriaval na vyhodnotenie plnenia úsporných opatrení vo vybraných oblastiach liekovej politiky v roku 2022 (tabuľka 13) na základe informácií ZP Dôvera, Union a VŠZP. **Rozhodujúci objem úspor (71,3 %, 92 mil. eur) mal byť dosiahnutý v oblasti liekovej politiky** – v oblasti nákladovej efektivity liekov, eHealth – spustenia modulov, liekov na výnimky, aktívneho vynucovania vyrovňavacieho rozdielu³⁰ a podpory vstupu generík a biologicky podobných liekov (biosimilárov)³¹.

Tabuľka 13: Úspora výdavkov VZP vo vybraných oblastiach liekovej politiky (v tis. eur)

Ukazovateľ	plán 2022*	S 2022**
Úspora na základe prehodnotenia nákladovej efektivity liekov zo strany MZ SR u zaradených liekov v kategorizačnom zozname	36 000	0
Úspora zo spustenia modulov eHealth	30 000	0
Úspora na základe medzioročné porovnania vývoja výdavkov na lieky hrazené z VZP na výnimky	16 000	0
Úspora z vyrovňavacieho rozdielu u kategorizovaných liekov	7 000	0
Úspora z podpory vstupu generík a biosimilárov zo strany MZ SR	3 000	4 041
Spolu	92 000	4 041

Zdroj: MF SR, VŠZP, ZP Dôvera, ZP Union. *Návrh RVS 2022 – 2024, **Súčet údajov od zdravotných poisťovní

²⁹ <https://www.politico.eu/article/eastern-europe-coronavirus-vaccine-commission/>

³⁰ MZ SR je po uplynutí obdobia podmienenej úhrady povinné v prípade podmienene zaradeného lieku začať konanie o tzv. vyrovnávacom rozdieli, t. j. posúdiť podľa § 21 zákona č. 363/2011 Z. z. (resp. podľa § 21 ods. 7 zákona č. 363/2011 Z. z. v znení účinnom do 31. 12. 2017), či reálna suma úhrad ZP za liek je vyššia ako v rozhodnutí o podmienene zaradení lieku určená maximálna výška úhrady ZP. Ak je reálna suma vyššia, MZ SR je povinné rozhodnutím určiť výšku vyrovnávacieho rozdielu, ktorú je držiteľ registrácie tohto lieku povinný vrátiť ZP, výšku podielu ZP na vyrovnávacom rozdieli a lehotu jeho splatnosti.

³¹ Generické lieky a biologicky podobné lieky sú registrované lieky obsahujúce účinné látky, u ktorých skončila patentová ochrana. Uvedené lieky sú menej nákladné pre VZP, pretože do ceny týchto liekov nebolo potrebné zahrnúť výskum a vývoj účinných látok.

NKÚ SR upozorňuje na nesplnenie úspory u liekov ktoré nespĺňajú kritérium nákladovej efektivity za rok 2022. V návrhu RVS na rok 2022 boli tieto potenciálne úspory na lieky kvantifikované v sume 36 mil. eur. Podľa údajov zo ZP (tabuľka 13) nedošlo zo strany MZ SR k prehodnoteniu nákladovej efektivity potenciálne nákladovo neefektívnych liekov.

V roku 2022 nedošlo ani k úspore zo spustenia modulov eHealth do praxe, ktorá bola plánovaná v sume 30 mil. eur. Dosiahnutie úspory vyžadovalo včasné spustenie príslušných modulov na NCZI. Podľa informácií zo ZP k tejto úspore nedošlo, keďže potenciál úspor zo zavedenia eReceptu sa vyčerpal v minulých rokoch a ďalšie úspory možno očakávať až zavedením ďalších modulov (eLab, eŽiadamka a iné), ktoré zatiaľ neboli spustené na celoštátnej úrovni.

Podľa údajov ZP sa v roku 2022 úspory nedosiahli ani zo zníženej spotreby liekov na výnimky (hradené z VZP podľa § 88 zákona č. 363/2011 Z. z.), **ktorá mala priniesť úsporu vo výške 16 mil. eur.** Novela zákona č. 363/2011 Z. z., ktorá nadobudla platnosť 1. 8. 2022., mala za cieľ znížiť náklady na lieky vo výnimkovom režime. Na základe tejto novely MZ SR navrhlo vyriešiť problematiku úhrad liekov na výnimky uzatváraním zmlúv s neverejnými údajmi o úhrade liekov z VZP priamo medzi MZ SR a vybranými držiteľmi registrácie liekov. Avšak ZP vetovali prvé štyri takéto zmluvy v súlade s platnou legislatívou. **Uvedený proces uzatvárania zmlúv predstavuje významné riziko udržateľnosti výdavkov z VZP v ďalšom období.**

V roku 2022 nebola zaznamenaná ani úspora z uplatňovania tzv. vyrovnávacieho rozdielu v plánovanej sume 7 mil. eur. Z informácií ZP vyplýva, že v minulom roku nebolo právoplatne ukončené ani jedno správne konanie vo veci vrátenia vyrovnávacieho rozdielu na podmienené kategorizované lieky. **NKÚ SR opakovane poukazuje na dlhodobú nečinnosť MZ SR pri plnení si povinnosti podľa zákona č. 363/2011 Z. z. – rozhodovať o vyrovnávacom rozdiely.**

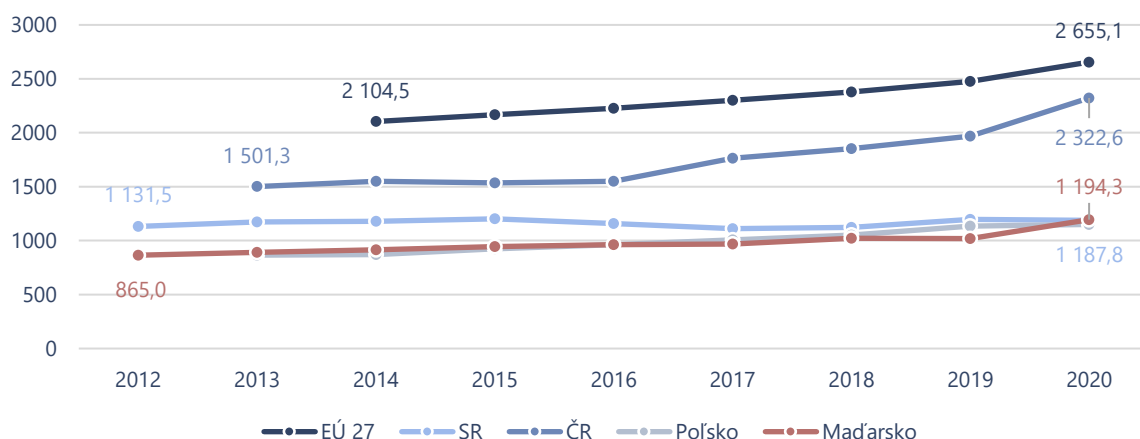
Podpora vstupu generických a biosimilárnych liekov do kategorizačného zoznamu v SR predstavuje významný faktor udržateľnosti financovania liekov z VZP. **V RVS na 2022 – 2024 bola navrhnutá úspora vo výške 3 mil. eur. Len v tejto oblasti bola zaznamenaná skutočná úspora v roku 2022, ktorá prekročila plánovanú úsporu a predstavovala 4 mil. eur.** Podľa informácií ZP úspora bola vypočítaná na základe vstupu generických a biosimilárnych liekov do kategorizačného zoznamu počas roka 2022, nebola však dôsledkom legislatívnej úpravy.

NKÚ SR konštatuje, že z hodnotených plánovaných úspor výdavkov VZP vo vybraných oblastiach liekovej politiky vo výške 92 mil. eur v roku 2022 sa usporili 4 mil. eur. Vzhľadom na to, že úspory sú súčasťou prognózovania výdavkov, MZ SR sa priamo podieľalo na nedofinancovaní zdravotníctva. Z nedofinancovania následne pramení zadlžovanie zdravotníckych zariadení.

4.1.4 Zadlženosť zdravotníckych zariadení

Na nízku úroveň financovania zdravotnej starostlivosti v SR poukazuje aj medzinárodné porovnanie v rámci EÚ27 (graf 17). V porovnaní s ostatnými krajinami V4 a priemerom EÚ27, SR ako jediná krajina v rokoch 2012 až 2020 zaznamenala stagnujúci trend vývoja verejných zdrojov (rozpočet a VZP) na zdravotnú starostlivosť v štandarde kúpnej sily na obyvateľa. Nízke financovanie spolu s neplnením úsporných opatrení, meškaním systémových opatrení a nehospodárnosťou, sa premieta do permanentného zadlžovania ZZ. Výsledkom sú oneskorené úhrady faktúr ZZ ich dodávateľom, čo EK kvalifikuje ako nesprávne uplatňovanie pravidiel smernice o oneskorených platbách. Na základe toho rozhodla v apríli 2023 o predložení prípadu Slovenska Súdnemu dvoru EÚ.³²

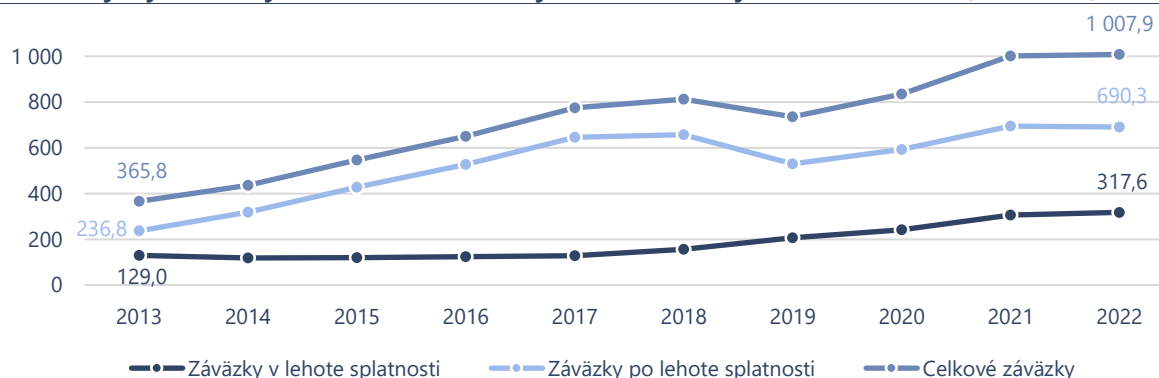
³² Európska komisia. 19. apríl 2023. [online].

Graf 17: Verejné zdroje na zdravotnú starostlivosť v štandarde kúpnej sily (PPS)* na obyvateľa

Zdroj: Eurostat, *Štandard kúpnej sily (PPS – purchasing power standard) – umelo vytvorená spoločná mena, ktorá umožňuje objektívnejšie porovnávať krajiny s rozdielnou kúpnu silou v závislosti od ich cenovej úrovne.

NKÚ SR opakovane upozorňoval na faktory, ktoré vedú k zadlžovaniu ZZ. V súčasnej situácii navrhuje predovšetkým zlaadiť dofinancovanie zdravotnej starostlivosti s nábehom adekvátne nastaveného DRG systému.

Vývoj dlhu v rezorte zdravotníctva³³ meraný celkovými záväzkami na úrovni istiny dosiahol ku koncu roka 2022 výšku 1,9 mld. eur a medziročne sa zvýšil o 139,5 mil. eur (o 7,9 %). O finančnom zdraví ZZ vypovedajú predovšetkým záväzky po lehote splatnosti, ktoré k 31. 12. 2022 dosiahli na úrovni istiny 812,4 mil. eur a medziročne sa zvýšili o 10,8 mil. eur (o 1,4 %). Rozhodujúci podiel (89 %) na záväzkoch po lehote splatnosti v rezorte zdravotníctva predstavovali ku koncu roka 2022 záväzky v príspevkových organizáciách v pôsobnosti MZ SR a v rámci nich vo fakultných a univerzitných nemocniciach (85 %).

Graf 18: Vývoj štruktúry záväzkov vo fakultných a univerzitných nemocniciach (v mil. eur)

Zdroj: MZ SR.

V pôsobnosti MZ SR je 13 fakultných a univerzitných nemocníc, ktoré uskutočňujú najväčší rozsah finančne náročných výkonov poskytovania ZS. Podľa údajov MZ SR k 31. 12. 2022 v týchto nemocniciach celkové záväzky dosiahli 1 007,9 mil. eur (graf 18) a medziročne sa zvýšili o 7,2 mil. eur. Záväzky po lehote splatnosti k uvedenému dátumu dosiahli stav 690,3 mil. eur a medziročne poklesli o 4,3 mil. eur. Pokles bol ovplyvnený oddĺžením nemocníc v roku 2022 v celkovej výške 317 mil. eur.³⁴ Výsledkom v roku 2022

³³ Zahŕňa záväzky ZZ v pôsobnosti MZ SR, MV SR, MO SR, záväzky delimitovaných ZZ na obce a VÚC a transformovaných na neziskové organizácie, záväzky ZZ transformovaných na akciové spoločnosti a záväzky ZP.

³⁴ MZ SR. December 2020. Návrh finančnej stabilizácie zdravotníckych zariadení.

bolo zaplatených 73 218 faktúr prostredníctvom zdrojov zo ŠFA v hodnote 118,2 mil. eur a postúpenie pohľadávok SP vykryté zo ŠFA vo výške 199 mil. eur (popísané v kapitole 3). Podľa MZ SR celkovo boli v systéme EAS (Elektronický aukčný systém MZ SR) záväzky vo výške 321 mil. eur, pričom v objeme 62 mil. eur boli vylúčené z dôvodu zaplatenia alebo iného dôvodu a v sume 141 mil. eur neboli akceptované podmienky oddlžovania veriteľmi.

Za hlavné dôvody neustáleho rastu zadlženosti ZZ považuje MZ SR pokračujúce generovanie prevádzkových strát v nemocniciach. Prevádzkové náklady nemocníc nie sú v dostatočnej miere pokryté výnosmi od ZP. V roku 2022 výnosy od ZP opäť nepokryli ani osobné náklady a náklady na lieky a zdravotnícky materiál. Ďalšie riziko do budúcnosti predstavuje zvyšovanie nákladov na energie a ostatných cien v dôsledku inflácie.

Postupná eliminácia zadlžovania nemocníc je možná za predpokladu racionalizácie nákladov a dofinancovania na strane výnosov. V tejto súvislosti je NKÚ SR po skúsenosti so zrušením útvaru pre riadenie podriadených organizácií na MZ SR skeptický k pripravovanému zriadeniu ústredného orgánu pre správu najväčších nemocníc. Tento orgán by mal riadiť, usmerňovať a hodnotiť plánovanie a výkonnosť nemocníc, ako aj predkladať odporúčania na optimalizáciu výdavkov a inventúr liekov a zdravotníckych pomôcok³⁵.

NKÚ SR opakovane upozorňuje, že nenastal výraznejší pokrok v systémových opatreniach.

Predovšetkým dlhodobé zavádzanie úhradového mechanizmu DRG od roku 2011 neprispieva k motivácii nemocníc poskytovať zdravotnú starostlivosť čo najefektívnejšie a tým aj zmierňovať ich zadlžovanie. NKÚ SR v roku 2022 vykonal kontrolu implementácie klasifikačného systému DRG v podmienkach SR. Na základe piatich kontrolných zistení navrhol odporúčania pre MZ SR. Podľa návrhu záverečného účtu MZ SR za rok 2022 prijalo MZ SR k odporúčaniam opatrenia, z ktorých dve boli v roku 2022 splnené a tri sa priebežne plnia. Finálnym sa ukazuje plnenie piateho opatrenia, kedy Centrum pre klasifikačný systém (CKS) bude v priebehu roka 2023 pokračovať v spolupráci so všetkými užívateľmi DRG systému na príprave relatívnych váh pre rok 2024 tak, aby ich spoľahlivosť bola akceptovateľná pre použitie v praxi. K tomu bude potrebné skvalitniť vstupné dáta od nemocníc, sfinalizovať metodiky pre určenie a aktualizáciu parametrov SK-DRG ako aj prehodnotiť cieľové základné sadzby, aby zohľadňovali aktuálnu úroveň nemocníc. NKÚ SR upozorňuje na zastarané softvérové vybavenie na údržbu DRG systému a odporúča vyčleniť finančné prostriedky na jeho aktualizáciu, o ktoré už CKS opakovane žiadal. V opačnom prípade rastie riziko nehospodárnosti a chybovosti systému. Ostrá prevádzka DRG systému by mohla byť zavedená od januára 2024. Po nábehu adekvátne nastaveného systému však bude na plnú úhradu zdravotnej starostlivosti zahrnuté do DRG nemocniciam, podľa odhadu MZ SR, ročne chýbať približne 300 mil. eur.

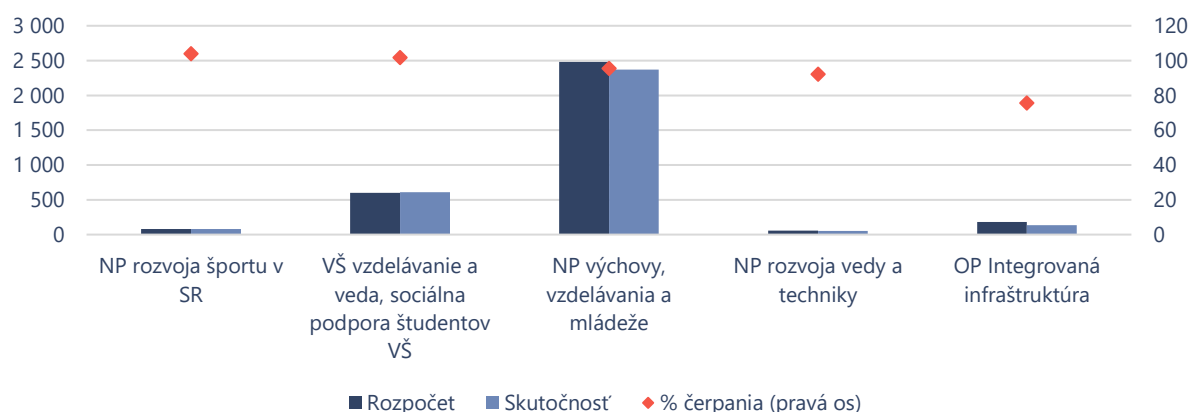
4.2 Vzdelávanie, veda a výskum

Pôvodný rozpočet kapitoly ministerstva školstva bol v roku 2022 znížený prostredníctvom RO o 175 mil. eur a z upraveného rozpočtu sa nakoniec nevyčerpalo 4,3 mil. eur. Najnižšie čerpanie schváleného rozpočtu identifikujeme v prípade OP Integrovaná infraštruktúra (graf 19), kde sa z rozpočtovaných 180 mil. eur vyčerpalo 75,7 %. Dôvodom je **nevyčerpanie 42,5 mil. eur na podporu výskumu, vývoja a inovácií**, ktoré ohrozuje zlepšenie výkonnosti systému výskumu, vývoja a inovácií v prostredí SR či splnenie ďalších špecifických cieľov. Ministerstvo nevyčerpalo všetky rozpočtované prostriedky ani na rozvoj vedy a techniky či výchovu, vzdelávanie a mládež. V prípade NP výchovy, vzdelávania a mládeže je dôvodom **nízke čerpanie na usmerňovanie a transformáciu regionálneho**

³⁵ MF SR. Národný program reforiem SR, 2023. apríl 2023.

školstva (9,6 %) a informatizačné zabezpečenie regionálneho školstva (1 %). Sú tak ohrozené zámery kvalitnej a efektívnej koordinácie a usmerňovania transformácie a chodu regionálneho školstva a jeho kvalitného a efektívneho informačného zabezpečenia. Podarilo sa napríklad podporiť necelú polovicu plánovaného počtu rozvojových projektov zameraných na aktivity pre žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, či približne z dvoch tretín splniť cieľ 350 zamestnancov školstva absolvujúcich vzdelávanie v oblasti IKT (rovnaký cieľ sa nepodarilo splniť ani v roku 2021). Za zmienku stojí aj **nevyčerpanie 20,2 mil. eur na rozvoj vysokého školstva.** V rámci tohto podprogramu nebol vykonaný ani jeden z piatich plánovaných inštitucionálnych auditov v oblasti internacionalizácie vysokých škôl.

Graf 19: Výdavky kapitoly MŠVVaŠ SR na vybrané programy v roku 2022 (v mil. eur)

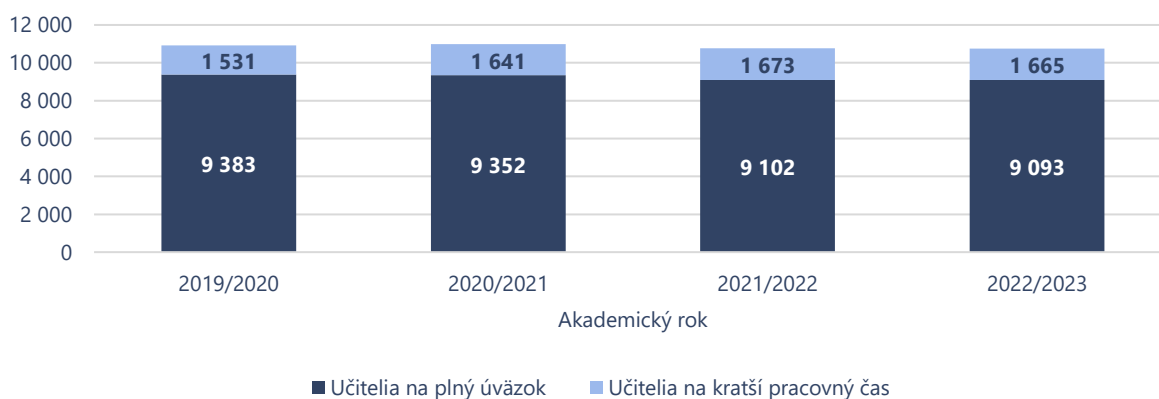

Zdroj: RIS; výpočty a spracovanie NKÚ SR.

4.2.1 Plnenie revízných opatrení v oblasti vysokého školstva

NKÚ SR v minuloročnom stanovisku upozornil na zaostávanie za cieľmi stanovenými Revíziou výdavkov zamestnanosti a odmeňovania vo VS v oblasti vysokého školstva. Dáta za rok 2022 poukazujú na prehĺbenie tohto problému. Podľa jedného z opatrení z marca 2020 by sa mal každoročne znižovať počet vysokoškolských učiteľov o približne 2,5 % a ich platy by mali rásť o približne 8 %. V porovnaní s akademickým rokom 2019/2020 klesol počet pedagogických zamestnancov verejných a štátnych VŠ o 1,4 %, čo predstavuje priemerné ročné tempo poklesu o 0,5 % (graf 20).

Graf 20: Počet učiteľov na verejných a štátnych VŠ

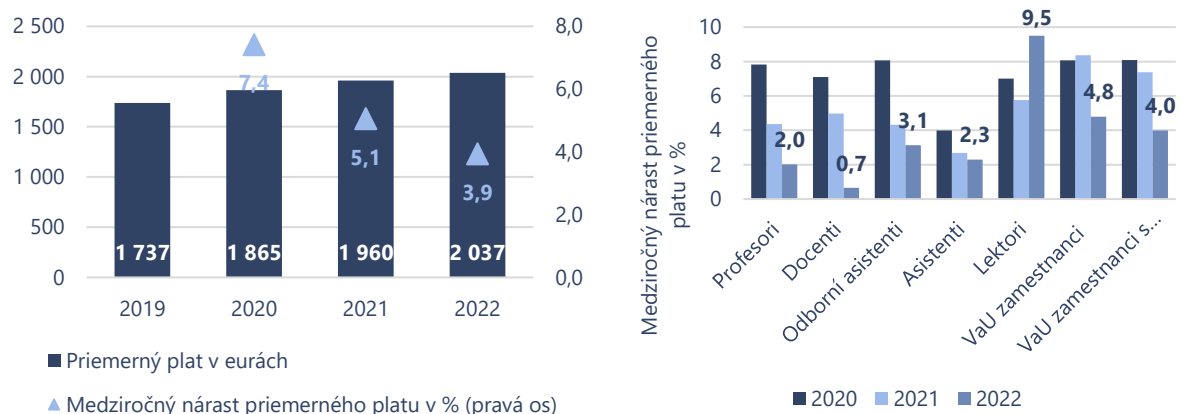

Zdroj: CVTI SR; výpočty a spracovanie NKÚ SR.

Čo sa týka ich platov, priemerné ročné tempo rastu počas obdobia rokov 2019 – 2022 bolo 5,5 % (graf 21). V roku 2022 si prilepšili o viac ako 8 % iba lektori. Profesorom, docentom a odborným asistentom

vzrástli priemerné platy v priemere o 1,9 % (graf 22). Oproti roku 2021 sa zaostávanie za cieľovými hodnotami zväčšilo. Optimalizácia počtu vysokoškolských učiteľov spomalila z 2 % na 0,2 % a rast ich platov z 5,1 % na 3,9 %.

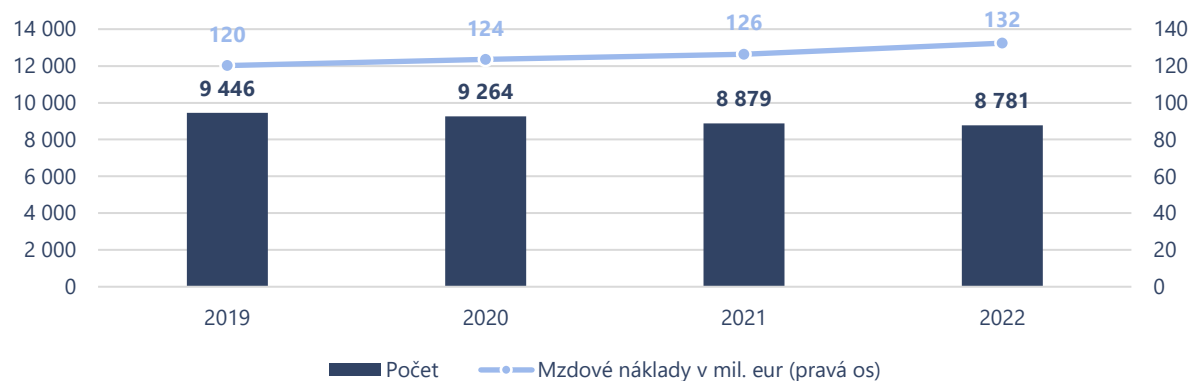
Grafy 21 a 22: Platy vysokoškolských učiteľov

Zdroj: CVTI SR; výpočty a spracovanie NKÚ SR.

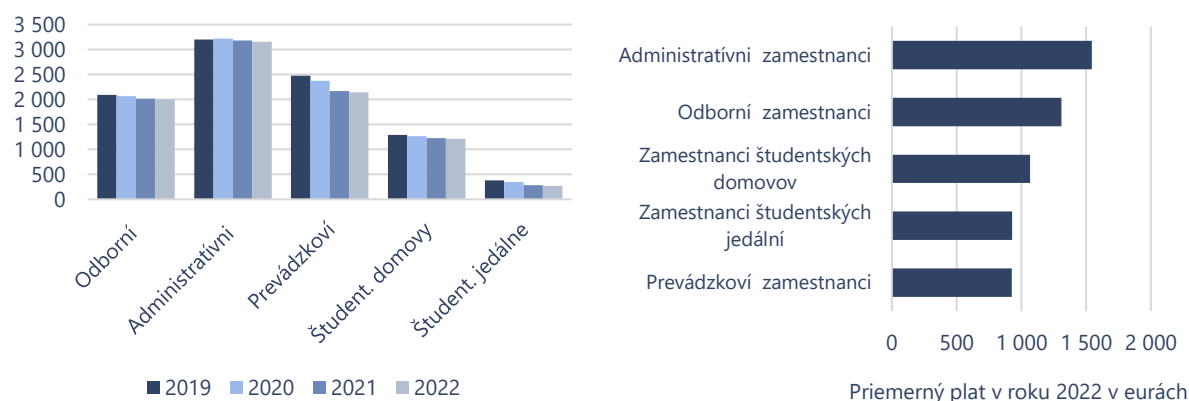
Druhé opatrenie z marca 2020 cieľi na optimalizáciu počtu nepedagogických zamestnancov na VŠ. Výsledkom opatrenia by malo byť uvoľnenie prostriedkov na výraznejšie zvýšenie miezd vo vysokom školstve alebo na iné výdavky. Hoci počet nepedagogických zamestnancov VŠ klesol z 9 446 v roku 2019 na 8 781 v roku 2022, mzdové náklady na túto skupinu zamestnancov sa znížiť nepodarilo (graf 23). Dôvodom je výraznejší pokles zamestnanosti iba v prípade prevádzkových zamestnancov (o 13,7 %) a zamestnancov študentských jedální (o 28,5 %), čo sú kategórie nepedagogických zamestnancov VŠ s najnižšími priemernými platmi (grafy 24 a 25).

Graf 23: Nepedagogickí zamestnanci VŠ – počet a mzdové náklady

Zdroj: CVTI SR; výpočty a spracovanie NKÚ SR.

S optimalizáciou počtu nepedagogických zamestnancov a znižovaním počtu učiteľov verejných VŠ počítal aj RVS na rok 2022. Mzdové výdavky mali medziročne klesnúť o 25,6 mil. eur (oproti očakávanej skutočnosti o 91,8 mil. eur). V skutočnosti vzrástli o 44 mil. eur. Okrem toho boli rozpočtované výdavky v sume 9,1 mil. eur na vyplatenie odstupného a odchodného. Spolu však bolo na tento účel vyplatených 1,6 mil. eur.

Grafy 24 a 25: Nepedagogickí zamestnanci VŠ – počet a priemerný plat podľa jednotlivých kategórií

Zdroj: CVTI SR; výpočty a spracovanie NKÚ SR.

4.3 Sociálne politiky

Novelizovaný rozpočet mal výrazný vplyv na rozpočet kapitoly ministerstva práce. Pôvodne plánované výdavky kapitoly sa navýšili o 11,5 % a skutočné výdavky kapitoly sa oproti novelizovanému rozpočtu zvýšili ešte o 7,7 %. Naplánované výdavky vo všetkých troch hlavných programoch sa tak prekročili, v programe sociálna inklúzia o 12 %, v tvorbe a implementácii politík o 21,5 % a v ľudských zdrojoch o 102,8 % (graf 26). Najväčšie rozpočtové zmeny prebehli v národných programoch na rozvoj aktívnej politiky trhu práce a zvýšenie zamestnateľnosti, kde sa zvýšil rozpočet z 32,8 mil. eur na 339,1 mil. eur. Príčinou bolo čerpanie Prvej pomoci v prvých dvoch mesiacoch roka, podpora SZČO v čase pandémie, pomoc utečencom z Ukrajiny a aktívne opatrenia trhu práce, aj keď v skutočnosti medziročne tieto výdavky klesli o viac ako 880,9 mil. eur.

Graf 26: Výdavky kapitoly MPSVR SR na vybrané programy (v mil. eur)

Zdroj: RIS BI.

V sociálnej inklúzii dominovala podpora rodinnej politiky (1,5 mld. eur), kde výdavky boli vyššie o viac ako 10 % oproti pôvodne schválenému aj novelizovanému rozpočtu, kompenzácia sociálnych dôsledkov ŤZP (540,9 mil. eur) a 13. dôchodok (513,0 mil. eur); všetky tieto položky každý rok rastú.

Okrem plánového zvýšenia dôchodkov vo výške 1,3 % z rozpočtu SP, MPSVR SR poukázalo SP finančné prostriedky v sume 512 mil. eur. V čiastke bol zahrnutý plánovaný 13. dôchodok (od 50 do 300 eur) vyplatený predčasne v júli 2022 a ďalší tzv. 14. dôchodok, ktorý bol poskytnutý dôchodcom v novembri 2022 vo výške 70 % zo sumy 13. dôchodku (od 35 do 210 eur) s cieľom zmierniť negatívne dôsledky

vysokej inflácie na domácnosti dôchodcov. Aj napriek týmto opatreniam sa životná úroveň dôchodcov znižuje. Dôkazom znižovania životnej úrovne seniorov je historický najnižší podiel priemernej výšky starobného sóla dôchodku (518,8 eur) na priemernej mesačnej mzde (1 304 eur), ktorý sa koncom roka 2022 znížil na 39,8 %. Tento podiel klesá už od roku 2013, kedy predstavoval 47,4 %.

V sociálnej politike si vyžaduje pozornosť stav v realizácii POO. Finančné prostriedky POO vo výške viac ako 39 mil. eur sa nepodarilo vyčerpať, v skutočnosti sa minulo 166 tis. eur za vypracovanie architektonických štúdií na objekty poskytovania sociálnych služieb. Dôvodom bola prebiehajúca príprava implementácie, proces VO a príprava výziev.

Z ostatných medzirezortných podprogramov sa nepodarilo vyčerpať finančné prostriedky v protidrogovej politike a v hospodárskej mobilizácii. V prípade hospodárskej mobilizácie bol schválený rozpočet zvýšený o 1,25 mil. eur cez RO na obstaranie ochranných prostriedkov a dezinfekcie pre zariadenia sociálnych služieb v súvislosti s COVID-19, pričom skutočné čerpanie bolo 652,3 tis. eur.

Na čerpanie rozpočtu mali vplyv aj viaceré legislatívne zmeny, týkajúce sa dôchodkov, podpory rodiny a sociálnych služieb. K nim pribudli legislatívne zmeny súvisiace s pandémiou COVID-19 a s hromadným prílevom cudzincov na územie SR v dôsledku ozbrojeného konfliktu na Ukrajine.

4.3.1 Výdavky na COVID-19 a Ukrajinu

Pretrvávajúce výdavky na COVID-19 a výdavky na podporu Ukrajiny sa minuli predovšetkým z programov sociálna inklúzia a ľudské zdroje.

Celkové covid výdavky sa vyčerpali v sume 407,3 mil. eur, z nich najviac sa využilo v projekte Prvá pomoc (278,1 mil. eur). V programe sociálna inklúzia (125,5 mil. eur) dominovala inflačná pomoc v rámci tzv. 1. a 2. inflačného balíčka v čiastke 100,4 mil. eur a dotácia na podporu humanitárnej pomoci pre právnické osoby vo výške 14,5 mil. eur (tabuľka 14). Najväčšou položkou bolo jednorazové zvýšenie prídavku na dieťa o 74,12 eur na 100 eur za mesiac máj (83,8 mil. eur) a v rámci humanitárnej pomoci dotácia na mimoriadne odmeny pre zamestnancov neverejných poskytovateľov sociálnych služieb a zariadení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, ktorým sa vyplatilo 8,3 mil. eur.

Tabuľka 14: Výdavky kapitoly MPSVR SR, súvisiace s opatreniami prijatými na zmiernenie negatívnych následkov COVID-19 (v tis. eur)

Kód programovej štruktúry	Opatrenie	Suma
06G0404	Projekt Prvá pomoc	278 130
06G0404	Projekt na podporu udržania pracovných miest SZČO	2 820
06G1S05	Dotácia na odmeny v 1. línii pre poskytovateľov soc. služieb a sociálnoprávnej ochrany detí a soc. kurately	168
07C	Sociálna inklúzia	125 521
06H09	Nákup materiálového vybavenia pre poskytovateľov sociálnych služieb	615
	Spolu	407 254

Zdroj: MPSVR SR.

Rozpočtované výdavky na Ukrajinu sa neminuli všetky, zo 16,8 mil. eur sa využilo 82,6 %. Najviac sa na tom podieľali výdavky programu sociálna inklúzia 64,7 % a ľudské zdroje 27,2 % (tabuľka 15). Dominoval podprogram pomoc v hmotnej núdzi, kam smerovalo až 95 % výdavkov sociálnej inklúzie a 61,4 % z celkových výdavkov na Ukrajinu. Odídencom z Ukrajiny sa poskytli sociálne dávky a príspevky v celkovej sume 8,7 mil. eur, z toho dávky v hmotnej núdzi, dotácie na stravu a na školské potreby pre deti v čiastke 8,5 mil. eur a ostatné príspevky na starostlivosť o dieťa a na náhradnú rodinnú starostlivosť

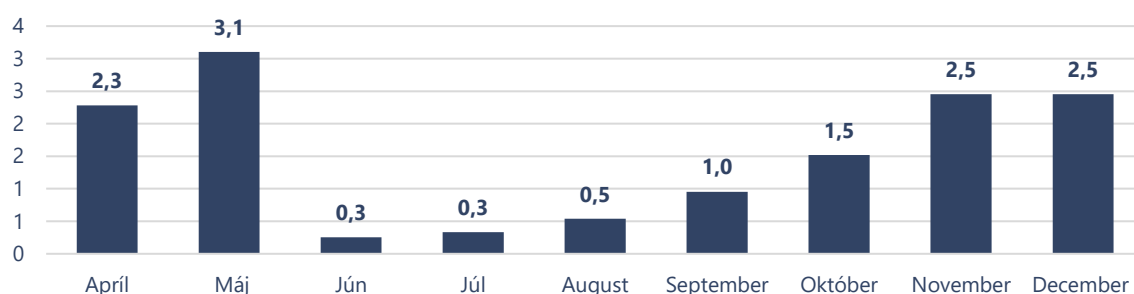
v sume 120,9 tis. eur. Takmer 40 % výdavkov na Ukrajinu sa vyčerpalo v mesiacoch apríl a máj 2022³⁶, potom sa ich objem znížil a ich opätovný nárast nastal v posledných troch mesiacoch roka (graf 28).

Tabuľka 15: Výdavky kapitoly MPSVR SR na Ukrajinu

Program	Výdavky na Ukrajinu (tis. eur)	Podiel (%)
Ľudské zdroje	3 722,5	27,2
Sociálna inklúzia	8 980,1	64,7
Tvorba a implementácia politík	1 019,9	7,3
Hospodárska mobilizácia	6,0	0,0
Informačné technológie financované zo ŠR	106,7	0,8
Spolu	13 885,3	100,0

Zdroj: RIS BI; kód zdroja 11UA.

Graf 28: Výdavky kapitoly MPSVR SR na Ukrajinu za apríl až december 2022 (v mil. eur)

Zdroj: RIS BI.

4.3.2 Podpora udržania zamestnanosti – projekt Prvá pomoc

Preveriť splnenie vybraných podmienok poskytovania dotácií zo schém Prvej pomoci z MPSVR SR, vrátane upozornenia na niektoré nezrovnalosti v poskytnutých dátach, bolo cieľom komentára NKÚ SR k tzv. Prvej pomoci (box 5). Komentár bol doplnený o výšku Prvej pomoci na úrovni okresov a o duplicity pri súbežnom čerpaní dotácií z iných rezortov, nielen z rezortu práce.

BOX 5: Závery z komentára AKO SA POSKYTOVALA PRVÁ POMOC. Splnili prijímatelia prvej pomoci nastavené podmienky ministerstva práce?

Za obdobie od marca 2020 do júna 2022 podporilo MPSVR SR podnikateľov prostredníctvom projektu Prvá pomoc sumou 2,46 mld. eur. 71 % dotácií využili zamestnávateľia na udržanie svojich zamestnancov a zvyšok čerpali SZČO. Prvú pomoc poberalo 26 % zo všetkých registrovaných podnikateľských subjektov. Najväčší objem pomoci smeroval do okresov Bratislavy a západného Slovenska, do okresu Žilina a Prešov. Najmenej ju využili v troch okresoch východného Slovenska – Medzilaborce, Sobrance a Gelnica a v jednom okrese stredného Slovenska – Poltár.

Z hľadiska počtu prijímateľov bola situácia odlišná.³⁷ Najviac prijímateľov bolo z okresov Stará Ľubovňa, Kežmarok a Námestovo. Najnižší počet registrovaných podnikateľov využívajúcich Prvú pomoc bol z okresov Bratislavy a okresu Krupina. Prijímatelia Prvej pomoci mohli čerpať finančnú pomoc súbežne aj z ďalších rezortov. Viacnásobných prijímateľov bolo najviac v Bratislave, Žiline, Banskej Bystrici a Prešove. Okrem Prvej pomoci bolo najviac žiadostí o dotáciu aj z MH SR (takmer 15 tis. prijímateľov) a z MDV SR (viac ako sedem tis. prijímateľov).

Aj napriek mnohým problémom na začiatku spustenia projektu Prvej pomoci, schéma pomohla udržať pracovné miesta na Slovensku a podporila mnohých podnikateľov v čase pandémie. Zníženie administratívnej náročnosti pre žiadateľov a elektronické spracovanie žiadostí prispelo k rýchlemu prístupu k podpore. **Pred dôslednou**

³⁶ V mesiacoch apríl a máj 2022 sa spätne klasifikovali výdavky aj za február a marec, keď ešte nebol zavedený kód zdroja 11UA.

³⁷ Prehľad prijímateľov Prvej pomoci podľa jednotlivých obcí je dostupný online na [MU MAP – Najvyšší kontrolný úrad SR \(nkusr.sk\)](#).

kontrolou údajov a informácií žiadateľov MPSVR SR uprednostnilo čo najrýchlejšie poskytnutie pomoci.

Následkom boli chyby v ISSZ, na ktoré NKÚ SR upozornil a ktoré ministerstvo muselo riešiť (chýbajúce údaje v databáze, nesprávne vyplnené dáta žiadateľmi i úradmi práce, nedostatky pri prenose údajov z výkazov a žiadostí do ISSZ a pod.). NKÚ SR zistil niektoré nezrovnalosti poskytovania Prvej pomoci týkajúce sa oprávnenosti žiadateľov, zamestnancov, sídla viacerých prijímateľov na tej istej adrese a pod., ktoré mohli znamenať aj neoprávnené poskytnutie pomoci. NKÚ SR upozornil na tieto skutočnosti s cieľom zabrániť ich výskytu v budúcnosti pri navrhovaní nových foriem pomoci.

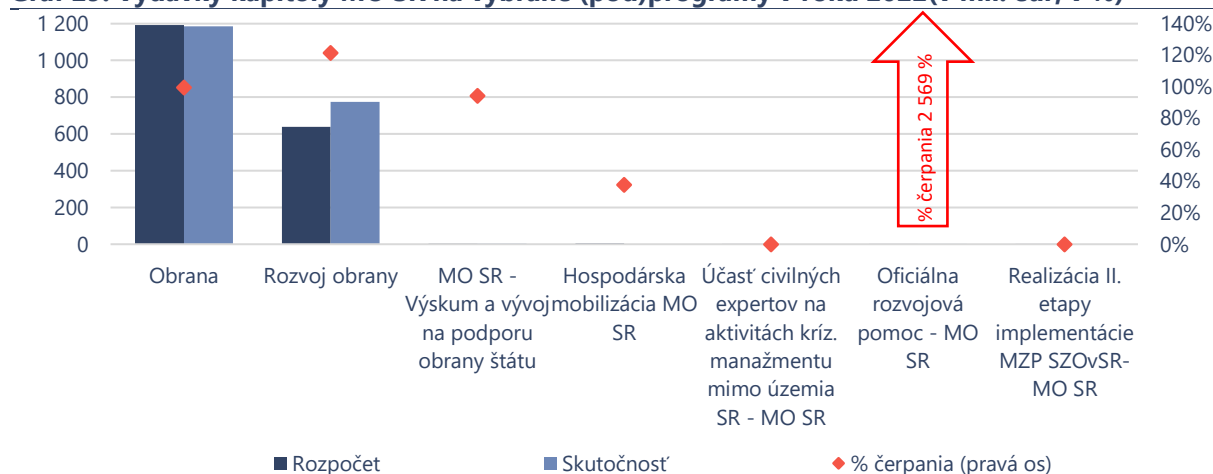
Zdroj: Komentár 1/2023 NKÚ SR, máj 2023. AKO SA POSKYTOVALA PRVÁ POMOC, Splnili prijímatelia prvej pomoci nastavené podmienky ministerstva práce? Zdroj údajov: MPSVR SR, spracované NKÚ SR vo webovej aplikácii MuMap. [online].

4.4 Obrana a bezpečnosť

K 31. 12. 2022 vyčerpala kapitola obrany 1,96 mld. eur, čím bol o 6,93 % prekročený pôvodne schválený rozpočet. Pomer vyčerpaných finančných prostriedkov na rozvoj a prevádzku bol 39,53 % ku 60,47 %.

Najdôležitejšími programami s podielom na čerpaní výdavkov vo výške 99,8 % boli obrana a rozvoj obrany (graf 29).

Graf 29: Výdavky kapitoly MO SR na vybrané (pod)programy v roku 2022 (v mil. eur, v %)

Zdroj: RIS; výpočty a spracovanie NKÚ SR.

Nárast objemu finančných prostriedkov pri týchto dvoch najväčších programoch bol za posledných päť rokov o 80 %, t. j. o 871,3 mil. eur (graf 30).

Graf 30: Vývoj čerpania výdavkov podľa programovej štruktúry rozpočtu MO SR (v mil. eur)*

Zdroj: RIS; spracovanie NKÚ SR.

* v grafe sú zobrazené všetky uvedené programy, avšak štyri z nich sú objemovo nevýznamné.

Objemovo najväčším je program obrana, vďaka ktorému bol zabezpečovaný efektívny a hospodárny systém riadenia, velenia, zaručovania a podpory obrany SR. Čerpanie výdavkov bolo v objeme 1 185,6 mil. eur, čím bolo dosiahnuté naplnenie schváleného rozpočtu (vrátane VPS) na úrovni 99,49 %. Najvýznamnejším nedostatkom je, že väčšia časť jednotiek, deklarovaných a budovaných na základe cieľov spôsobilostí má nedostatky spôsobené zastaranou výzbrojou, výstrojom a materiálom, nedostatkom personálu, ako aj obmedzenou interoperabilitou komunikačných a informačných systémov. Problematická je aj nízka personálna naplnenosť jednotlivých jednotiek, deklarovaných pre plnenie cieľov v silách vysokej pripravenosti (nutnosť doplnenia zo síl nižšej pripravenosti). Prebiehajúce modernizačné a akvizičné projekty sú zamerané na doplnenie zásob munície a ďalšieho materiálu, nevyhnutného pre dosiahnutie požadovanej úrovne deklarovaných spôsobilostí.

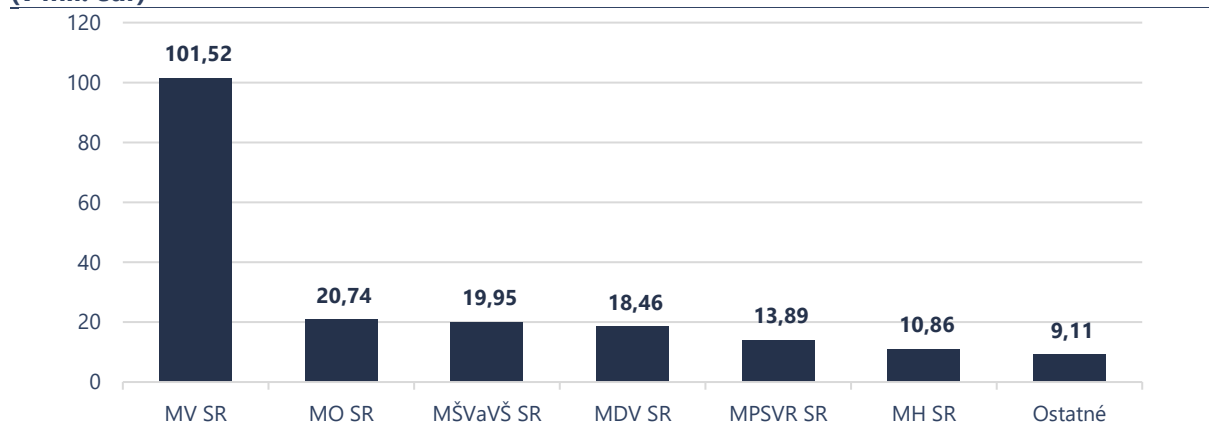
Druhým najväčším programom je rozvoj obrany, kde bolo v roku 2022 vyčerpaných 774,3 mil. eur, pričom schválený rozpočet (vrátane VPS) bol prekročený o 21,36 %. Najväčší vplyv na čerpanie finančných prostriedkov v hodnotenom období mali uhradené platby v rámci projektov PBOV, BOV, Delostrelecké palebné systémy, Pasívne prostriedky rádiolokačného prieskumu, Rádiolokátor 3D malý dosah, Rádiolokátor prehľadový letiskový, Rádiolokátor 3D stredný dosah, Viacúčelové vrtuľníky a Špeciálne rádiové systémy.

4.4.1 Výdavky na Ukrajinu

SR mala v roku 2022 podiel celkových priamych bilaterálnych záväzkov voči Ukrajine vo výške 0,21 % HDP (215,2 mil. eur). Táto hodnota radí SR v rebríčku 40 vybraných štátov sveta na 10 miesto.³⁸ Takmer celý objem týchto záväzkov voči Ukrajine tvorili vojenské záväzky – 210,2 mil. eur; 97,7 %.

Finančné prostriedky čerpané zo ŠR na Ukrajinu dosiahli v minulom roku 194,5 mil. eur. Skutočné čerpanie rozpočtu dosiahlo v decembri 2022 hodnotu 97,3 %. Z pohľadu kapitol ŠR najväčšie výdavky vynaložili MV SR – 101,52 mil. eur, MO SR – 20,74 mil. eur a MŠVVaŠ SR – 19,95 mil. eur (graf 31).

Graf 31: Čerpanie výdavkov ŠR v súvislosti s konfliktom na Ukrajine v roku 2022; podľa kapitol ŠR (v mil. eur)

Zdroj: RIS BI dňa 12. 4. 2023.

Podľa odvetví boli najväčšie prostriedky čerpané na transfery obciam (okrem transferu na úhradu nákladov preneseného výkonu štátnej správy) – 53 mil. eur; obciam na úhradu nákladov preneseného

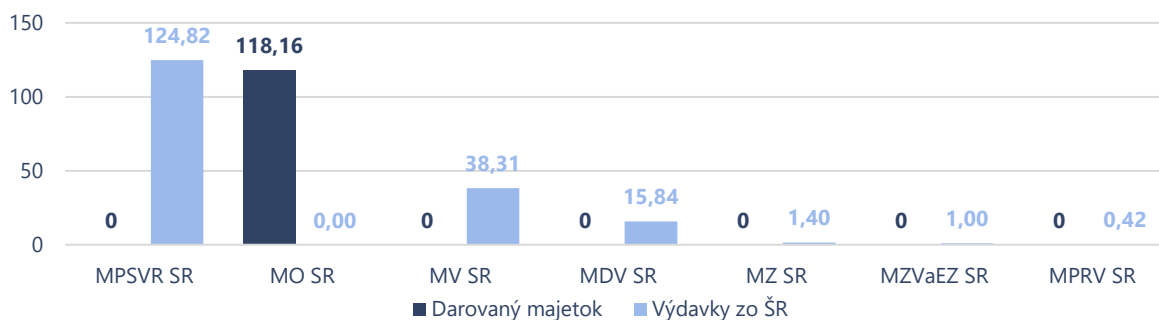
³⁸ Kielský inštitút uvádza a kvantifikuje vojenskú, finančnú a humanitárnu pomoc prisľúbenú vládami Ukrajine medzi 24. januárom 2022 a 20. novembrom 2022. Sú zahrnuté všetky známe medzivládne záväzky (G2G) ktoré majú smerovať (alebo už boli zrealizované) na Ukrajinu v uvedenom období. Databáza obsahuje 40 štátov, konkrétne členské štáty EÚ, ostatných členov G7 ako aj ako Austráliu, Južnú Kóreu, Turecko, Nórsko, Nový Zéland, Švajčiarsko, Čínu, Taiwan a Indiu. Je určená na podporu faktologickej diskusie o podpore Ukrajine. Z dôvodu nedostatku porovnateľných a spoľahlivých údajov nie sú kvantifikované súkromné dary ani transfery od medzinárodných organizácií, ako napríklad Červený kríž. [Kiel working paper]

výkonu štátnej správy – 15,6 mil. eur a ostatným právnickým osobám – 14,7 mil. eur. V rámci funkčnej klasifikácie smerovali najväčšie prostriedky pre výkonné a zákonodarné orgány – 60,88 mil. eur; policajné služby – 23,4 mil. eur a vojenskú obranu – 22,44 mil. eur. Najväčšie čerpanie výdavkov podľa programového rozpočtu bolo realizované v rámci prvkov všeobecná vnútorná správa a živnostenské podnikanie – 60,4 mil. eur; poskytovanie výchovy a vzdelávania v materských, základných a stredných školách a zabezpečenie ich prevádzky MŠVVaŠ SR – 19,5 mil. eur a na príspevok za poskytnutie ubytovania odídencovi – 15,6 mil. eur.

4.4.2 Darovanie majetku Ukrajine

Vláda SR v roku 2022 v reakcii na konflikt na Ukrajine prijala 50 verejných uznesení s vplyvom na RVS alebo majetok SR. Kvantifikovateľná časť týchto uznesení prijatých v roku 2022 je v sume 300 mil. eur. Darovania sa týkalo 12 uznesení: 11 MO SR – vojenský materiál, jedno MH – nafta a letecké palivo, pričom osem z nich bolo možné kvantifikovať (graf 32).

Graf 32: Kvantifikovateľné výdavky v súvislosti s konfliktom na Ukrajine a darovaný majetok na Ukrajinu podľa schválených uznesení vlády SR (2022, mil. eur)

Zdroj: www.rokovania.sk, spracovanie NKÚ SR.

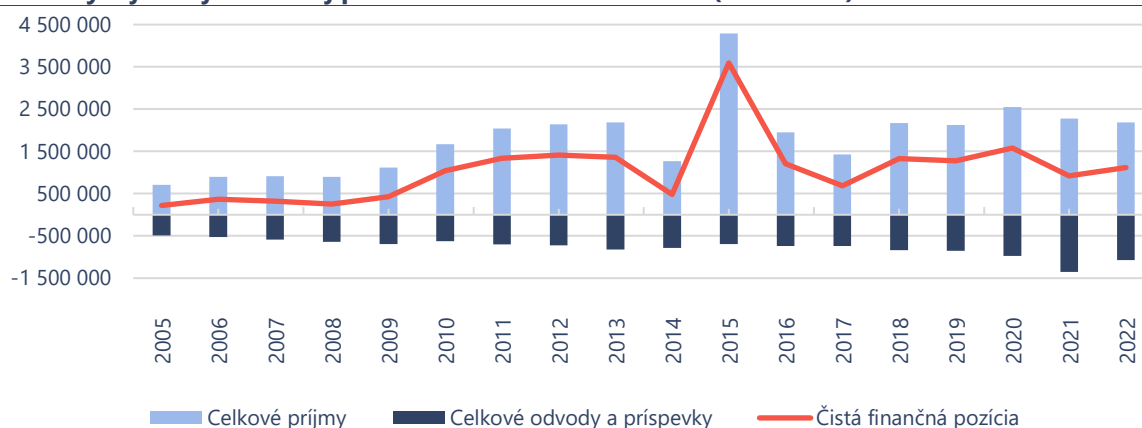
Darovaný vojenský materiál tvoril v roku 2022 takmer 40 % zo všetkých kvantifikovateľných výdavkov vyplývajúcich z prijatých uznesení vlády SR (39,4 % – 118,2 mil. eur). Zoznam všetkých uznesení vlády SR za rok 2022, týkajúcich sa darovania majetku Ukrajine, je uvedený v tabuľke 7 v prílohe.

5 Vzťah štátneho rozpočtu k EÚ

SR prijal z EÚ vlani 2,15 mld. eur, čo predstavuje 68 % z pôvodne rozpočtovanej sumy. Príjmy z EÚ boli v roku 2022 o 5 % nižšie než v predchádzajúcom roku, vzhľadom k tomu sa znížili aj odvody SR do rozpočtu EÚ. Napriek tomu, že čistá finančná pozícia bola na úrovni 34 % z pôvodne rozpočtovanej sumy, práve vďaka nižším odvodom do rozpočtu EÚ vzrástla oproti roku 2021 o približne 22 %.

Za celé obdobie čerpania eurofondov je SR každoročne v pozícii čistého prijímateľa (graf 33). Od roku 2004 prijala SR z rozpočtu EÚ spolu viac ako 33 mld. eur, pričom do rozpočtu EÚ odviedla 14 mld. Čistá finančná pozícia ani v roku 2022 nepresiahla úroveň roka 2015, v ktorom boli príjmy z prostriedkov EÚ najvyššie v histórii (4,2 mld. eur). Rok 2015 je podobný roku 2022, keďže sa v ňom dočerpávali prostriedky z PO 2007 – 2013, a bol, podobne ako rok 2022, predposledným rokom na dočerpanie zostávajúcej alokácie³⁹.

Graf 33: Vývoj čistej finančnej pozície v rokoch 2004 – 2022 (v mil. eur)

Zdroj: Návrh ŠZÚ 2022.

5.1 PO 2014 – 2020

Ku koncu roka 2022 sa z PO 2014 – 2020 nevyčerpali ani dve tretiny z celkovej alokácie (16,78 mld. eur), konkrétne 64,82 %. Čerpanie v rámci tohto PO môže pokračovať ešte v roku 2023, keďže rok 2022 bol predposledným rokom, v ktorom je možné čerpanie v rámci pravidla n+3.

V medzinárodnom porovnaní SR už od začiatku čerpania v PO 2014 – 2020 každoročne zaostáva a umiestňuje sa na posledných miestach. K 31. 12. 2022 bola SR na treťom najhoršom mieste, nižšie čerpanie vykazovalo už len Španielsko a Taliansko.

Výška finančných opráv z titulu nezrovnalostí stúpla v roku 2022 medziročne o 35 %, na 390,9 mil. eur za EÚ zdroj (tabuľka 16). Najvyššie nezrovnalosti dosahujú OP Integrovaná infraštruktúra, Integrovaný regionálny OP a OP Ľudské zdroje. NKÚ SR v roku 2022 v rámci kontroly⁴⁰ preveril nezrovnalosti v PO 2014 – 2020 na MDV SR a MŽP SR, ktoré sú riadiacimi orgánmi pre OP II a OP KŽP (box 6).

³⁹ V prípade PO 2007 – 2013 bolo do roku 2015 potrebné dočerpať ročný záväzok za rok 2012 (pravidlo n+3) a súčasne ročný záväzok za rok 2013 (pravidlo n+2). Zdroj: Bod 1.2 tlačovej správy MF SR. [\[online\]](#).

⁴⁰ NKÚ SR, 2022: Nezrovnalosti PO 2014 – 2020. [\[online\]](#).

Tabuľka 16: Výška finančných opráv z titulu nezrovnalostí v rámci PO 2014 – 2020 (v eurách)

Operačný program	EÚ zdroj	ŠR zdroj
OP Integrovaná infraštruktúra	287 759 454,96	47 906 482,02
OP Kvalita životného prostredia	17 027 346,44	1 619 636,03
OP Ľudské zdroje	36 339 341,05	6 123 023,12
Integrovaný regionálny OP	42 724 740,26	7 313 316,61
OP Efektívna verejná správa	1 705 094,09	383 879,28
OP Technická pomoc	2 266 200,83	399 625,55
Program Interreg V-A SK-CZ	2 230 508,12	93 902,25
Program Interreg V-A SK-AT	259 636,72	9 880,65
PS INTERACT III*	38 117,22	6 726,60
OP Rybné hospodárstvo	579 936,35	164 493,80
SPOLU	390 930 376,04	64 020 965,91

Zdroj: CO (MF SR), pri PS INTERACT III ide o národné príspevky členských štátov programu.

BOX 6: Kontrola nezrovnalostí v čerpaní zdrojov EÚ na MDV SR a MŽP SR

OP Integrovaná infraštruktúra a OP Kvalita životného prostredia majú v rámci PO 2014 – 2020 najvyššiu schválenú alokáciu finančných prostriedkov z EŠIF (OP II – 6 mld. eur, OP KŽP – 2,8 mld. eur). Zároveň v čase prípravy kontroly (k máju 2021) tieto OP disponovali najväčším objemom (zdroj EÚ, ŠR a VZ) zaevidovaných nezrovnalostí (OP II – 1,6 mld. eur a OP KŽP 365,4 mil. eur). V roku 2022 NKÚ SR poukázal najmä na prekročenie stanovenej lehoty pre evidenciu a aktualizáciu nezrovnalostí a splnenie oznamovacej povinnosti, ako aj zadávanie neúplných, nesprávnych alebo neaktuálnych údajov o nezrovnalostiach do informačného systému ITMS2014+.

Za rok 2022 sa eviduje aj dekomitment⁴¹ 1,65 mil. eur za OP Rybné hospodárstvo, pričom SR vykázala dekomitment už piaty rok po sebe (tabuľka 17). Avšak situácia oproti rokom 2017 a 2018 je v tomto ohľade podstatne lepšia. Celková výška nedočerpaných záväzkov v PO 2014 – 2020 bola k 31. 12. 2022 vo výške 154,4 mil. eur.

Tabuľka 17: Výška nedočerpaného záväzku so stavom k 31. 12. 2022 (v tis. eur)

Program	Dekomitment 2017 (záväzok 2014)	Dekomitment 2018 (záväzok 2015)	Dekomitment 2019 (záväzok 2016)	Dekomitment 2020 (záväzok 2017)	Dekomitment 2021 (záväzok 2018)	Dekomitment 2022 (záväzok 2019)
OP Val	26 973	81 451	-	-	-	-
IROP	0	38 892	0	0	0	0
OP RH	0	1 885	1 140	2 136	290	1 650
SPOLU	26 973	122 228	1 140	2 136	290	1 650

Zdroj: CO (MF SR).

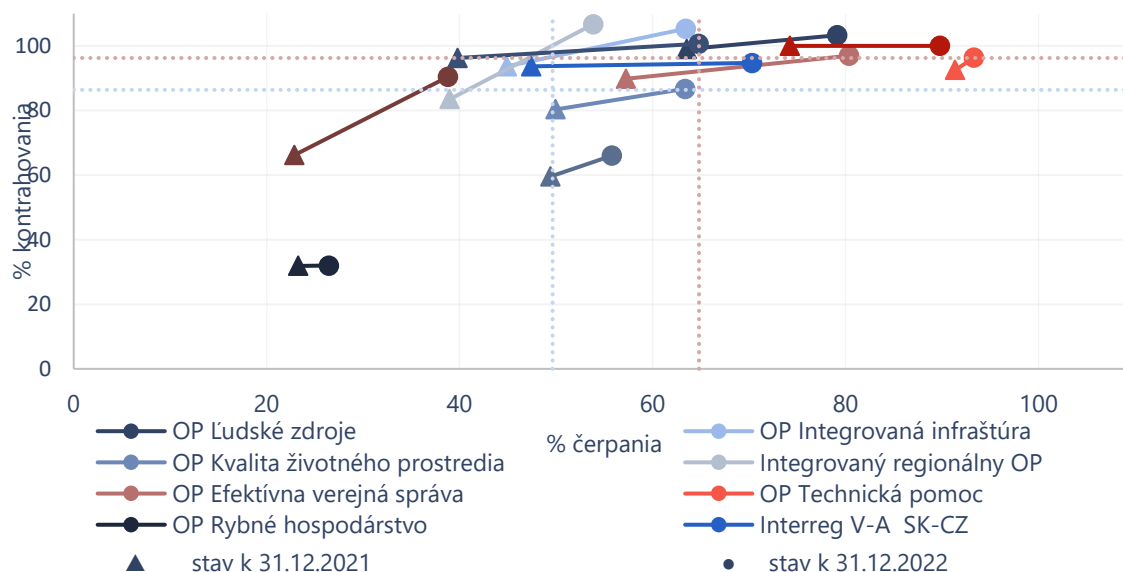
Zo všetkých OP mal ku koncu decembra 2022 najvyššie čerpanie OP Technická pomoc (93,3 %) a PS INTERACT III (89,9 %). Programy cezhraničnej spolupráce s Rakúskom a ČR spolu s OP Efektívna verejná správa boli programy s najdynamickejším rastom čerpania v roku 2022, kedy vyčerpali viac ako 22 % zo svojej celkovej alokácie (graf 34). Spolu za všetky EŠIF bolo čerpanie v roku 2022 v objeme 15,18 % z celkovej alokácie.

Za zmienku stojí aj dodatočný balík **REACT-EU**, v ktorom EK vyčlenila nad rámec alokácie prostriedky na zníženie negatívnych dopadov pandémie a navýšila alokáciu do OP ĽZ, IROP a OP EVS. Prvá tranža z roku 2021 (597 mil. eur) bola v roku 2022 doplnená o druhú tranžu (125 mil. eur). Miera čerpania v rámci

⁴¹ Dekomitment alebo nesplnený záväzok znamená, že sa nepodarilo vyčerpať dopredu stanovená suma peňazí na konkrétny rok, pri ktorom platí pravidlo n+3. Častým dôvodom prepadnutia prostriedkov je práve nestihnutie termínov na ich dočerpanie.

balíka REACT-EU sa dostala na takmer 39 % pri miere kontrahovania viac ako 90 %. Zostatok celkovej alokácie z tohto balíka (441 mil. eur) je potrebné na úrovni prijímateľov vyčerpať do konca roka 2023.

Graf 34: Vývoj kontrahovania a čerpania PO 2014 – 2020 v roku 2022 podľa jednotlivých OP

Zdroj: MIRRI SR, vlastné spracovanie NKÚ SR.

Dlhodobý problém v čerpaní vykazuje OP Rybné hospodárstvo (26,5 %), pri miere kontrahovania len 32 %. Za posledný kalendárny rok sa miera zazmluvňovania pri tomto OP zvýšila len o necelú desatinu percenta a čerpanie bolo na úrovni len 3 % z celkovej alokácie tohto OP. EK schválila v roku 2022 legislatívnu iniciatívu SAFE, v rámci ktorej je možné využiť nevyčerpané zdroje z PO 2014 – 2020 na kompenzáciu vysokých cien energií pre malé a stredné podniky, ako aj pre zraniteľné domácnosti.⁴²

Medzi najvýznamnejšie limitácie efektívneho, účinného a hospodárneho čerpania zdrojov z EÚ patrí podľa NKÚ SR zložitost' nastaveného systému, byrokracia administrácie projektového riadenia, zneužívanie resp. korupcia, nedostatočné personálne kapacity, vrátane vysokej fluktuácie najmä vo volebných rokoch. Špecifickú kategóriu, ktorá ovplyvňuje úspešné čerpanie zdrojov z EÚ, tvorí udržateľnosť projektov (nedosiahnutie merateľných ukazovateľov, nezabezpečenie udržateľnosti, nedodržanie zmluvných podmienok, uchovávanie dokumentácie atď.). Tieto limitácie, najmä vo vzťahu ku krátkosti zostávajúceho času na dočerpanie, môžu spôsobiť riziko vyššej miery chybovosti a následných nezrovnalostí a sankcií.

Významným faktorom vplývajúcim na realizáciu projektových zámerov boli/sú aj dlhodobé problémy spojené s vysporiadaním pozemkov, resp. nehnuteľností. Efektívne a transparentné čerpanie zdrojov z EÚ ovplyvňuje aj VO vrátane služieb, ktoré sú často obstarávané mimo zákona o VO, ktoré následne navyšujú neoprávnené výdavky. V roku 2022 pribudla ďalšia významná limitácia – inflácia, ktorá skokovo navyšovala ceny najmä stavebných materiálov a projektové zámery sa pre mnohé obce/mestá stali nerealizovateľné⁴³. Verejné projekty sa predražujú o 80 % a pri časových posunoch až o cca 190 % aj po odznení efektu zvýšenia cien. Dôvody sú najmä vnútorné faktory vyplývajúce zo systému riadenia verejného sektora, ktoré sú z veľkej časti zodpovedné za oneskorenia a prekročenie nákladov (zlý návrh

⁴² Iniciatíva SAFE je účinná od marca 2023 a maximálny limit výdavkov na tieto účely je v prípade SR na úrovni 1,5 mld. eur a prostriedky môžu byť použité vo všetkých regiónoch. Okrem toho v minulom roku EK schválila iniciatívu FAST CARE, ktorá je zameraná na riešenie migračnej krízy vyplývajúcej z vojny na Ukrajine. V rámci troch OP (OP II, OP LZ a IROP) plánuje SR prostredníctvom tejto iniciatívy využiť viac ako 300 mil. eur.

⁴³ [online].

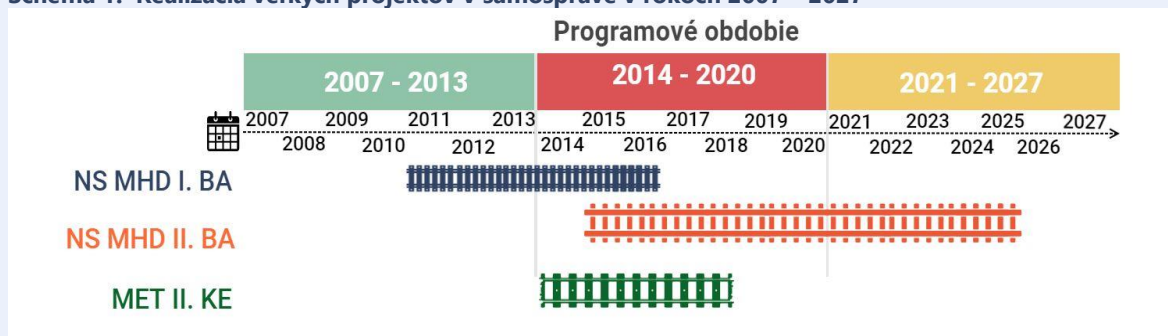
a implementácia projektov, nedostatočné financovanie projektov, byrokratická nerozhodnosť, nedostatočná koordinácia medzi zúčastnenými stranami).⁴⁴ Na problémy s čerpaním prostriedkov na projekty v samospráve sa NKÚ SR pozrel bližšie aj v niekoľkých kontrolách (box 7).

BOX 7: Čerpanie výdavkov z PO 2014 – 2020 na projekty v samospráve

Významným rizikom podľa NKÚ SR je aj digitalizácia samosprávy. NKÚ SR sa pri kontrole v roku 2017 prioritne zamerl najmä na elektronizáciu originálnych kompetencií a na pripravenosť obcí, ktoré nevyužívali žiaden špecializovaný informačný systém. V roku 2019 sa NKÚ SR zamerl v rámci kontroly na zabezpečenie účinnosti zavedeného Informačného systému dátového centra obcí (IS DCOM) a jeho súlad so stratégiou informatizácie miestnej územnej samosprávy. Projekt DCOM+ má za cieľ plošné rozšírenie IS DCOM, ktoré poskytne ďalším cca tisíc obciam a mestám plnú funkčnosť už existujúceho riešenia pre elektronický výkon VS a pre vyše 1 470 už zapojeným obciam a mestám poskytne doplnenie infraštruktúrnych služieb. Suma alokovaná na projekt predstavuje cca 31 mil. eur a má byť saturovaná z OP II. NKÚ SR, podobne ako ÚHP a Slovensko.Digital, vníma v rámci prípravnej fázy projektu riziko neefektívnej obnovy HW.

Veľkosť a časová náročnosť realizácie vybraných infraštruktúrnych projektov umožňuje tzv. fázovanie projektov. Fázovanie rozdeľuje implementáciu projektu na dve fázy, ktoré budú financované z prostriedkov dvoch PO za presne stanovených podmienok.⁴⁵ Súčasťou OP II⁴⁶ je aj špecifická kategória, tzv. veľké projekty.⁴⁷ Do tejto kategórie boli zaradené aj tri projekty zo samosprávy (mestá Bratislava, Košice) (schéma 1): BA_NS MHD_I, časť Bosáková – Šafárikovo nám., BA_NS MHD_II, časť Bosáková – Janíkov Dvor, KE_MET_II, 1. časť.

Schéma 1: Realizácia veľkých projektov v samospráve v rokoch 2007 – 2027

Zdroj: vlastné spracovanie NKÚ SR.

Predĺženie električkovej trate NS MHD_II malo byť hotové do konca roku 2023. Fázovanie je iba záložným plánom, ktorý sa spúšťa za presne zadefinovaných podmienok.⁴⁸ Financovanie tohto projektu z OP Slovensko (PO 2021 – 2027) bude realizované na úkor iných projektov, ktoré mohli byť spustené v rámci nového PO.

⁴⁴ Morris, Sebastian, Cost and Time Overruns in Public Sector Projects. Economic and Political Weekly, Vol. 25, No. 47, pp.M154-M168, November 24, 1990, Available at SSRN: [\[online\]](#).

⁴⁵ Metodické usmernenie k fázovaniu, ktoré sa vzťahuje na projekty OP II, ktorých realizáciu nie je možné po vecnej a finančnej stránke ukončiť v PO 2014 – 2020 a môžu byť ukončené v PO 2021 – 2027, [Metodika fázovania projektov - OPII - Operačný program Integrovaná infraštruktúra \(gov.sk\)](#).

⁴⁶ OPII predstavuje programový dokument SR pre čerpanie pomoci z fondov EÚ na roky 2014 – 2020 v sektore dopravy a v oblasti zlepšovania prístupu k informačným a komunikačným technológiám a zlepšenia ich využívania a kvality. [\[online\]](#)

⁴⁷ Veľký projekt spolufinancovaný z EŠIF definovaný v čl. 100 Nariadenia EP a Rady (EÚ) č. 1303/2013), prispieva k tematickému cieľu na podporu udržateľnej dopravy a odstraňovania prekážok v kľúčových sieťových infraštruktúrach (v zmysle čl. 9 ods. 7 všeobecného nariadenia) a jeho celkové oprávnené náklady presahujú 75 mil. eur. V prípade fázovaných projektov sa za veľký projekt považuje aj projekt, ktorého celkové výdavky presahujú 50 mil. eur. [\[online\]](#).

⁴⁸ Metodické usmernenie k fázovaniu, ktoré sa vzťahuje na projekty OPII, ktorých realizáciu nie je možné po vecnej a finančnej stránke ukončiť v PO 2014 – 2020 a môžu byť ukončené v PO 2021 – 2027. [\[online\]](#).

5.2 PO 2021 – 2027 a Plán obnovy odolnosti

PO 2021 – 2027 a POO predstavujú možnosť čerpať ďalšie prostriedky; vzniká tak súbeh implementácie nových nástrojov EÚ s dočerpávaním prostriedkov z PO 2014 – 2020, čím vzniká riziko posúvania implementácie nového PO, ako aj zvýšený tlak na efektívnu koordináciu všetkých nástrojov.

Počas roka 2022 nebola spustená reálna implementácia OP Slovensko a programov cezhraničnej spolupráce v novom PO 2021 – 2027 a preto čerpanie v rámci tohto PO bolo nulové. Aj napriek tomu, že príjmy z fondov EÚ (OP Slovensko, OP Rybné hospodárstvo a Fondy pre oblasť vnútorných záležitostí) v tomto PO boli rozpočtované na úrovni 63,9 mil. eur, skutočné plnenie príjmov rozpočtu bolo nulové. Poľnohospodárske fondy v tomto PO pre rok 2022 neboli rozpočtované.

Simultánne s prostriedkami z PO 2021 – 2027 je potrebné čerpať aj prostriedky z POO, ktoré sa SR zaviazala minúť do roku 2026. **Príjmy z POO boli pôvodne rozpočtované v roku 2022 v 13 kapitolách ŠR vo výške 1,3 mld. eur, avšak skutočné plnenie predstavovalo ku koncu minulého roka 3,76 %, t. j. 49 mil. eur, z toho kapitálové výdavky len 2,3 mil. eur.** Vykonávatelia POO aplikovali zásadu rozpočtového krytia, na základe ktorého vzniká rozdiel medzi rozpočtovanými výdavkami a skutočným čerpaním. **Výdavky z POO sa rozpočtujú už v čase vyhlasovania výziev a priamych vyzvaní, avšak samotné výdavky na základe týchto vyhlásených výziev a priamych vyzvaní môžu vzniknúť až v nasledujúcich rozpočtových rokoch.**

Z celkového čerpania z POO v roku 2022 (49 mil. eur), takmer 920 tis. eur išlo len na odmeny zamestnancom v štátnej správe. Výška odmien v pôvodne schválenom rozpočte bola 174,6 tis. eur. Značnú časť odmien z POO financovalo MŠVVaŠ SR (407 tis. eur), MS SR (194 tis. eur), MIRRI SR (131 tis. eur), MH SR (59 tis. eur), MŽP SR (45 tis. eur). Na odmeny zamestnancov mimo pracovného pomeru⁴⁹ sa čerpalo z POO za minulý rok spolu 701,7 tis. eur. Najviac na MIRRI SR (223,6 tis. eur), MŠVVaŠ SR (116,4 tis. eur), MS SR (115,9 tis. eur), Úrad vlády SR (106,3 tis. eur), MŽP SR (57,3 tis. eur), MK SR (40 tis. eur).

Ku koncu štvrtého roka 2023 z 29 míľnikov v rámci tretej žiadosti o platbu bolo splnených 14. Na základe podpísanej dohody o financovaní medzi SR a EK, prvé prostriedky v objeme 822 mil. eur⁵⁰ prišli už v októbri 2021. Prostriedky za splnenie míľnikov v prvej žiadosti o platbu prišli v lete 2022 v objeme takmer 400 mil. eur. Druhú žiadosť o platbu si podala SR na jeseň 2022 vo výške takmer 815 mil. eur⁵¹. Medzi najväčšie reformy v druhej žiadosti o platbu patrí reforma siete nemocníc, reforma dohľadu nad zdravotnou starostlivosťou, zákon o odpadoch a ochrana životného prostredia. Na jar 2023 pracuje SR na plnení míľnikov v rámci tretej žiadosti o platbu v celkovej výške 814 mil. eur. Medzi najväčšie reformy v tejto žiadosti môžeme zaradiť oblasť digitalizácie, školstva, vedy, výskumu, dopravy a energetiky.

Najväčší objem z pôvodne rozpočtovaných 1,3 mld. eur malo smerovať do oblasti školstva, zdravotníctva a životného prostredia (tabuľka 19).

⁴⁹ Zákonník práce definuje závislú prácu ako „výlučne osobný výkon práce zamestnanca pre zamestnávateľa, podľa pokynov zamestnávateľa, v jeho mene, za mzdu alebo odmenu, v pracovnom čase, na náklady zamestnávateľa, jeho výrobnými prostriedkami a na zodpovednosť zamestnávateľa a ide o výkon práce, ktorá pozostáva prevažne z opakovania určených činností“. V rámci dohôd o prácach vykonávaných mimo pracovný pomer rozoznávame: dohodu o vykonaní práce, dohodu o pracovnej činnosti a dohodu o brigádnickej práci študenta.

⁵⁰ Suma predbežného financovania – 13 % z alokácie.

⁵¹ K máju 2023 boli z EK prijaté platby za dve žiadosti o platbu v objeme 1,27 mld. eur [online].

Tabuľka 19: Výdavky na POO podľa kapitol ŠR (v tis. eur)

Ukazovateľ	S 2021	R 2022	S 2022	S 22 - R 22	S 22 / R 22 (v %)
MŠVVaŠ SR	2 214	334 207	25 800	-308 407	7,71
MV SR	3 127	57 379	5 093	-52 286	8,87
Úrad vlády SR	159	114 291	3 987	-110 304	3,49
MŽP SR	648	181 324	3 850	-177 474	2,12
MZ SR	0	184 546	3 070	-181 476	1,66
MIRRI SR	0	66 261	2 529	-63 732	3,82
VPS	0	0	1 929	1 929	
MK SR	0	3 493	1 522	-1 971	43,58
MH SR	0	119 944	538	-119 406	0,45
MS SR	0	55 809	536	-55 273	0,96
MPSVR SR	0	33 114	138	-32 976	0,42
ÚVO	0	515	29	-486	5,65
MDV SR	0	150 554	0	-150 554	0,00
MZVEZ SR	0	535	0	-535	0,00
Spolu	6 148	1 301 972	49 021	-1 252 951	3,76

Zdroj: Návrh ŠZÚ 2022.

Medziročný nárast rozpočtovaných výdavkov na regionálne školstvo o 334 mil. eur z POO mal prispieť k rozvoju regionálneho školstva zvýšením dostupnosti a kvality inkluzívneho vzdelávania a vytvorením nového obsahu vzdelávania. Tieto výdavky mali slúžiť na posilnenie inklúzie sociálne a zdravotne znevýhodnených detí vo vzdelávaní, rozšírenie kapacít materských škôl, zabezpečenie nových učebníc a zmenu v príprave a profesionálnom rozvoji učiteľov. Čerpanie rozpočtu k 31. 12. 2022 predstavovalo viac ako 25 mil. eur⁵². Najviac prostriedkov išlo na obnovu učebnicového fondu v súvislosti s kurikulárnou reformou (6,8 mil. eur), spustenie programu doučovania na základných a stredných školách (6,3 mil. eur) a zavedenie pozície „pomocný vychovávateľ“ a „školská zdravotná sestra“ (3,6 mil. eur).

Na dobudovanie kapacít materských škôl malo ísť 71,9 mil. eur, ale k 31. 12. 2022 bolo na tento účel vyčerpaných 0,9 mil. eur (1,3 %). Alokované a nevyužité finančné prostriedky majú byť využité v nasledujúcich rokoch, aby sa podarilo naplniť aktuálny cieľ, ktorý hovorí o vybudovaní 9 017 miest v materských školách do 30. 6. 2026. Zo ŠR na tento účel neboli poskytnuté finančné prostriedky. Doterajší minimálny progres v budovaní nových kapacít materských škôl spolu s prijatím novej legislatívy bude mať negatívny vplyv na štátny rozpočet v dôsledku zvýšených výdavkov na navýšené rodičovské príspevky. Podľa nového zákona⁵³, ak je rodič (zákonný zástupca) neúspešný pri umiestnení dieťaťa do štátnej materskej školy (materská škola zriadená územnou samosprávou alebo orgánom miestnej štátnej správy) podľa trvalého pobytu dieťaťa, vzniká zákonnému zástupcovi nárok na rodičovský príspevok.⁵⁴

Vo vysokom školstve malo 30,7 mil. eur slúžiť na kapitálové investície VŠ, ale k 31. 12. 2022 nebolo z týchto rozpočtovaných prostriedkov vyčerpané ani jedno euro. Ako príklad sa v RVS uvádza modernizácia budov a internátov. Dôvodom nečerpania je, že NIKA požadovala, aby boli najprv vyhlasované výzvy smerujúce k integrácii VŠ a až následne výzvy na rekonštrukcie a modernizácie ich budov. Do integračných výziev sa však neprihlásila žiadna VŠ. MŠVVaŠ SR teda ako hlavný dôvod

⁵² Komponent 6 - Dostupnosť, rozvoj a kvalita inkluzívneho vzdelávania – 12,5 mil. eur; Komponent 7 - Vzdelávanie pre 21. storočie – 11 mil. eur.

⁵³ NR SR 9. 5. 2023 schválila zákon, ktorým sa dopĺňa zákon č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 571/2009 Z. z. o rodičovskom príspevku a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

⁵⁴ Základná suma v roku 2023 je stanovená na 301 eur (oprávnená osoba nepoberala pred rodičovským materským príspevkom) a 412,60 eur (oprávnená osoba poberala pred rodičovským materským príspevkom).

nečerpania uvádza nezáujem zo strany škôl o zapojenie sa do týchto výziev s ich podmienkami a požiadavkami. Zo ŠR boli na rekonštrukcie a odstraňovanie havarijných stavov objektov verejných VŠ poskytnuté kapitálové dotácie v sume 6,4 mil. eur, pričom na rekonštrukcie internátov išiel 1 mil. eur.

V júli 2022 zahrnula vláda⁵⁵ do POO aj projekt výstavby nemocnice Rázsochy, ako aj Univerzitnej nemocnice v Martine. Výdavky na nemocnicu Rázsochy sú rozpočtované vo výške 281 mil. eur a na nemocnicu v Martine vo výške 330 mil. eur. V obidvoch prípadoch by malo ísť o kľúčovú investíciu v slovenskom zdravotníctve a ich výsledkom majú byť dve špičkové nemocnice. Projekt Rázsochy je však pre vážne medzery v jeho realizácii predmetom výraznej kritiky. Komplexné pomenovanie nedostatkov priniesla správa NIKA⁵⁶ z januára 2023, ktorá konštatovala závažné problémy v harmonograme, personálnom zabezpečení projektu a meškaní termínov. Vážny stav dokumentuje aj semafor implementácie⁵⁷, preukazujúci oneskorenie, ba až nesplnenie takmer všetkých míľnikov. **Aktivity MZ SR ohľadom realizácie projektu výstavby nemocnice Rázsochy neboli v roku 2022 dostatočné a čerpanie prostriedkov z POO na tento projekt je vážne ohrozené.** O niečo nádejnejšie sa vyvíjal projekt nemocnice v Martine, pri ktorej semafor implementácie⁵⁸ neindikuje žiaden červený bod, teda žiadne priame ohrozenie splnenia celkového projektu. V máji 2023 sa však ukázalo, že do VO na výstavbu tejto nemocnice sa neprihlásil žiaden uchádzač⁵⁹. To znamená, že sa celý proces značne predĺži, a teda **možnosť financovania nemocnice v Martine z POO je tiež ohrozená.**

NKÚ SR upozorňuje, že pretrvávajúce vyššie čerpanie prostriedkov POO na odmeny spolu s nedostatočnými kapitálovými investíciami a bez viditeľných výsledkov môže viesť k neefektívnemu vynaloženiu prostriedkov.

⁵⁵ Uznesenie vlády UV-26042/2022. [\[online\]](#).

⁵⁶ Uznesenie vlády UV-2159/2023. [\[online\]](#).

⁵⁷ Plán obnovy. [\[online\]](#).

⁵⁸ Plán obnovy. [\[online\]](#).

⁵⁹ Oznámenie o výsledku VO 18276 – VSP. [\[online\]](#).

6 Hospodárenie územnej samosprávy

Hospodárenie územnej samosprávy v roku 2022 ovplyvnila najmä humanitárna kríza spojená s vojnou na Ukrajine, vysoká inflácia a energetická kríza. Veľký vplyv mali aj viaceré legislatívne zmeny, z ktorých vyplývali nové nároky na finančné prostriedky v rámci preneseného výkonu štátnej správy, na jednorazové odmeny zamestnancom vo VS a povinné financovanie služieb neverejných poskytovateľov. Nezanedbateľný vplyv mala aj skutočnosť, že v minulom roku sa konali voľby do samosprávnych orgánov obcí a VÚC.

Schodok územnej samosprávy podľa metodiky ESA 2010 predstavoval takmer 420 mil. eur a bol oproti rozpočtu vyšší o 238,5 mil. eur. Z toho obce dosiahli schodok 287,8 mil. eur (z dôvodu negatívneho vplyvu časového rozlíšenia vo výške 37,3 mil. eur a ostatných úprav vo výške 1,3 mil. eur) a VÚC 141,8 mil. eur (vplyvom rastu záväzkov o 23,2 mil. eur).

Podiel dlhu samosprávy na nekonsolidovanom dlhu VS dosiahol 3,8 % a predstavuje tak malú časť v porovnaní s dlhom ŠR. Nekonsolidovaný dlh samosprávy dosiahol v roku 2,4 mld. eur. Z toho obce dosiahli dlh 1,8 mld. eur a VÚC 0,6 mld. eur.

NKÚ SR realizoval v roku 2022 deväť kontrol⁶⁰ zameraných na územnú samosprávu. Kontroly sa týkali najmä obdobia rokov 2018 – 2021 a boli vykonané v 131 subjektoch (99 subjektov v samosprávach na miestnej a regionálnej úrovni, v 32 organizáciách zriadených obcami, mestami alebo samosprávami krajmi). Najvýznamnejšie zistenia sú zosumarizované v boxe 9 v prílohe so zameraním na finančné riziká (nakladanie s majetkom vybraných obcí, krajov), systémové problémy (príjmy, nedoplatky) a štrukturálne riziká (infraštruktúra).

NKÚ SR zdôrazňuje, že vnútorný kontrolný systém samospráv je v mnohých prípadoch povrchný a nezameriava sa na systematické monitorovanie plnenia cieľov, účelnosti a hospodárnosti využívania prostriedkov samospráv. NKÚ SR vo svojich výstupoch pravidelne upozorňuje, že mnohé kompetencie nie sú vymedzené dostatočne, niektoré ani legislatíva neupravuje, ale samosprávy musia reagovať na vzniknuté problémy. Významné riziko predstavuje prijímanie legislatívnych zmien, ktoré majú z hľadiska rozpočtových dopadov negatívny vplyv na strategické plánovanie zámerov a ich financovanie.

NKÚ SR opakovane apeluje aj na potrebu reformy miestnej samosprávy a zvýšenie jej celkovej efektívnosti. Z hľadiska výkonu verejných služieb štátu patria subjekty samosprávy medzi kľúčových partnerov výkonnej moci na centrálnej úrovni a výsledky kontrolnej činnosti odhalili mnohé nedostatky, ktoré vznikajú nedostatočným reflektovaním na skúsenosti z výkonu na úrovni miestnej alebo regionálnej samosprávy.

6.1 Hospodárenie obcí

Na hotovostnej báze obce hospodárili naďalej s prebytkom, aj keď medziročne nižším o 17,1 % (tabuľka 20). Zároveň narástol nekonsolidovaný dlh obcí (88 % tvorili bankové úvery a pôžičky ŠFRB). V roku 2022 tak 1 691 obcí a miest evidovalo záväzkov v rámci návratnej finančnej výpomoci (NFV) na zmiernenie negatívneho dopadu pandémie. V priebehu roka 2022 neboli zo ŠFA poskytnuté nové NFV

⁶⁰ NKÚ SR, 2022: Samospráva [online]. (KA 038/2021/1100 – Obec Andovce, KA005/2022 Príjmy obcí v pandémie, KA027/2022 Športová infraštruktúra na základných školách, KA029/2022 Projekty zamerané na zlepšenie energetickej efektívnosti v podmienkach miestnej samosprávy, KA030/2022 Vymáhanie nedoplatkov v samospráve, KA031/2022 Systém podpory cyklistickej dopravy, KA037/2022 Hospodárenie Košického samosprávneho kraja a Správy ciest Košického samosprávneho kraja, KA038/2022 Obec Uhliská).

obciam, avšak boli splatené výpomoci poskytnuté v predchádzajúcich rokoch v súhrnnej výške 400 tis. eur. Pôžičky pochádzali zo ŠFA a dosiahli 136,5 mil. eur. Tento dlh budú obce tlačíť pred sebou ešte dlho, keďže MF SR povolilo odklad prvej splátky do roku 2024.⁶¹

Tabuľka 20: Vybrané finančné ukazovatele obcí za roky 2019 až 2022 (v tis. eur)

Názov ukazovateľa	2019	2020	2021	2022	2022 - 2021	YoY
Príjmy celkom	5 689 740	5 992 179	6 228 608	6 827 862	599 254	109,6
Výdavky celkom	5 278 449	5 417 938	5 675 086	6 368 733	693 647	112,2
Hotovostné saldo	411 290	574 242	553 521	459 130	- 94 391	82,9
Príjmové finančné operácie	556 705	648 712	723 929	912 375	188 446	126,0
Výdavkové finančné operácie	226 647	238 356	212 102	204 035	- 8 068	96,2
Kapitálové výdavky	857 864	779 020	717 036	974 795	257 759	135,9
ESA 2010 prebytok/schodok	55 868	140 673	2 371	-287 784	290 155	-
Nekonsolidovaný dlh	1 490 908	1 593 710	1 644 707	1 751 497	106 790	106,5

Zdroj: Datacentrum, Štátna pokladnica, rozpočet.sk, Návrh ŠZÚ SR 2022.

Príjmy obcí v roku 2022 rástli, v rámci nich rástli najvýraznejšie finančné operácie (26 %), rovnako ako v roku 2021. **Pozitívny vplyv na hotovostné saldo mali zvýšené daňové príjmy o 94,9 mil. eur**, najmä príjmy z podielových daní, príjmy z dane zo stavieb a príjmy z dane za rozvoj, ako aj nárast nedaňových príjmov o 67 mil. eur. Ďalší pozitívny vplyv mal nárast prijatých grantov a transferov o 479,8 mil. eur oproti návrhu rozpočtu, z toho bežné transfery sa zvýšili o 411,9 mil. eur, kapitálové transfery o 52 mil. eur a transfery od zahraničných subjektov a prostriedky z rozpočtu EÚ o 15,9 mil. eur.⁶²

Významným príjmom obcí sú aj transfery z kapitol ŠR, ktoré slúžia predovšetkým na financovanie preneseného výkonu štátnej správy. **12 kapitol presunulo zo svojich rozpočtov 1,7 mld. eur, čo za ostatné tri roky predstavovalo najnižšiu sumu.** V roku 2022 najvyššie transfery smerovali do oblasti vzdelávania (transfer z MŠVVaŠ SR v objeme 1,3 mld. eur).

Skutočný (hotovostný) prevod dane z príjmov fyzických osôb do rozpočtov obcí bol realizovaný vo výške 2,5 mld. eur. V roku 2021 bol vo výške 2,3 mld. eur.

Výdavky obcí aj v roku 2022 dosiahli vyšší medziročný rast (12,2 %) než príjmy (9,6 %). Bežné výdavky sa zvýšili o 12,2 %. Významný podiel na raste bežných výdavkov mal nárast miezd a odvodov o 319,5 mil. eur (z toho najviac vyplatenie odmien vo výške 126,2 mil. eur) v nadväznosti na legislatívne zmeny a prijaté opatrenia v odmeňovaní zamestnancov VS, spolu o 126 mil. eur narástli výdavky na energie, všeobecný materiál, na rutinnú údržbu budov a objektov, na všeobecné a špeciálne služby.

Kapitálové výdavky vzrástli v roku 2022 medziročne o 35,9 %. Nárast súvisel s časovým posunom realizácie plánovaných investičných akcií z predchádzajúceho roka, zdĺhavými procesmi VO a s postupným dočerpávaním zdrojov EÚ na naplánované projekty. Zároveň zvýšené kapitálové výdavky vykazujú súvis aj v rámci volebných rokov.

⁶¹ Splátky na ročnej báze, pričom prvá splátka bude v roku 2024 a posledná splátka v roku 2027. [online].

⁶² Na celkovom objeme prijatých transferov sa sumou 1 092 321 tis. eur podieľali transfery na úhradu nákladov na prenesený výkon štátnej správy na normatívne a nenormatívne výdavky. Ďalšie čiastky, ktoré prijali obce v rámci bežných transferov, boli určené na úhradu nákladov súvisiacich s ozbrojeným konfliktom na Ukrajine (na ubytovanie odídených), na refundáciu výdavkov v súvislosti s ochorením COVID-19, na ochranu životného prostredia, na sociálne služby a iné. Kapitálové transfery zo ŠR a zahraničných subjektov a tiež prostriedky z EÚ boli obciam poskytnuté na realizáciu prebiehajúcich a plánovaných investičných akcií v rámci projektov odpadového hospodárstva, kvality zelene, sociálnych služieb, školstva a dopravy.

6.2 Hospodárenie VÚC

Hotovostný schodok hospodárenia VÚC klesol v roku 2022 o 29,5 % (tabuľka 21). Zároveň narástol nekonsolidovaný dlh VÚC (98 % tvoria najmä bankové úvery a NFV zo štátnych aktív). Dosiahnutý hotovostný schodok negatívne ovplyvnil nárast bežných aj kapitálových výdavkov.

Tabuľka 21: Vybrané finančné ukazovatele VÚC za roky 2019 až 2022 (v tis. eur)

Názov ukazovateľa	2019	2020	2021	2022	2022 - 2021	YoY
Príjmy celkom	1 822 790	1 991 220	2 065 482	2 214 066	148 584	107,2
Výdavky celkom	1 593 506	1 701 733	1 813 869	2 036 801	222 932	112,3
Hotovostné saldo	229 284	289 487	251 612	177 266	- 74 346	70,5
Príjmové finančné operácie	209 647	320 114	349 356	267 544	-81 812	76,6
Výdavkové finančné operácie	33 629	46 622	78 608	64 625	-13 984	82,2
Kapitálové výdavky	219 418	228 113	217 346	320 806	103 460	147,6
ESA 2010 prebytok/schodok	45 582	7 735	-26 748	-141 839	-115 091	530,3
Nekonsolidovaný dlh	391 001	498 712	507 705	565 287	57 582	111,3

Zdroj: Štátna pokladnica, rozpocet.sk, Návrh ŠZÚ SR 2022.

Príjmy VÚC v roku 2022 vykazovali nárast, okrem finančných operácií. Významným príjmom pre VÚC sú aj transfery z kapitol ŠR, ktoré slúžia predovšetkým na financovanie preneseného výkonu štátnej správy. **10 kapitol presunulo zo svojich rozpočtov 615 mil. eur, čo za posledné tri roky bola najvyššia suma.** V roku 2022 najvyššie transfery smerovali do oblasti vzdelávania (transfer z MŠVVaŠ SR vo výške 555 mil. eur).

Skutočný (hotovostný) prevod dane z príjmov fyzických osôb do rozpočtov VÚC bol vykonaný vo výške 1,1 mld. eur. V roku 2021 bol vo výške 983,4 mil. eur.

Výdavky VÚC aj v roku 2022 dosiahli vyšší medziročný rast (12,3 %) než príjmy (7,2 %). Výdavky boli alokované na implementáciu projektov modernizácie stredných škôl, na obnovu dopravných prostriedkov, na realizáciu stavieb a ich technické zhodnotenie, na obstaranie prevádzkových strojov a zariadení, na výstavbu a rekonštrukcie ciest 1. a 2. triedy a modernizácie mostných objektov.

Kapitálové výdavky VÚC v roku 2022 vzrástli medziročne o 48 %. Tento rast súvisel s časovým posunom realizácie plánovaných investičných akcií z predchádzajúceho roka, zdĺhavými procesmi VO a s postupným dočerpávaním zdrojov EÚ na naplánované projekty. Zároveň zvýšené kapitálové výdavky vykazujú súvis aj v rámci volebných rokov.

Tabuľková príloha

Tabuľka 1: Porovnanie makroekonomickej prognózy rozpočtu VS na rok 2021 so skutočnosťou

Ukazovateľ (rast v %, ak nie je uvedené inak)	2021 S	2022 R	2022 S	22S - 22R
Hrubý domáci produkt				
HDP, s.c. (YoY zmena)	3,02	4,21	1,72	-2,49
HDP, b.c. (mld. eur)	97,12	104,93	107,77	2,84
Súkromná spotreba	1,18	2,40	4,49	2,09
Súkromná spotreba, b.c.	4,47	6,89	18,39	11,5
Vládna spotreba	1,91	4,08	-2,47	-6,55
Fixné investície	0,55	16,67	6,62	-10,05
Export tovarov a služieb	10,23	3,10	0,26	-2,84
Import tovarov a služieb	11,25	3,88	1,11	-2,77
Trh práce				
Zamestnanosť (štatistické výkazníctvo)	-0,71	0,58	1,66	1,08
Mzdy, nominálne	6,88	5,53	8,09	2,56
Mzdy, reálne	3,61	1,30	-4,16	-5,46
Miera nezamestnanosti (VZPS)	6,95	6,72	6,23	-0,49
Celková zamestnanosť (tis. osôb)	2 513,48	2 520,40	2 552,51	32,11
Inflácia				
Index spotrebiteľských cien (CPI)	3,16	4,18	12,78	8,6
Harmonizovaný index spotrebiteľských cien (HICP)	2,82	4,02	12,14	8,12

Zdroj: MF SR, ŠÚ SR.

S – skutočnosť, R – rozpočet

Tabuľka 2: Porovnanie príjmov verejnej správy v roku 2021 so skutočnosťou (v tis. eur)

Príjmy VS (ESA 2010)	2021 S	2022 R	2022 S	22S - 22R	YoY
Daňové príjmy	17 753 841	19 190 938	20 822 897	1 631 959	117,3%
Daň z príjmov fyzických osôb	3 295 841	4 012 380	4 167 511	155 131	126,4%
- DPFO zo závislej činnosti	3 254 431	3 906 859	4 019 920	113 061	123,5%
- DPFO z podnikania	41 410	105 521	147 591	42 070	356,4%
Daň z príjmov právnických osôb	2 859 372	3 211 098	3 588 462	377 364	125,5%
Daň z príjmov vyberaná zrážkou	289 754	290 450	314 764	24 314	108,6%
Daň z pridanej hodnoty	7 760 691	7 988 815	8 484 450	495 635	109,3%
Spotrebné dane	2 369 824	2 497 366	2 531 014	33 648	106,8%
- Z minerálnych olejov	1 236 780	1 293 984	1 294 143	159	104,6%
- Z tabaku a tabakových výrobkov	823 107	896 088	901 198	5 110	109,5%
Dane z majetku (nehnuteľnosti)	455 911	453 331	456 736	3 405	100,2%
Dane z medzinárodného obchodu	448 206	456 056	982 003	525 947	219,1%
Ostatné dane a poplatky	12 948 779	13 640 197	14 223 548	583 351	109,8%
FSZP spolu	8 614 843	9 083 009	9 515 548	432 539	110,5%
Sociálna poisťovňa	4 333 936	4 557 188	4 707 999	150 811	108,6%
Zdravotné poisťovne	30 702 620	32 831 135	35 046 444	2 215 309	114,1%
Spolu daňové a odvodové príjmy					

Zdroj: MF SR.

S – skutočnosť, R – rozpočet, YoY – medziročná zmena

Tabuľka 3: Maastrichtský dlh verejnej správy podľa jednotlivých subjektov (v tis. eur)

Subjekty verejnej správy	2021 S	2022 S	22S - 21S	YoY
Ústredná správa				
- Štátny dlh*	59 244 402	61 204 864	1 960 462	103,3
- Príspevkové organizácie ústrednej správy	4 726	3 687	-1 039	78,0
- Exportno-importná banka SR	174 305	188 740	14 435	108,3
- Obchodné spoločnosti štátu	565 533	481 576	-83 957	85,2
- Verejné vysoké školy	7 888	12 060	4 172	152,9
- Verejné výskumné inštitúcie		2 563	2 563	
- Zdravotnícke zariadenia ústrednej správy	212 235	193 477	-18 758	91,2
- Agentúra pre núdzové zásoby ropy a ropných výrobkov	281 551	241 357	-40 194	85,7
- Ostatné subjekty ústrednej správy	10 072	25 169	15 097	249,9
Územná samospráva				
- Obce a ich rozpočtové organizácie	1 644 707	1 751 497	106 790	106,5
- Vyššie územné celky a ich rozpočtové organizácie	507 705	565 287	57 582	111,3
- Príspevkové organizácie obcí	2 270	1 722	-548	75,9
- Príspevkové organizácie VÚC	1 009	1 246	237	123,5
- Dopravné podniky	65 327	108 950	43 623	166,8
- Zdravotnícke zariadenia miestnej samosprávy	3 321	3 362	41	101,2
- Ostatné subjekty miestnej samosprávy	4 756	4 756	0	100,0
Fondy sociálneho zabezpečenia			0	
- Sociálna poisťovňa	790	586	-204	74,2
- Verejné zdravotné poistenie	222	345	123	155,4
Verejná správa spolu	62 730 819	64 791 244	2 060 425	103,3
<i>Konsolidácia</i>	1 493 456	1 412 462	-80 994	94,6
Verejná správa spolu konsolidovaná	61 237 363	63 378 782	2 141 419	103,5
% z HDP	61,0	57,8	-3,2	94,8

Zdroj: MF SR.

*1) Bez tzv. refinančného systému a záväzkov z vkladov subjektov verejnej správy v Štátnej pokladnici

S – skutočnosť, R – rozpočet, YoY – medzoročná zmena

Tabuľka 4: Prehľad o plnení hotovostných daňových príjmov ŠR (v tis. eur)

Ukazovateľ	2021 S	2022 R	2022 NR	2022 S	22S-22NR	YoY
Daňové príjmy spolu	13 546 039	14 348 197	15 845 854	15 517 036	-328 818	114,6
Dane z príjmov a kapitálového majetku	3 167 002	3 478 014	4 261 267	4 107 134	-154 133	129,7
- Daň z príjmov fyzickej osoby	17 876	20 880	20 851	-11 975	-32 826	-67,0
- Daň z príjmov právnickej osoby	2 859 372	3 166 684	3 920 078	3 804 345	-115 733	133,0
- Daň z príjmov vyberaná zrážkou	289 754	290 450	320 338	314 764	-5 574	108,6
Dane z majetku	11	0	4	9	5	81,8
Dane za tovary a služby	10 327 344	10 830 175	11 526 510	11 330 228	-196 282	109,7
- Daň z pridanej hodnoty	7 760 691	8 129 729	8 796 579	8 584 936	-211 643	110,6
- Spotrebné dane	2 369 823	2 480 984	2 512 063	2 524 522	12 459	106,5
Dane z medzinárodného obchodu a transakcií	28 735	25 967	37 098	39 848	2 750	138,7
Sankcie uložené v daň. konaní a sankcie súvisiace s úhrad. za služby verej. poskytov.						
Rozhlasom a televíziou Slovenska	22 947	14 041	20 975	39 817	18 842	173,5

Zdroj: Návrh ŠZÚ za rok 2022.

S – skutočnosť, R – rozpočet, NR – novelizovaný rozpočet, YoY – medzoročná zmena

Tabuľka 5: Príjmy podľa kapitol ŠR na hotovostnej báze za rok 2022 (v tis. eur)

Príjmy kapitol ŠR	2022 R	2022 NR	2022 S	22S - 22NR	22S/ 22NR
Kapitoly ŠR spolu	19 974 242	21 471 900	19 029 702	-2 442 198	88,63
Kancelária Národnej rady SR	1 400	1 400	1 920	520	137,1
Kancelária prezidenta SR	15	15	17	2	113,3
Úrad vlády SR	700	700	654	-46	93,4
Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR	513 681	513 681	310 952	-202 729	60,5
Kancelária Ústavného súdu SR	10	10	13	3	130,0
Najvyšší súd SR	10	10	25	15	250,0
Generálna prokuratúra SR	500	500	460	-40	92,0
Najvyšší kontrolný úrad SR	20	20	168	148	840,0
Slovenská informačná služba	200	200	137	-63	68,5
Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR	2 000	2 000	2 076	76	103,8
Ministerstvo obrany SR	5 047	5 047	46 388	41 341	919,1
Ministerstvo vnútra SR	183 059	183 059	208 973	25 914	114,2
Ministerstvo spravodlivosti SR	25 112	25 112	37 725	12 613	150,2
Ministerstvo financií SR	18 279	18 279	19 998	1 719	109,4
Ministerstvo životného prostredia SR	251 494	251 494	308 445	56 951	122,6
Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR	243 858	243 858	181 174	-62 684	74,3
Ministerstvo zdravotníctva SR	42 644	42 644	47 130	4 486	110,5
Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR	226 081	226 081	206 411	-19 670	91,3
Ministerstvo kultúry SR	1 500	1 500	1 523	23	101,5
Ministerstvo hospodárstva SR	283 521	283 521	293 057	9 536	103,4
Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR	866 773	866 773	382 116	-484 657	44,1
Ministerstvo dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja SR	742 982	742 982	591 889	-151 093	79,7
Úrad geodézie, kartografie a katastra SR	230	230	245	15	106,5
Štatistický úrad SR	90	90	458	368	508,9
Úrad pre verejné obstarávanie	1 000	1 000	2 785	1 785	278,5
Úrad pre reguláciu sieťových odvetví	300	300	303	3	101,0
Úrad jadrového dozoru SR	10 756	10 756	9 206	-1 550	85,6
Úrad priemyselného vlastníctva SR	3 300	3 300	3 981	681	120,6
Úrad pre normalizáciu, metrológiu a skúšobníctvo SR	1 000	1 000	1 165	165	116,5
Protimonopolný úrad SR	1 000	1 000	1 412	412	141,2
Národný bezpečnostný úrad	22	22	41	19	186,4
Správa štátnych hmotných rezerv SR	600	600	2 040	1 440	340,0
Všeobecná pokladničná správa	16 546 559	18 044 216	16 366 445	-1 677 771	90,7
Slovenská akadémia vied	500	500	359	-141	71,8
Kancelária súdnej rady SR	0	0	0	0	0
Kancelária Najvyššieho správneho súdu SR	0	0	11	11	0

Zdroj: Návrh ŠZÚ 2022.

S – skutočnosť, R – rozpočet, NR – novelizovaný rozpočet

Tabuľka 6: Výdavky podľa kapitol ŠR na hotovostnej báze za rok 2022 (v tis. eur)

Výdavky kapitol ŠR	2022 R	2022 NR	2022 S	22S - 22NR	22S/ 22NR
Kapitoly ŠR spolu	36 447 759	26 945 416	23 545 305	-3 400 111	87,4
Kancelária Národnej rady SR	37 663	37 663	41 760	4 097	110,9
Kancelária prezidenta SR	5 315	5 315	6 637	1 322	124,9
Úrad vlády SR	155 046	155 046	73 584	-81 462	47,5
Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR	791 570	791 570	465 362	-326 208	58,8
Kancelária Ústavného súdu SR	7 414	7 414	7 877	463	106,2
Najvyšší súd SR	13 478	13 478	14 464	986	107,3
Generálna prokuratúra SR	119 510	119 510	126 627	7 117	106,0
Najvyšší kontrolný úrad SR	13 624	13 624	14 286	662	104,9
Slovenská informačná služba	63 968	63 968	82 088	18 120	128,3
Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR	154 381	154 381	167 917	13 536	108,8
Ministerstvo obrany SR	1 333 186	1 333 186	1 964 782	631 596	147,4
Ministerstvo vnútra SR	1 635 876	1 635 876	1 856 878	221 002	113,5
Ministerstvo spravodlivosti SR	572 850	572 850	556 262	-16 588	97,1
Ministerstvo financií SR	549 748	549 748	603 727	53 979	109,8
Ministerstvo životného prostredia SR	565 719	565 719	389 824	-175 895	68,9
Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR	3 643 685	3 643 685	3 464 350	-179 335	95,1
Ministerstvo zdravotníctva SR	1 606 465	1 606 465	2 228 867	622 402	138,7
Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR	3 452 803	3 850 460	4 146 175	295 715	107,7
Ministerstvo kultúry SR	318 937	318 937	365 973	47 036	114,7
Ministerstvo hospodárstva SR	516 505	1 416 505	635 328	-781 177	44,9
Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR	12 213 616	1 213 616	766 916	-446 700	63,2
Ministerstvo dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja SR	2 212 974	2 212 974	2 151 090	-61 884	97,2
Úrad geodézie, kartografie a katastra SR	20 670	20 670	21 397	727	103,5
Štatistický úrad SR	35 193	35 193	43 759	8 566	124,3
Úrad pre verejné obstarávanie	10 848	10 848	13 433	2 585	123,8
Úrad pre reguláciu sieťových odvetví	5 045	5 045	5 274	229	104,5
Úrad jadrového dozoru SR	10 891	10 891	9 065	-1 826	83,2
Úrad priemyselného vlastníctva SR	3 889	3 889	6 050	2 161	155,6
Úrad pre normalizáciu, metrológiu a skúšobníctvo SR	7 509	7 509	8 733	1 224	116,3
Protimonopolný úrad SR	2 954	2 954	3 372	418	114,2
Národný bezpečnostný úrad	12 844	12 844	13 885	1 041	108,1
Správa štátnych hmotných rezerv SR	8 547	8 547	17 892	9 345	209,3
Všeobecná pokladničná správa	6 252 232	6 452 232	3 154 818	-3 297 414	48,9
Slovenská akadémia vied	85 012	85 012	107 369	22 357	126,3
Kancelária súdnej rady SR	2 225	2 225	2 361	136	106,1
Kancelária Najvyššieho správneho súdu SR	5 567	5 567	7 123	1 556	128,0

Zdroj: Návrh ŠZÚ 2022.

S – skutočnosť, R – rozpočet, NR – novelizovaný rozpočet

Tabuľka 7 - Zoznam uznesení vlády SR, týkajúcich sa darovania majetku Ukrajine v roku 2022

Názov uznesenia	Číslo uzn.	Dátum uzn.	Hodnota (mil. eur) / pozn.	Schválenie vládou SR	Predložil	Detail uznesenia vlády SR
k návrhu na vydanie súhlasu vlády Slovenskej republiky s darovaním hnuteľného majetku štátu v rámci humanitárnej pomoci Ukrajine	103/2022	16.2.2022	podľa doložky vplyvov žiadny vplyv na RVS - prebytočný majetok štátu - darovanie Ukrajine v rámci humanitárnej pomoci 2 kusov odminovacích zariadení Božena	áno	minister obrany	UV-4767/2022
k návrhu na vydanie súhlasu vlády Slovenskej republiky s darovaním materiálu Ukrajine	141/2022	26.2.2022	2,6	áno	minister obrany	UV-6169/2022
k návrhu na vydanie súhlasu vlády Slovenskej republiky s darovaním vojenského materiálu Ukrajine	143/2022	27.2.2022	4,4	áno	minister obrany	UV-6176/2022
k návrhu na zabezpečenie 10 miliónov litrov motorovej nafty a 2,4 milióna litrov leteckého paliva a na vydanie súhlasu s ich darovaním Ukrajine	150/2022	2.3.2022	materiál neobsahuje doložku vplyvov, nebol predmetom MPK, hodnota neuvedená - darovaných 12,4 mil. litrov pohonných hmôt	áno	podpredseda vlády a minister hospodárstva	UV-6702/2022
k návrhu na vydanie súhlasu vlády Slovenskej republiky s darovaním vojenského materiálu Ukrajine	155/2022	3.3.2022	6,3	áno	minister obrany	UV-7065/2022
k návrhu na vydanie súhlasu vlády Slovenskej republiky s darovaním vojenského materiálu Ukrajine	167/2022	9.3.2022	10,0	áno	minister obrany	UV-7614/2022
k návrhu na vydanie súhlasu vlády Slovenskej republiky s darovaním vojenského materiálu Ukrajine	180/2022	13.3.2022	2,2	áno	minister obrany	UV-8194/2022
k návrhu na vydanie súhlasu vlády Slovenskej republiky s darovaním vojenského materiálu Ukrajine	246/2022	6.4.2022	68,9	áno	minister obrany	UV-13377/2022
k návrhu na vydanie súhlasu vlády Slovenskej republiky s darovaním vojenského materiálu Ukrajine	286/2022	27.4.2022	2,1	áno	minister obrany	UV-16470/2022
k návrhu na vydanie súhlasu vlády Slovenskej republiky s darovaním vojenského materiálu Ukrajine	377/2022	1.6.2022	21,7	áno	minister obrany	UV-22291/2022
k návrhu na vydanie súhlasu vlády Slovenskej republiky s darovaním vojenského materiálu Ukrajine	725/2022	16.11.2022	podľa doložky vplyvov žiadny vplyv na RVS, finančná hodnota darovaného materiálu ani samotný materiál nešpecifikovaný.	áno	minister obrany	UV-45157/2022
k návrhu na vydanie súhlasu vlády Slovenskej republiky s darovaním vojenského materiálu Ukrajine	774/2022	7.12.2022	podľa doložky vplyvov žiadny vplyv na RVS, finančná hodnota darovaného materiálu ani samotný materiál nešpecifikovaný.	áno	minister obrany	UV-47906/2022

Zdroj: www.rokovania.sk.

BOX 8: Hodnotenie monitorovania programovej štruktúry za rok 2022 na vzorke piatich kapitol

NKÚ SR ako súčasť stanoviska k ŠZÚ vyhodnotil monitoring programovej štruktúry piatich kapitol (MF SR, MPSVR SR, MO SR, MZ SR a MŠVVaŠ SR) spracovaný v module zameranom na jej monitorovanie a hodnotenie v rámci RISu. Toto monitorovanie majú kapitoly podľa metodiky spracovávať práve v RISe do 28. 2. a vychádza z neho monitorovacia správa programovej štruktúry. Hodnotenie NKÚ SR bolo zamerané na (1) informácie uvedené v komentároch k programovej časti vrátane vlastného monitoringu programovej štruktúry a (2) použité ukazovatele, ich význam a vzťah k plneniu zámerov a cieľov, ich štruktúru, hierarchiu a typy používaných ukazovateľov výstupu/výsledku/efektívnosti.

- **MF SR** malo zo všetkých hodnotených kapitol najlepšie spracovanú textovú časť, komentáre boli informačne najbohatšie, presahujúce informácie z jednotlivých ukazovateľov. Použité ukazovatele boli zmysluplné, no napr. FS by mohla použiť ukazovateľ medzery (efektívnosti) výberu namiesto ukazovateľa výberu na 1 zam., ktorý je ovplyvnený aj externými faktormi – vyšší hotovostný výber je viac ovplyvnený rastom hospodárstva než efektívnosťou vlastného výberu. Časť logických ukazovateľov (áno/nie) by mohla byť nahradená číselnými hodnotami.
- **MŠVVaŠ SR** malo z porovnávaných kapitol najlepšiu kombináciu a štruktúru používaných ukazovateľov v nadväznosti na sledované zámery a ciele gestorovaných programov. Aj tu sa nájdu logické ukazovatele (áno/nie), ktoré majú vhodnejšie ekvivalenty. Samotné komentáre k programovej štruktúre a monitoring nie sú vyčerpávajúce, no komplexne zachytávajú sledovanú problematiku.
- **MO SR** spracovávalo monitoring programovej štruktúry na viackrát. Časť malo spracovanú v RISe a túto následne prepisovalo do textového dokumentu, ktorý tvorí prílohu ZÚK (iné kapitoly prikladajú priamo export z RISu). Navyše bola časť monitoringu súčasťou utajovanej verzie, ktorá nebola predmetom tohto hodnotenia. Samotné komentáre v monitoringu boli stručné, jasné a výstižné. Pri ukazovateľoch bolo však v niektorých prípadoch náročné pochopiť prepojenie hodnôt ukazovateľov so zámermi a cieľmi (napr. % výsledku pre automatizované systémy vzdušných síl).
- **MPSVR SR** a jeho programová štruktúra boli hodnotené už v stanovisku NKÚ SR k ŠZÚ 2021. Jedným zo zistení bolo, že kapitola neprispôsobila svoju programovú štruktúru mimoriadnym okolnostiam (Covid-19), aj keď to umožňovala metodika aj systém. Pri hodnotení ostatných kapitol sa toto zistenie potvrdilo a kapitoly pristupujú v súčasnosti pri mimoriadnych okolnostiach k svojej programovej štruktúre kreatívne. Samotný monitoring bol formálne dobre vypracovaný.
- **MZ SR** používalo pri monitorovaní programovej štruktúry veľké množstvo logických ukazovateľov, aj keď majú číselný ekvivalent uvedený priamo v komentári. Používanie ukazovateľov nebolo konzistentné (napr. pri POO bol ukazovateľ počet lôžok a hodnoty áno/nie, pri zaočkovanosti sú namiesto % uvedené hodnoty áno/nie). Neúčinné používanie ukazovateľov sa nepodarilo vyvážiť kvalitnými komentármi, ako pri iných kapitolách, poskytujúcimi ucelený pohľad a preto bol monitoring MZ SR z piatich kapitol vyhodnotený ako najslabší.

BOX 9: Zistenia a riziká identifikované v kontrolách v roku 2022 v územnej samospráve**A) Porušenie zákona č. 523/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy, územnej samosprávy**

NKÚ SR poslal na Úrad vládneho auditu (ÚVA SR) za kontroly ukončené v roku 2022 tieto kontrolné zistenia:

1. Obec Andovce

Obec porušila § 19 ods. 6, § 31 ods. 1 písm. g), j) a k) zákona č. 523/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách VS, kontrolovali sa roky 2019 a 2020. Oznámenie bolo podané na ÚVA SR v januári 2022.

2. Vymáhanie nedoplatkov v samospráve

Obec umožnila bezdôvodné obohatenie získaním finančného prospechu z verejných prostriedkov, keď poskytla občanovi potvrdenie, že má miestnu daň uhradenú, čím bola porušená finančná disciplína podľa § 31 ods. 1 písm. g) zákona o rozpočtových pravidlách VS. Kontrolovalo sa obdobie rokov 2019 – 2020. Oznámenie bolo podané na ÚVA SR v marci 2023.

B) Poskytovanie pomoci v hmotnej núdzi

Administratívny proces umožňujúci vyplácanie finančných prostriedkov na základe nesprávnych informácií nie je účinným a transparentným nástrojom pre adresné poskytovanie pomoci v hmotnej núdzi. Negatívnym príkladom je tiež príspevok na bývanie, keď kontrolóri identifikovali prípady potvrdení vydaných obcou, o splnení podmienok nároku na príspevok na bývanie, ktoré v skutočnosti neboli žiadateľom splnené. Nastavenie systému právomocí a plnenia povinností zo strany organizátorov menších obecných služieb vytváralo priestor pre neefektívne využívanie prostriedkov ŠR. Takmer 20-ročný model pomoci často nereflektuje vývoj spoločnosti. NKÚ SR preto odporučil zabezpečiť jeho adekvátne nastavenie v jednoduchšej a jasnej forme, s cieľom prispieť k transparentnosti systému.

C) Príjmy obcí v pandémie

Najväčší dopad pandémie COVID-19 na rozpočty miest a obcí sa v roku 2020 prejavil pri výnose z dane z príjmov fyzických osôb, ktorý medziročne poklesol. Tento výpadok však dokázali mestá a obce nahradiť ostatnými daňovými príjmami, ktorých výšku vedeli ovplyvniť. Viaceré zvyšovali sadzby miestnych daní a poplatkov a tým čiastočne vyrovnávali výpadok daňových príjmov.

Mestá a obce preukázali pri riešení mimoriadnej situácie spojenjej s pandemiou schopnosť prijímať operatívne riešenia zohľadňujúc miestne pomery aj v čase, keď orgány krízového riadenia, prípadne ostatné relevantné orgány diskutovali o možných opatreniach.

Kontrola NKÚ SR poukázala na pretrvávajúce a dlhodobo neriešené systémové problémy v oblasti krízového riadenia a civilnej ochrany medzi štátom a samosprávou, ktoré sa odhalili počas pandémie. Kontrola identifikovala problematickú koordináciu a plnenie úloh v civilnej ochrane, ale aj nedostatky v kompetenčných oprávneniach medzi mestami a obcami, aj štátnymi orgánmi.

D) Športová infraštruktúra na základných školách

Napriek realizovaným rekonštrukciám telocviční prostredníctvom dotácií a vlastných prostriedkov bol v kontrolovaných subjektoch samospráv vyčíslený existujúci investičný dlh vyše štyri milióny eur.

Na úrovni štátu neexistuje ucelený register športovej infraštruktúry základných škôl a ani centrálny register dotácií určených na šport zo všetkých zdrojov. Registre by prispievali k zvýšeniu transparentnosti a efektívnosti, slúžili by na určenie priorít pri dofinancovaní potrebnej športovej infraštruktúry. Financovanie športu z verejných zdrojov je však dlhodobo neprehľadné a roztrieštené, pretože do systému vstupujú viaceré subjekty štátnej správy, ako aj orgány územnej samospráv. Až 57 % kontrolovaných samospráv, ako príjemcovia dotácie, nedodržiavali pravidlá a podmienky zmlúv o poskytnutí dotácie.

E) Projekty zamerané na zlepšenie energetickej efektívnosti v podmienkach miestnej samosprávy

Kontrola poukázala na nedostatočné plánovanie v oblasti energetickej efektívnosti. Mestá a obce nemali vypracované energetické plány, významné obnovy budov mali kontrolované subjekty zapracované iba v programoch hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce alebo mesta. Tie sa nemonitorovali, nevyhodnocovali a priebežne neaktualizovali. Kontrola poukázala na nedostatočnú pripravenosť projektov na rozvoj garantovaných energetických služieb a neochotu miest a obcí tieto služby využívať z dôvodu nevýhodných podmienok pre obce a mestá. Výsledkom politiky znižovania energetickej náročnosti je neefektívny systém financovania podpory znižovania energetickej efektívnosti. Výsledky a plnenie cieľov nie je možné preukázať, monitorovať a ani plánovať.

F) Vymáhanie nedoplatkov v samospráve

Kontrola bola zameraná na vymáhanie daňových nedoplatkov z dane z nehnuteľností, poplatku za komunálny odpad a drobný stavebný odpad, vymáhanie nedaňových pohľadávok z prenájmu, najmä nebytových priestorov. Pohľadávky vo forme daňových nedoplatkov, resp. nedaňových pohľadávok z prenájmu tvoria významný podiel na sume príslušných príjmov. Bolo preverených 14 vybraných samosprávnych subjektov, ktoré k 31. 12. 2021 vykázali viac ako 4,6 mil. eur daňových nedoplatkov a viac ako 0,8 mil. eur na nedaňových pohľadávkach z prenájmu. K 31. 12. 2021 bolo 45,1 % nedoplatkov v sume do 20 eur, pričom ich hodnota tvorila 15,8 % celkovej hodnoty nedoplatkov. Podobná, hoci nie taká extrémna, je situácia aj pri nedoplatkoch za komunálny odpad. Nedoplatky do 20 eur tvoria 10,5 % z celkového počtu nedoplatkov, pričom ich hodnota tvorila 0,8 % celkovej hodnoty nedoplatkov za komunálny odpad. Je evidentné, že početnosť malých pohľadávok a súčasne komplikovanosť procesu spôsobuje, že vplyv na rozpočet nie je zanedbateľná a v súvislosti s ekonomickým vývojom sa môže riziko negatívneho vývoja ešte zvyšovať.

G) Systém podpory cyklistickej dopravy

Cieľom kontroly bolo zistiť stav financovania, budovania a rozvoja cyklistickej dopravnej infraštruktúry na úrovni samospráv a prepojenie so stratégiou štátu. Z celkovo 39 670 kilometrov ciest tvorili na Slovensku miestne komunikácie s určením aj pre cyklistov 5 %. Kontrolóri poukázali aj na to, že existujúce cyklotrasy v mestách nevytvárajú komplexnú sieť a nie vždy sú prepojené na cyklotrasy krajskej úrovne.

H) Podnety od občanov

Značná časť kontrol zameraných na hospodárenie samospráv vychádza z podnetov od občanov, ktorí poukazujú na problematické využívanie zdrojov, netransparentné procesy obstarávania a nedodržiavanie zákonov. V roku 2022 sa vykonali na základe podnetov dve kontroly:

1. Hospodárenie Košického samosprávneho kraja a Správy ciest Košického samosprávneho kraja

Kontrola pri hospodárení s majetkom poukázala na nedodržanie zmluvných podmienok zo strany predávajúceho a ich akceptovaní zo strany kraja a netransparentné konanie pri evidencii zverovania majetku do správy organizáciám v zriaďovateľskej pôsobnosti KSK. Nedostatky boli zistené pri vykonávaní základnej finančnej kontroly v zmysle zákona o finančnej kontrole a audite. NKÚ SR identifikoval aj konanie v rozpore so zákonom o majetku VÚC, či porušenie zákona o verejnom obstarávaní.

2. Obec Uhliská

Kontrolou bolo zistených 47 nedostatkov v oblasti hospodárenia s verejnými prostriedkami, osem nedostatkov v oblasti nakladania s majetkom a dva nedostatky v oblasti vnútorného kontrolného systému. V rámci rozpočtového hospodárenia boli zistené porušenia zákona o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy. Obec svojim konaním v kontrolovanom období ďalej porušila zákon o obecnom zriadení, občiansky zákonník, zákon o účtovníctve, zákon o slobodnom prístupe k informáciám a zákon o majetku obcí. Obec nemala od roku 2017 obsadenú funkciu hlavného kontrolóra a nepodnikla kroky, aby tento stav odstránila, čo nebolo v súlade so zákonom o obecnom zriadení. V nastavení vnútorného kontrolného systému obce boli zistené veľké rezervy, preto ho NKÚ SR vyhodnotil ako neúčinný.